

Regeringens proposition

2012/13:70



Prövning av nätkoncession

Prop.
2012/13:70

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 7 februari 2013

Fredrik Reinfeldt

Annie Lööf
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en rad ändringar i ellagen (1997:857). Det huvudsakliga syftet är att prövningen i ärenden om tillstånd att bygga och använda starkströmsledning (nätkoncession) ska bli enklare och mindre resurskrävande för såväl elnätsföretagen som de berörda myndigheterna.

I propositionen föreslås att det i ellagen förs in nya bestämmelser om prövningen i olika koncessionsfrågor. Bestämmelserna, som ersätter den nuvarande regleringen i elförordningen (1994:1250), innebär att nätmyndigheten ska pröva frågor om nätkoncession. Regeringen ska dock även i fortsättningen pröva vissa frågor, främst när ärendet gäller en utlandsförbindelse.

Det föreslås även att den nuvarande ordningen för överklagande ändras på så sätt att nätmyndighetens beslut om nätkoncession och därmed sammanhängande frågor överklagas till mark- och miljödomstol. Detta ska gälla såväl sådana ärenden som i dag överprövas av regeringen som beslut som överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut i vissa frågor ska dock även i framtiden överklagas till regeringen, om ärendet gäller en stamledning eller en utlandsförbindelse.

Vidare föreslås nya bestämmelser i fråga om den högsta spänningssgränsen för en nätkoncession för område. Regeringen föreslås få möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i vissa ärenden om nätkoncession.

Det föreslås att en meddelad nätkoncession som regel ska gälla tills vidare i stället för som i dag för viss tid. En nätkoncession för linje ska under närmare angivna förutsättningar få omprövas när 40 år har förflutit

Prop. 2012/13:70 sedan nätkoncessionen meddelades. Villkor för en meddelad nätkoncession ska få omprövas i en särskild ordning.

I propositionen föreslås slutligen att det ska införas en skyldighet för innehavaren av en nätkoncession för linje att färdigställa ledningen senast fem år efter det att koncessionsbeslutet vunnit laga kraft. En nätkoncessionshavare ska vara skyldig att anmäla en färdigställd ledning till nätmyndigheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2013.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	6
3	Ärendet och dess beredning	21
4	Allmänt om nätkoncession.....	22
5	Instansordningen	22
5.1	Gällande rätt	22
5.1.1	Beslutande myndighet i frågor om nätkoncession	22
5.1.2	Överklagande av beslut i koncessionsfrågor	23
5.2	Prövningen i första instans	24
5.3	Fördelning av intäktsram.....	27
5.4	Överklagande.....	28
5.4.1	Överklagande till domstol	28
5.4.2	Val av domstol.....	31
5.4.3	Överklagbara beslut.....	36
5.5	Miljöorganisationers talerätt.....	38
6	Spänningsgränsen.....	39
7	Miljökonsekvensbeskrivning	42
7.1	Gällande rätt	42
7.2	Undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning	43
8	Nätkoncessionens giltighetstid.....	46
8.1	Gällande rätt	46
8.2	Nätkoncession ska gälla tills vidare.....	46
8.3	Förlängning av giltighetstid.....	51
9	Omprövning av nätkoncession	52
9.1	Ett särskilt omprövningsförfarande för nätkoncession för linje.....	52
9.2	Förutsättningar för en omprövning.....	57
9.3	Förhållanden som ska beaktas vid en omprövning	60
9.4	Miljöprövningen	62
9.5	Utredningen i omprövningsärendet	63
9.6	Omprövning av villkor	64
9.7	Överklagande.....	66
10	Färdigställande av ledning	68
10.1	Skyldighet att färdigställa ledning inom viss tid	68
10.2	Anmälningsskyldighet.....	70
11	Strukturförändringar av elnät	71
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	72
12.1	Ikraftträdande	72
12.2	Prövning av ärenden i första instans.....	73
12.3	Överklagande.....	73

Prop. 2012/13:70	12.4	Nätkoncessionens giltighetstid	74
	12.4.1	Nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet	74
	12.4.2	Ansökan om förlängning med fyrtio år	75
	12.5	Färdigställande av ledning.....	77
	13	Konsekvensanalys.....	78
	13.1	Konsekvenser för myndigheterna.....	78
	13.1.1	Mark- och miljödomstolarna	78
	13.1.2	Regeringskansliet	78
	13.1.3	Energimarknadsinspektionen	78
	13.1.4	Övriga myndigheter.....	78
	13.2	Konsekvenser för nätföretagen.....	79
	13.3	Konsekvenser för kunderna.....	79
	13.4	Konsekvenser för miljön	79
	13.5	Övrigt	80
	14	Författningskommentar	81
	Bilaga 1	Sammanfattning av Energinätsutredningens slutbetänkande Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48).....	101
	Bilaga 2	Energinätsutredningens författningsförslag	109
	Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av betänkandet Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48).....	125
	Bilaga 4	Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss	126
	Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av utkastet till lagrådsremiss	140
	Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag.....	141
	Bilaga 7	Lagrådets yttrande	156
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 februari 2013.		166
	Rättsdatablad.....		167

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2012/13:70

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

2 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 1, 2, 4, 5 och 13–18 §§, 3 kap. 3 §, 5 kap. 26 § och 13 kap. 5 § samt rubriken närmast före 2 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tjugotre nya paragrafer, 2 kap. 1 a, 1 b, 4 a, 8 b, 15 a–15 k och 16 a–16 c §§, 3 kap. 3 a § och 13 kap. 6–9 §§, samt närmast före 2 kap. 15 b, 15 j, 16 a, 17 och 18 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 2 kap. 19 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Återställningsåtgärder”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av *regeringen*. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

1 a §

Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

I 1 b §, 4 a § andra stycket, 5 § andra stycket, 11 a § andra stycket, 15 a §, 15 b § tredje stycket, 15 j § andra stycket, 16 § fjärde stycket, 16 a § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det.

Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

1 b §

Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

2 §

En nätkoncession *skall* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *skall* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

En nätkoncession *ska* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *ska* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms *ska* följande särskilt beaktas:

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,
2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,
3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och
4. konsekvenser för berörda kunder.

4 §¹

Regeringen får *föreskriva* undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen får *meddela föreskrifter* om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

¹ Senaste lydelse 2002:653.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag skall medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en elektrisk starkströmsledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket.

4 a §

Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

Regeringen prövar frågor om medgivande av undantag, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

5 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i av-

Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

vaktan på att ansökan om nät-koncession slutligt avgörs.

Prop. 2012/13:70

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

8 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt 8 a § andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

13 §²

En nätkoncession skall meddelas för fyrtio år, om den avser linje, och för tjugofem år, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden hos en nätkoncession som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

14 §

Nätkoncessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med fyrtio år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med tjugofem år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 13 § andra stycket, får förlängas med upp till femton år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Om sökanden begär det, får det beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

² Senaste lydelse 2004:876.

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden skall 2 § andra stycket och 6–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning av giltighetstiden skall göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

Vid prövning av en ansökan enligt första stycket tillämpas 6–8 a, 10 och 11 §§.

En ansökan enligt första stycket ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

15 §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av *koncessionshavaren*, en *nätkoncessions giltighetstid* förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av *nätkoncessionshavaren*, *giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid*, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

15 a §

Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession

15 b §

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprövning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 14 § första stycket andra meningen, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

15 c §

Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 15 b § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.

En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

15 d §

En omprövning enligt 15 b § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

15 e §

Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 15 b § ska inledas i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

15 f §

En omprövning enligt 15 b § ska avse följande krav:

- 1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,*
- 2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 §, och*
- 3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 8 §.*

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

15 g §

Vid en omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning vid en omprövning. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag tillämpas 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

15 h §

Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

15 i §

Sedan en omprövning enligt 15 b § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Ändring av villkor

15 j §

Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

15 k §

Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år flutit efter det att villkor senast

Överlåtelse och upphörande av nätkoncession **Överlåtelse av nätkoncession**

16 §³

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om överlåtelse av nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Färdigställande av ledning

16 a §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

16 b §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 16 a § löper ut till

³ Senaste lydelse 2009:892.

nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

16 c §

En innehavare av en nät-koncession för område ska till nät-myndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessions-havaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Rätt att ta ledning ur bruk

17 §

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år *utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nät-myndigheten att pröva frågor om tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk om ledningen inte utgör en utlandsförbindelse.*

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt *ur* elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd *skall* meddelas för viss tid.

En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte *utan tillstånd* vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt *från* elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd *ska* meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Återkallelse av nätkoncession

18 §⁴

En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

En nätkoncession *ska* återkallas helt eller delvis,

⁴ Senaste lydelse 2004:876.

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om *koncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

3. om *nätkoncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 16 a §.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

3 kap.

3 §⁵

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *skall* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *skall* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *skall* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *skall* omfattas av samlad redovisning *skall* fattas när det *föreligger* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om *förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 §*, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §.

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *ska* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *ska* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *ska* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *ska* omfattas av samlad redovisning *ska* fattas när det *finns* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. *Ett sådant* beslut *får* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

⁵ Senaste lydelse 2002:121.

Prop. 2012/13:70 Sådant beslut *kan* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *skall* det anges när den samlade redovisningen *skall* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *skall* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *bestämmer*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *ska* det anges när den samlade redovisningen *ska* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *ska* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *anger i beslutet*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

3 a §

Nätkoncession för område ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

5 kap.

26 §⁶

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *regeringen eller den myndighet som regeringen enligt 2 kap. 16 § har bemyndigat att pröva frågan om överlåtelse av nätkoncessionen.*

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.*

⁶ Senaste lydelse 2009:892.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till myndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. *Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *nätmyndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. *Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.*

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

13 kap.

5 §⁷

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 1 a, 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

6 §

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:

1. beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,

⁷ Senaste lydelse 2012:335.

2. beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §,

3. beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,

4. beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket,

5. beslut om återkallelse av nätkoncession enligt 2 kap. 18 §, och

6. beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.

7 §

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 §,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprövning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och

k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

8 §

Andra beslut enligt denna lag än dem som anges i 6 och 7 §§ får inte överklagas till domstol.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut än dem som anges i 5–7 §§.

9 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

2. Trots det som anges i 2 kap. 1 a § ska ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts prövas av regeringen.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

4. En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 13 § i dess nya lydelse gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

5. En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november

- Prop. 2012/13:70
2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 14 § i dess nya lydelse om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.
6. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 15 b § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.
7. Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet, ska innehavaren av nätkoncessionen färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av maj 2018 i stället för inom den tid som anges i 3 kap. 16 a § första stycket.
8. Trots det som anges i 2 kap. 16 c § behöver en anmälan inte göras före utgången av maj 2014 i fråga om en ledning som har färdigställts före ikraftträdandet.

Regeringen beslutade den 30 mars 2006 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag bl.a. att analysera om den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession samt dess koppling till reglerna för tariffsättning och redovisning är lämplig för att åstadkomma ändamålsenliga, driftsäkra och kostnadseffektiva elnät och om så inte är fallet föreslå åtgärder för detta (dir. 2006:39).

Den 3 april 2008 beslutade regeringen att komplettera uppdraget på bl.a. följande sätt (dir. 2008:54). Utredaren skulle analysera om beslut i tillståndsfrågor borde överklagas till förvaltningsdomstol i stället för till regeringen och, om utredaren bedömde det vara lämpligt, lämna förslag till ändrad instansordning. Utredaren skulle även analysera om tillstånden kunde förenas med en omprövningsmöjlighet i stället för att vara tidsbegränsade och, om utredaren bedömde det vara lämpligt, lämna förslag till förändringar av lagstiftning och regelverk i övrigt. Utredaren skulle vidare analysera om nuvarande regelverk för tillståndsprovning av en nätkoncession för linje, dvs. såväl region- som stamledning, är ändamålsenligt vid strukturförändringar av det befintliga ledningsnätet.

I maj 2009 överlämnade Energinätsutredningen slutbetänkandet Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2009/4748/E).

Regeringen har under beredningen av förslaget särskilt inhämtat synpunkter från Uppsala universitet och Lunds universitet (dnr N2012/5158/E).

Vidare utarbetades inom Regeringskansliet ett utkast till lagrådsremiss, Provning av nätkoncession. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4*.

Utkastet till lagrådsremiss har remissbehandlats för att få ett bredare beredningsunderlag när det gäller frågan om överklagande till mark- och miljödomstol (avsnitt 5.4, 9.7 och 10.1). En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Näringsdepartementet (dnr N2009/4748/E).

Regeringen tar i propositionen upp de frågor som rör 2 kap. ellagen (1997:857). Utredningens övriga förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 11 oktober 2012 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Lagrådet har förklarat att det inte anser sig kunna tillstyrka att det remitterade förslaget läggs till grund för lagstiftning. Regeringen har beaktat Lagrådets synpunkter, som behandlas i avsnitt 5.4, 9.1 och 9.7. Lagrådet har i övrigt haft vissa synpunkter, som regeringen i huvudsak har följt. Lagrådets synpunkter i dessa delar behandlas i avsnitt 5.3, 9.2, 10.1 och 12.4.1 samt i författningskommentaren.

Vidare har vissa redaktionella ändringar gjorts.

4 Allmänt om nätkoncession

En grundläggande del av ellagstiftningen är att det krävs tillstånd (nät-koncession) för att bygga och använda starkströmsledningar. Allt sedan ellagstiftningen infördes 1902 har tillstånd krävts. Genom koncessions-prövningen förhindras att samhällsekonomiskt olönsamma ledningar byggs, dvs. där det redan finns tillräcklig överföringskapacitet i befintliga anläggningar. Prövningen säkerställer även att ledningar dras fram på ett sådant sätt som inte orsakar onödigt stor skada.

Nätkoncession för linje avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning. Nätkoncession för område avser inte en specifik ledning utan ger koncessionshavaren rätt att inom det angivna området bygga och använda ledningar som ingår i det lokala överföringsnätet utan vidare prövning enligt ellagen (1997:857). För områdeskoncessioner är det vanligtvis fråga om ledningar med en lägre spänning, det s.k. lokalnätet.

För att en nätkoncession för linje ska meddelas krävs att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Lämplighetsprövningen syftar till att pröva behovet av ledningen och dess sträckning. Vid prövningen av en nätkoncession för linje tillämpas centrala delar av miljöbalken, bl.a. bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivning och allmänna hänsynsregler. En nätkoncession för område får meddelas endast om området utgör en lämplig enhet och får inte sammanfalla med en annan områdeskoncession. I beslutet om nätkoncession för område anges även en högsta tillåten spänning för ledningsnätet. Enligt nu gällande bestämmelser är nätkoncessioner tidsbegränsade till som längst 25 år för nätkoncession för område och 40 år för nätkoncession för linje. Därefter kan nätkoncessionshavaren ansöka om förlängd giltighetstid med upp till 25 respektive 40 år.

Beslut om nätkoncession fattas av regeringen eller, efter bemyndigande, av nätmyndigheten. Enligt gällande regler beslutar regeringen om nätkoncession för linje avseende utlandsförbindelser och ledningar med en spänning överstigande 145 kV om någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan. Nätmyndigheten, dvs. Energimarknadsinspektionen, fattar beslut om områdeskoncessioner och övriga linjekoncessioner. Energimarknadsinspektionens beslut kan överklagas till regeringen.

5 Instansordningen

5.1 Gällande rätt

5.1.1 Beslutande myndighet i frågor om nätkoncession

Prövningsmyndighet enligt ellagen

Enligt nuvarande 2 kap. ellagen (1997:857) är det regeringen som är beslutande myndighet i de flesta frågor som rör nätkoncession. Regeringen kan emellertid bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågorna. När

det gäller utlandsförbindelser saknas dock i vissa fall möjlighet till delegation enligt ellagen.

Nätmyndigheten meddelar beslut i frågor om ändring av koncessionsgränser (2 kap. 12 §), återkallelse av nätkoncession som inte avser utlandsförbindelse (2 kap. 18 §) och återställningsåtgärder sedan en nätkoncession upphört eller en ledning byggts utan tillstånd (2 kap. 19–21 §§).

Delegation till nätmyndigheten

Regeringen har i stor utsträckning använt sig av möjligheten till delegation. Av 2 § elförordningen (1994:1250) framgår sålunda att nätmyndigheten i fråga om 2 kap. ellagen ska pröva ärenden om

1. meddelande av nätkoncession enligt 1 § första stycket,
2. medgivande av undantag från kravet på nätkoncession enligt 4 § andra stycket,
3. bindande besked enligt 4 § tredje stycket,
4. medgivande enligt 5 § att bygga en elektrisk starkströmsledning innan behövlig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation utan hinder av bestämmelsen i 3 §,
5. medgivande enligt 5 § att tills vidare under högst tre år använda en starkströmsledning i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs,
6. förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §,
7. tillstånd till överlåtelse av nätkoncession enligt 16 §, och
8. tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk enligt 17 §.

Prövning förbehållen regeringen

Av 3 § elförordningen framgår att regeringen, även i fall där delegation kan ske, har förbehållit sig prövningen av ärenden som avser

1. en utlandsförbindelse,
2. en ledning med en spänning överstigande 145 kilovolt mellan två ledare (stamledning) om någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan,
3. beviljande av nätkoncession om det i ärendet förekommer en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen, eller
4. meddelande av nätkoncession eller medgivande enligt 2 kap. 5 § ellagen om det i ärendet förekommer fråga om medgivande att dra ledningar över mark som förvaltas av Uppsala universitet eller Lunds universitet, om nätmyndigheten och universitetet inte kan enas i frågan.

5.1.2 Överklagande av beslut i koncessionsfrågor

I 13 kap. 5 § ellagen finns bestämmelser om överklagande av bl.a. nätmyndighetens beslut. Beslut av nätmyndigheten om återkallelse av nätkoncession (2 kap. 18 §) samt om vissa återställningsåtgärder (2 kap. 19 och 20 §§) får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I övrigt finns inga bestämmelser i ellagen om överklagande av beslut i koncessionsfrågor.

I 16 § första stycket elförordningen föreskrivs att nätmyndighetens beslut enligt bl.a. 2 kap. 12 § ellagen och enligt 2 § förordningen får överklagas hos regeringen.

I 16 § andra stycket elförordningen finns en särskild bestämmelse om klagorätt för miljöorganisationer. Nätmyndighetens beslut enligt 2 § förordningen som gäller anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer, får överklagas av en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken.

5.2 Prövningen i första instans

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska pröva frågor om nät-koncession.

Regeringen ska dock pröva ärenden som gäller meddelande av nät-koncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av rege-
ringen.

Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska regeringen också pröva
frågor om

- medgivande av undantag från kravet på nätkoncession,
- medgivande att bygga en starkströmsledning innan nödvändig
nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en trans-
formator- eller kopplingsstation innan nätkoncession har meddelats för
byggande av ledning,
- medgivande att använda en ledning tills vidare i avvaktan på att
ansökan om nätkoncession slutligt avgörs,
- förlängning av en nätkoncessions giltighetstid,
- tillstånd till överlåtelse av nätkoncession, och
- tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk.

Regeringen ska vidare även i fortsättningen pröva frågor om åter-
kallelse av nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Regeringen ska också få pröva sådana frågor om nätkoncession som
har betydelse för försvaret, om Försvarmakten begär det. Nätmyndig-
heten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet
till regeringen för avgörande.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i stort med rege-
ringens. Utredningen har därutöver föreslagit att regeringen ska pröva
frågor om meddelande av nätkoncession eller medgivande enligt 2 kap.
5 § ellagen om ärendet avser en stamledning och någon sakägare,
kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan eller om
det i ärendet förekommer fråga om medgivande att dra ledningar över
mark som förvaltas av Uppsala universitet eller Lunds universitet, om
nätmyndigheten och universitetet inte kan enas i frågan. Utredningen har
inte lämnat något särskilt förslag när det gäller frågor som har betydelse
för försvaret.

Remissinstanserna: *Svea hovrätt* har anförts att risken blir stor för att
någon sakägare motsätter sig bifall, varför ett stort antal ärenden kommer

att hamna på regeringens bord. Övriga remissinstanser har tillstyrkt Prop. 2012/13:70 utredningens förslag eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en reglering i lag

Som utvecklas närmare i avsnitt 5.4 bör nätmyndighetens beslut i koncessionsfrågor i många fall överklagas till domstol i stället för som i dag till regeringen. Frågorna om beslutanderätt och överklagande regleras i dag i stor utsträckning genom bestämmelser i elförordningen. För att överklagande ska kunna ske till domstol krävs emellertid reglering i lag (se 11 kap. 2 § regeringsformen). Det är således nödvändigt att direkt i ellagen ange vilken myndighet som prövar koncessionsfrågorna i första instans.

Prövning hos förvaltningsmyndighet

Före den 1 juli 1946 var det endast Kungl. Maj:t, dvs. regeringen, som prövade frågor om tillstånd till elektriska starkströmsledningar. Genom ändringar i lagen (1902:71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar öppnades möjligheten för regeringen att bemyndiga en underordnad myndighet att avgöra sådana ärenden. I motiven (prop. 1946:192 s. 9) konstaterade departementschefen att den granskning som ärendena underkastats i Handelsdepartementet huvudsakligen varit av rent formell art och att det måste anses otillfredsställande att Kungl. Maj:t på detta sätt belastades med ärenden som utan olägenhet kunde avgöras av underordnad myndighet.

Samtidigt som lagändringarna trädde i kraft bemyndigades Kommerskollegium att meddela tillstånd att framdraga nya elektriska starkströmsledningar m.m. (SFS 1946:220). Vissa ärenden förbehölls dock regeringens avgörande. Bortsett från förbehållet för utlandsförbindelser, som införts senare, svarade denna ordning i stora drag mot den grupp av ärenden som i dag är förbehållna regeringens prövning enligt 3 § elförordningen. Delegationen av beslutanderätt till förvaltningsmyndighet har dock blivit betydligt mer omfattande i olika avseenden.

Den nuvarande ordningen, som innebär att de allra flesta frågor om nätkoncession prövas av nätmyndigheten som första instans, fungerar enligt regeringens bedömning bra. Det finns ingen särskild anledning att anta att det inom någon överskådlig framtid kommer att bli aktuellt att förbehålla regeringen prövningen av någon av de ärendegrupper som nämns i 2 § elförordningen. Utvecklingen efter 1946 talar också starkt emot att det finns något praktiskt behov av att kunna göra sådana förbehåll. Regeringen bedömer mot denna bakgrund att huvudregeln enligt ellagen bör vara att beslut i frågor om nätkoncession meddelas av nätmyndigheten som första instans.

Regeringen som enda instans

Regeringen bör även i fortsättningen avgöra ärenden som gäller en utlandsförbindelse. Inte heller när det gäller ärenden där det förekommer expropriationsfrågor finns anledning att frånga den nuvarande ordningen.

När det gäller stamledningar finns dock skäl att överväga en annan instansordning. Enligt de gällande bestämmelserna är det i många fall regeringen som ska pröva en koncessionsfråga, om ärendet avser en stamledning och någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan. Till skillnad från ärenden som gäller utlandsförbindelser är utgångspunkten således inte att frågan alltid ska komma under regeringens prövning.

Om det under nätmyndighetens handläggning visar sig att ett koncessionsärende är tvistigt på det sätt som anges i 3 § 2 elförordningen, ska myndigheten enligt 4 § utreda ärendet och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning.

När det gäller stamledningar, som är mycket viktiga delar av nätinfrastrukturen, finns det starka skäl som talar för att tvistiga ärenden kan prövas av regeringen. Det är dock enligt regeringens bedömning tillräckligt att så kan ske genom ett överklagande. Något särskilt starkt behov av att regeringen gör prövningen som första och enda instans kan inte längre anses finnas. Med hänsyn till att nätmyndigheten även enligt gällande bestämmelser ska göra en fullständig utredning i ärendet och föreslå ett avgörande kan det inte heller med hänsyn till tidsåtgången anses finnas några särskilda fördelar med att regeringen är ensam beslutsinstans. Sammantaget finner regeringen att huvudregeln bör vara att nätmyndigheten avgör koncessionsärenden som rör stamledningar som första instans även i fall där en sakägare, kommun eller myndighet motsätter sig bifall till ansökan.

Ledningar över mark som förvaltas av Uppsala eller Lunds universitet

När Kommerskollegium 1946 bemyndigades att pröva tillståndsfrågor undantogs bl.a. ärenden som innefattade ansökan om medgivande att dra fram ledningar över ecklesiastik mark (dvs. kyrkojord) eller mark under förvaltning av Uppsala eller Lunds universitet. Som framgått i avsnitt 5.1.1 är prövningen fortfarande förbehållen regeringen i ärenden som avser meddelande av nätkoncession eller medgivande enligt 2 kap. 5 § ellagen om det i ärendet förekommer fråga om medgivande att dra ledningar över mark som förvaltas av Uppsala universitet eller Lunds universitet, om nätmyndigheten och universitetet inte kan enas i frågan.

Med anledning av översynen av instansordningen har Uppsala universitet och Lunds universitet ombetts att yttra sig i frågan om hur bestämmelserna i 3 § 4 elförordningen har använts samt vilka konsekvenser ett borttagande av bestämmelsen skulle ha för universitetens verksamhet.

Uppsala universitet och *Lunds universitet* anser att den särskilda bestämmelsen avseende universitetet bör vara kvar och har i huvudsak anfört dels att regleringen markerar att universitetets synpunkter i de aktuella ärendena ska tillmätas stor vikt, dels att marken har ett stort ekonomiskt och kulturhistoriskt värde.

Regeringen bedömer att det i dag inte finns kvar skäl för att särbehandla Uppsala universitet och Lunds universitet. Det kan till en början konstateras att även andra statliga myndigheter förvaltar ekonomiskt och kulturhistoriskt värdefulla miljöer utan att omfattas av särskilda bestämmelser om instansordningen i koncessionsärenden. Även

utan en sådan särskild ordning kommer universitetens synpunkter att ha stor vikt i de aktuella ärendena. Det kan vidare anmärkas att bestämmelserna i 2–4 kap. miljöbalken ska tillämpas i vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Regeringen uppfattar inte att särregleringen i elförordningen i fråga om prövningsmyndighet medför ett starkare skydd för mark med ett stort kulturhistoriskt värde än det som under alla förhållanden följer av miljöbalkens bestämmelser om skydd för värdefulla kulturmiljöer.

Frågor som har betydelse för försvaret

Frågor som rör försvaret är som regel av sådan karaktär att regeringen bör få möjlighet att pröva koncessionsärendet. I dag inhämtas ett yttrande från Försvarmakten över alla ansökningar om nätkoncession med undantag för sådana som avslås omedelbart (8 § elförordningen). Det är regeringens avsikt att så ska ske även i framtiden. För att säkerställa att försvarsintresset beaktas vid prövningen bör Försvarmakten få möjlighet att begära att regeringen ska pröva ärendet. Det bör dock vara regeringen som avgör om den ska pröva ärendet i sak.

5.3 Fördelning av intäktsram

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska pröva frågan om godkännande av fördelningen av intäktsramen i samband med överlåtelse av nätkoncession. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Energinätsutredningen har inte lämnat något motsvarande förslag i sitt slutbetänkande.

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 5 kap. 26 § första stycket ellagen i dess nuvarande lydelse ska frågor om fördelningen av en intäktsram i samband med en överlåtelse av nätkoncession prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen har bemyndigat att pröva frågan om överlåtelse av nätkoncessionen.

Det förslag som redovisats i avsnitt 5.2 innebär att det direkt av lagens bestämmelser framgår att frågor om tillstånd till överlåtelse av nätkoncession ska prövas av nätmyndigheten eller, när ärendet avser en utlandsförbindelse, regeringen. Det är därför nödvändigt att anpassa 5 kap. 26 § ellagen till de nya bestämmelserna om instansordningen. Frågan om godkännande av fördelningen av intäktsramen bör även i fortsättningen prövas av den myndighet som har att besluta om tillstånd till överlåtelsen. Det innebär att nätmyndigheten ska pröva frågan om intäktsramen utom när ärendet avser en utlandsförbindelse, då regeringen ska göra prövningen.

Som *Lagrådet* har anfört bör utredningsansvaret ankomma på nätmyndigheten även när ärendet avser en utlandsförbindelse.

Prop. 2012/13:70 Nätmyndigheten ska i ett sådant fall utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

5.4 Överklagande

5.4.1 Överklagande till domstol

Regeringens förslag: Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession som avser en stamledning ska överklagas till regeringen i ärenden om meddelande av nätkoncession, bindande besked, medgivande av undantag från kravet på nätkoncession, medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation, förlängning av en nätkoncessions giltighetstid, tillstånd till överlåtelse av nätkoncession samt tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk. Övriga beslut ska överklagas till domstol.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot den.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* har anfört att alla beslut som i dag överklagas till regeringen i framtiden bör överklagas till domstol. Övriga remissinstanser har instämt i bedömningen eller inte framfört några invändningar mot den.

Skälen för regeringens förslag

Överklagande av förvaltningsbeslut

Tidigare var huvudregeln att förvaltningsbeslut överklagades hos närmast högre förvaltningsmyndighet med regeringen som sista instans, om inte något annat var särskilt föreskrivet. Redan 1984 fastställde dock riksdagen riktlinjer för en systematisk översyn av reglerna om rätten att överklaga beslut till regeringen (prop. 1983/84:120). I enlighet med dessa riktlinjer har strävandena inriktats på att från regeringen lyfta bort sådana ärenden som inte kräver ställningstagande från regeringen som politiskt organ. Enligt riktlinjerna bör det i allmänhet ankomma på regeringen att pröva överklaganden i frågor där försvars-, ordnings-, säkerhets- eller andra statsnyttosynpunkter eller allmänekonomiska synpunkter är särskilt framträdande. De allmänna förvaltningsdomstolarna bör enligt riktlinjerna huvudsakligen befatta sig med sådana ärenden av rättslig karaktär som rör förhållandet mellan enskilda inbördes eller mellan enskilda och det allmänna och vilkas avgörande kan vara av väsentlig betydelse för den enskilde.

År 1998 infördes i 22 a § förvaltningslagen (1986:223) huvudregeln att rättslig överprövning av förvaltningsbeslut sker i allmän förvaltningsdomstol. Enligt paragrafen överklagas beslut hos allmän förvaltnings-

domstol, och det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Detta gäller dock inte beslut i anställningsärenden eller ärenden som avser s.k. normbeslut. I förarbetena till paragrafen anges i huvudsak följande skäl för att i lag införa en allmän regel om domstolsprövning av förvaltningsbeslut (prop. 1997/98:101 s. 58 ff.). Under lång tid har utvecklingen gått mot att förvaltningsbeslut i ökad utsträckning prövas av förvaltningsdomstol. Detta har motiverats av omsorgen om den enskildes rättssäkerhet, strävandena att begränsa regeringens arbetsbörda samt nödvändigheten att uppfylla internationella åtaganden. Regeln ger uttryck för en princip om att den rättsliga prövningen av förvaltningsbeslut bör ske vid domstol och är en kodifiering av en huvudregel som i praktiken redan gäller.

Om överklagande ska ske hos regeringen krävs enligt förvaltningslagen uttryckliga regler om detta i en annan lag eller i en förordning (jfr 3 § första stycket förvaltningslagen).

Tidigare överväganden

Inom området för ellagstiftningen är huvudregeln att nätmyndighetens beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte myndighetens beslut i koncessionsärenden enligt ellagen. Sådana beslut överklagas till regeringen, med undantag för beslut i fråga om återkallelse av koncession.

Den nuvarande ordningen infördes genom 1995 års elmarknadsreform. Under remissbehandlingen av betänkandet Elkonkurrens med nätmonopol (SOU 1993:68) anförde Domstolsverket att alla beslut som nätmyndigheten fattade i koncessionsärenden borde överklagas till domstol och inte till regeringen. Regeringen (prop. 1993/94:162 s. 133) konstaterade dock att när det gällde prövning av koncession för starkströmsledningar behölls prövningsgrunder som till stor del avsåg lämplighetsbedömningar. Vid prövningen skulle en avvägning ske mot bl.a. olika intressen enligt den då gällande lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (naturresurslagen). Ärenden om nätkoncession borde därför även fortsättningsvis överklagas till regeringen.

Efter det att elmarknadsreformen genomförts har 1902 års ellag ersatts av den nuvarande ellagen. I fråga om överklagande gjordes dock inga ändringar i sak (jfr prop. 1996/97:136 s. 199).

Utvecklingen efter ellagens tillkomst

Redan när den nuvarande ellagen trädde i kraft hade det under en längre tid skett en utveckling mot en vidgad domstolsprövning av förvaltningsärenden. Denna utveckling har därefter fortsatt. Sedan de nya mark- och miljödomstolarna tagit över huvuddelen av ärendena enligt plan- och bygglagen (2010:900) finns det inte någon riktigt stor grupp av överklaganden som prövas av regeringen.

Redan mot den redovisade bakgrunden finns det anledning att ifrågasätta om det finns anledning att behålla överprövningen av beslut i koncessionsärenden hos regeringen. Frågan är om ärendena i dag kan sägas vara av en sådan karaktär att de kräver ställningstagande från regeringen som ett politiskt organ.

Förslaget att flytta överprövningen av koncessionsbeslut som inte rör stamledningar till domstolarna har varit okontroversiellt under remissbehandlingen av såväl Energinätsutredningens betänkande som utkastet till lagrådsremiss. *Kammarrätten i Stockholm* har dock anfört att alla beslut som i dag överklagas till regeringen i framtiden bör överklagas till domstol. De argument som anges ligga till grund för att vissa beslut fortfarande ska överprövas av regeringen är enligt kammarrättens mening inte övertygande.

Det svenska stamnätet är av så central betydelse för samhällsekonomin att det enligt regeringens bedömning är starkt motiverat att koncessionsfrågor som gäller stamledningar även i fortsättningen prövas av regeringen som sista instans. Regeringen bedömer att de praktiska skäl som talar för att regeringen gör prövningen är så pass starka att det inte finns skäl att frånga det remitterade förslaget. Stamledningar utgör infrastrukturprojekt av en sådan karaktär att en sådan ordning framstår som naturlig. Som en jämförelse kan nämnas den obligatoriska tillåtlighetsprövning som regeringen gör enligt 17 kap. 1 § miljöbalken.

När det gäller regionledningar och nätkoncession för område gör sig sådana synpunkter inte gällande med samma styrka. Regionledningar och lokalnät utgör givetvis samhällsviktiga anläggningar. Regeringen har dock kunnat konstatera att koncessionsärenden som avser region- och lokalnät i praktiken inte har en sådan politisk karaktär som motiverar att överprövningen bör ligga hos regeringen.

Lämplighetsbedömningar

Energinätsutredningen (SOU 2009:48 s. 23 f.) har framhållit att utrymmet för skönsmässiga bedömningar inte är så framträdande i de aktuella koncessionsärendena att de bör tillmätas avgörande betydelse för frågan om regeringen eller domstolarna ska överpröva nätmyndighetens beslut. Enligt utredningen bör även de intresseavvägningar som ska ske inom ramen för koncessionsprövningen kunna hanteras på ett betryggande sätt av domstolarna. Utredningen har pekat särskilt på att sådana lämplighetsbedömningar som skulle ske enligt den numera upphävda naturresurslagen i dag sker vid tillämpningen av bestämmelser i miljöbalken och att huvudregeln är att beslut enligt miljöbalken överklagas till domstol.

Lagrådet har framhållit att ett för förvaltningsbeslut uppbyggt regelsystem inte utan vidare kan användas för den kontroll av förvaltningen som typiskt sett är en domstolsuppgift. Det finns enligt Lagrådets uppfattning anledning att överväga inte endast instansordningen utan också utformningen av de materiella reglerna. Lagrådet har anfört att de bestämmelser som är styrande för prövningen av nätkoncessionsfrågor (främst 2 kap. 6–12 §§ ellagen) är kortfattade och mycket allmänt hållna. Besluten förutsätts enligt Lagrådet genomgående styras av lämplighetsbedömningar, främst från ”allmän synpunkt”. Det finns enligt Lagrådet såväl praktiska som principiella skäl som starkt talar för att lämplighetsbedömningar inom gränserna för det handlingsutrymme som de nuvarande reglerna ger inte bör göras till en domstolsuppgift.

Regeringen gör den bedömningen att prövningen i de aktuella koncessionsärendena inte ger upphov till sådana politiska lämplighetsfrågor som inte bör bli föremål för överprövning (jfr prop. 2009/10:215 s. 88). Frågan är då om det i något annat avseende handlar om lämplighetsbedömningar av ett slag som det inte bör ligga på en domstol att göra.

De beslut om nätkoncession som överklagas rör i praktiken så gott som uteslutande nätkoncession för linje. De frågor som aktualiseras skiljer sig till sin karaktär inte på något avgörande sätt från bedömningar som domstolar i dag har att göra enligt annan lagstiftning. *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* har under remissrundan framhållit att den prövning som sker avseende nätkoncession för linje är mycket likartad den prövning som domstolen gör i mål enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. Prövningen av om en anläggning är lämplig från allmän synpunkt enligt 2 kap. 6 § ellagen syftar t.ex. främst till att hindra att nya ledningar byggs där tillräcklig överföringskapacitet redan finns eller att ledningar dras fram på ett sätt som orsakar onödigt stor skada för tredje man, något som också har kommit till klart uttryck i lagens förarbeten (prop. 1996/97:136 s. 123). De krav som ställs upp i fråga om nätkoncession för linje i 2 kap. 7 och 8 §§ kan enligt regeringens bedömning inte sägas vara allmänt hållna på ett sätt som lämnar ett vidsträckt utrymme för skönsmässiga bedömningar. I 2 kap. 8 a § finns hänvisningar till bestämmelser som i andra sammanhang tillämpas av mark- och miljödomstolarna.

Inte heller när det gäller de övriga bestämmelser i 2 kap. som Lagrådet har hänfört sig till i sitt yttrande bedömer regeringen att dessa föranleder lämplighetsbedömningar av ett slag som inte bör göras av en domstol.

Samlad bedömning

Som antytts ovan är utgångspunkten att ett beslut av en förvaltningsmyndighet ska överklagas till domstol. Detta är också huvudregeln när det gäller nätmyndighetens beslut enligt ellagen. Enligt regeringens bedömning visar också utvecklingen under den tid som gått efter tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna om överklagande i ellagen och elförordningen att det inte längre finns starka skäl för att ha en annan ordning när det gäller andra beslut om nätkoncession än sådana som gäller stamnätet. Regeringen bedömer därför att de beslut som i dag överklagas till regeringen i framtiden bör överklagas till domstol med undantag för ärenden som avser stamledning.

5.4.2 Val av domstol

Regeringens förslag: Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession, med undantag för de beslut som får överklagas till regeringen, ska få överklagas till mark- och miljödomstol.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att besluten ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna: Några remissinstanser har pekat på behovet av resursförstärkning för berörda domstolar. *Kammarrätten i Stockholm* har anfört att en uppföljning av konsekvenserna för domstolsväsendet bör ske efter två år från ikraftträdandet. I övrigt har remissinstanserna tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Jönköping* har förordat att alla beslut i frågor om nätkoncession överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Förvaltningsrätten i Linköping* har anfört vissa omständigheter som talar för en prövning i allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsrätten har dock konstaterat att omständigheterna i stort till övervägande del talar för det lagda förslaget. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Mark- och miljödomstol

Energinätsutredningen har föreslagit att överklagande ska ske hos allmän förvaltningsdomstol. Sedan utredningen lagt fram sitt betänkande har emellertid viktiga ändringar ägt rum när det gäller domstolsorganisationen.

Den 2 maj 2011 inledde mark- och miljödomstolarna sin verksamhet. De bildades genom en sammanslagning av de förutvarande fastighetsdomstolarna och miljödomstolarna. Till de nya domstolarna fördes de mål som tidigare handlagts i miljödomstol, huvuddelen av de mål enligt plan- och bygglagen som handlagts i förvaltningsrätt och hos regeringen samt huvuddelen av de mål som handlagts i fastighetsdomstol.

Regeringen konstaterar, i likhet med flera remissinstanser, att de frågor som kan rymmas i ett ärende om nätkoncession har tydliga anknytningspunkter till de rättsområden där mark- och miljödomstolarna kan antas ha störst kompetens. En bedömning måste exempelvis göras i frågan om den anläggning som nätkoncessionen avser är lämplig från allmän synpunkt. En nätkoncession för linje får inte strida mot detaljplan eller områdesbestämmelser. Regeringen fäster särskilt avseende vid att 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken ska tillämpas vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Skyddet för människors hälsa och miljön, liksom främjandet av en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser, har också stor betydelse för de villkor som ska förenas med nätkoncessionen. I många mål kommer det också att vara nödvändigt att ta ställning till om en miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Den största gruppen mål som enligt förslaget ska flyttas från regeringen till domstolarna utgörs av överklaganden av beslut i ärenden som rör nätkoncession för linje. Som *mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* har anmärkt är den prövning som sker avseende nätkoncession för linje mycket likartad den prövning som domstolen redan i dag gör i mål enligt miljöbalken och plan- och bygglagen. *Energimarknadsinspektionen* har framhållit att det miljörättsliga inslaget är påtagligt i denna ärendetyp. *Kammarrätten i Stockholm* har dock när det gäller

frågan om miljörättslig kompetens framhållit att en allmän förvaltningsdomstol kan ”låna in” kompetens vid behov.

När det gäller beslut som inte avser nätkoncession för linje är fördelarna med en prövning i mark- och miljödomstol inte lika framträdande i förhållande till en prövning i allmän förvaltningsdomstol. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt har dock noterat att det finns anknytningar även avseende de andra prövningar som det föreslås att domstolen ska göra. Det finns också betydande praktiska fördelar med att samla överklagandena hos ett domstolsslag när det gäller beslut enligt 2 kap. ellagen.

Med hänsyn till det som nu har anförts bedömer regeringen att de praktiska fördelarna med att mark- och miljödomstolarna överprövar nätmyndighetens beslut i koncessionsfrågor är så stora att det bör finnas tunga praktiska eller principiella skäl för att en annan lösning ska bli aktuell.

Överklagande av förvaltningsbeslut

Kammarrätten i Stockholm har anfört att det bör beaktas att nätmyndighetens beslut är förvaltningsbeslut och att de allmänna förvaltningsdomstolarna är insatta i den lagstiftning som omgärdar sådana beslut. *Lagrådet* har framhållit att utgångspunkten är att beslut av en förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att det bör finnas tungt vägande skäl för att avvika från denna ordning.

Som regeringen kunnat konstatera i samband med inrättandet av mark- och miljödomstolarna finns det emellertid åtskilliga exempel på att förvaltningsmyndigheters beslut överklagas till domstolar inom tingsrättsorganisationen (prop. 2009/10:215 s. 83). Det finns också en tendens i lagstiftningen i riktning mot att låta mål prövas av mark- och miljödomstol om det är lämpligt med hänsyn till målens miljöanknytning.

Kompetenskonflikter

Kammarrätten i Stockholm och *Kammarrätten i Jönköping* har framhållit att en konsekvens av förslaget blir att beslut fattade av nätmyndigheten beroende på innehåll ska överklagas enligt olika ordningar. Även *Förvaltningsrätten i Linköping* har tagit upp frågan. Enligt *Kammarrätten i Stockholm* gör detta regelverket rörigt och reglerna svåra att tillämpa. *Lagrådet* har anfört att man tillskapar en komplicerad och svårbedömbad ordning med överklagande enligt samma lag till olika domstolsslag. Enligt *Lagrådet* medför den föreslagna ordningen risk för kompetenskonflikter.

Som *mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* har anmärkt får emellertid avgränsningen mellan de frågor som enligt förslaget ska prövas av förvaltningsdomstol och de frågor som ska prövas av mark- och miljödomstol anses naturlig. När det gäller de beslut enligt 2 kap. ellagen som i dag överklagas till regeringen bör det enligt regeringens bedömning inte vålla några särskilda svårigheter för de berörda myndigheterna eller parterna att avgöra till vilken instans ett överklagande ska ske.

När det gäller frågan om kompetenskonflikter finns det skäl att särskilt peka på att överprövningen av beslut enligt ellagen sedan länge varit uppdelad på två olika instansordningar. Beslut i koncessionsfrågor samt vissa andra beslut, som anges i 16 § elförordningen, överklagas till regeringen, medan de beslut som anges i 13 kap. 5 § ellagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Regeringen bedömer inte att risken för kompetenskonflikter blir större om regeringens överprövning flyttas till mark- och miljödomstolarna.

Olikformig rättstillämpning

Som förvaltningsdomstolarna har anmärkt under remissrundan har koncessionsfrågorna beröringspunkter med sådana frågor enligt ellagen och andra lagar som överprövas i allmän förvaltningsdomstol. Enligt ellagstiftningen är en rad viktiga rättsverkningar knutna till koncessionsinstitutet. Regeringen bedömer emellertid att fördelarna med att samla prövningen hos de allmänna förvaltningsdomstolarna är begränsad. I dag överklagas i praktiken nästan alla beslut enligt 2 kap. ellagen till regeringen. Att koncessionen har betydelse för prövningen av andra frågor betyder inte att koncessionsfrågan som sådan kommer under domstolens prövning när ett beslut enligt ellagen överklagas dit. Det saknas också anledning att anta att det i framtiden blir vanligt att frågor om nätkoncession ska avgöras samtidigt som andra frågor enligt ellagen.

Lagrådet har pekat särskilt på risken för motstridiga avgöranden och olikformig praxis i närliggande frågor. Regeringen instämmer dock i det som anförts av *mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* att avgränsningen mellan de frågor som enligt förslaget ska prövas av förvaltningsdomstol och de frågor som ska prövas av mark- och miljödomstol får anses naturlig. Med hänsyn till den erfarenhet som redan finns av överklagande i två olika instansordningar gör regeringen även den bedömningen att risken är liten för att en olikformig praxis ska utvecklas när det gäller tillämpningen av ellagens bestämmelser.

Det finns vidare skäl att anta att en prövning i mark- och miljödomstol kan bidra till att minska risken för motstridiga avgöranden när koncessionsprövningen innefattar miljörättsliga bedömningar, vilket i praktiken ofta är fallet. Detta kan illustreras av Mark- och miljööverdomstolens dom den 26 augusti 2011 i mål nr M 4127-10, det s.k. Döshultsmålet. I domen fastställde Mark- och miljööverdomstolen ett beslut av Miljönämnden i Helsingborgs stad att förbjuda Affärsverket svenska kraftnät att ha någon kraftledning närmare en fastighet än 65 meter. Det kommunala beslutet fattades med stöd av miljöbalken i syfte att undanröja den olägenhet som en befintlig ledning förorsakade boende på fastigheten. Ledningen hade dragits i enlighet med en nätkoncession för linje. Domstolens bedömning gällde bl.a. tillämpningen av bestämmelser i 2 kap. miljöbalken. Dessa bestämmelser tillämpas även vid prövningen av ärenden om meddelande av nätkoncession för linje.

Prejudikatbildningen

Lagrådet har erinrat om att mark- och miljödomstolarna respektive förvaltningsdomstolarna har olika högsta instanser som båda kommer att

ansvara för prejudikatbildning rörande ellagen. Det kan enligt Lagrådet inte bortses från risken att likartade frågor skulle kunna bedömas olika i de båda prejudikatinstanserna. Mot bakgrund av vad som anförts ovan när det gäller motstridiga avgöranden bedömer regeringen att det problem som Lagrådet har pekat på är av begränsad betydelse när det gäller överklagande av nätmyndighetens beslut till mark- och miljödomstol respektive allmän förvaltningsdomstol.

Lagrådet har även erinrat om att Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om rättsprövning av sådana beslut som fortfarande ska överklagas till regeringen. Regeringen delar Lagrådets bedömning att det inte kan uteslutas att de två högsta instanserna skulle kunna hamna i olika bedömningar i samma rättsfråga.

Det är i praktiken svårt att utesluta varje möjlighet att två prejudikatinstanser får anledning att ta ställning till samma rättsfråga. Som nyss har framgått skulle en ordning där beslut i koncessionsfrågor överklagas till allmän förvaltningsdomstol leda till att frågor enligt miljöbalken prövas i olika domstolsslag. Det kan också anmärkas att det i andra sammanhang har godtagits att Högsta förvaltningsdomstolen genom rättsprövning får anledning att ta ställning till frågor som annars prövas i en annan ordning. En sådan situation kan exempelvis uppkomma när ett överklagande prövas av regeringen enligt 18 kap. 1 § miljöbalken.

Ett konkret exempel är beslut enligt 7 kap. miljöbalken om upphävande av strandskydd inom område som enligt plan- och bygglagen avses omfattas av en detaljplan. Kommunen får upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i en detaljplan. I vissa fall är det dock länsstyrelsen som beslutar om upphävande av strandskydd. I de fall länsstyrelsen beslutar om upphävande av strandskydd prövas ett överklagande av regeringen enligt 18 kap. 1 § miljöbalken. I de fall kommunen upphäver strandskyddet genom en detaljplanebestämmelse prövas ett överklagande av kommunens beslut att anta detaljplanen enligt 13 kap. 3 § plan- och bygglagen av länsstyrelsen, vars beslut enligt 13 kap. 6 § får överklagas till mark- och miljödomstol och vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Beslut som inte finns bland de uppräknade

Ytterligare frågor gäller enligt *Lagrådet* vilken domstol som ska pröva ett överklagande av ett beslut som inte finns med bland dem som räknas upp i överklagandebestämmelserna men som enligt fast praxis eller europarätten bör kunna överklagas och vilken domstol som ska ta sig an ett överklagande av ett beslut som är svårt att kategorisera eller som innebär ställningstagande i flera frågor. Som redan framhållits har nätmyndighetens beslut under en lång tid överklagats i två olika instansordningar utan att det skapat någon rättslig oklarhet i frågan om vilken instans som ska pröva ett överklagande. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att det problem som Lagrådet har pekat på måste antas ha mycket begränsad praktisk betydelse. Skulle en sådan situation verkligen uppkomma bör den dock kunna hanteras av domstolarna, t.ex. genom att ett överklagande tas upp till prövning av en förvaltningsdomstol med tillämpning av 3 § förvaltningslagen.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de gränsdragningsproblem som förvaltningsdomstolarna och Lagrådet pekat på inte har någon avgörande betydelse för valet av domstolsslåg. Regeringen föreslår mot bakgrund av det som nu har sagts att nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession ska överklagas till mark- och miljödomstol. Detta bör gälla även de beslut enligt 2 kap. 18–20 §§ som i dag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 5.1.2).

Enligt 3 kap. 1 § femte stycket lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar prövas mål som har överklagats till mark- och miljödomstol av den mark- och miljödomstol inom vars område förvaltningsmyndigheten som först har prövat ärendet ligger. Energimarknadsinspektionen, som är nätmyndighet enligt ellagen, är lokaliserad i Eskilstuna. En konsekvens av detta blir, med tillämpning av den nämnda regeln, att nätmyndighetens beslut ska överklagas till mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt.

Regeringen bedömer att det är cirka 20 ärenden om året som kommer att överföras till mark- och miljödomstolarna. Det måste därför anses vara en fördel från kompetenssynpunkt om denna relativt lilla mängd mål samlas hos en mark- och miljödomstol. En sådan ordning kan också antas göra det lättare för domstolarna att på ett ändamålsenligt sätt använda den resursförstärkning som ska tillföras Sveriges Domstolar med anledning av den nya måltypen (se avsnitt 13.1.1). Regeringen bedömer inte heller att det finns några uttalade fördelar med att avvika från huvudregeln i 3 kap. 1 § femte stycket lagen om mark- och miljödomstolar när det gäller koncessionsärenden.

5.4.3 Överklagbara beslut

Regeringens förslag: Bestämmelserna om överklagande ska justeras så att det tydligare framgår vilka beslut enligt ellagen som kan överklagas till domstol.

Energinätsutredningen har inte lämnat något motsvarande förslag i sitt slutbetänkande.

Utkastet till lagrådsremiss innehåller inte något motsvarande förslag.

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för regeringens förslag

Överklagbarhet enligt ellagen

I det aktuella lagstiftningsärendet behandlas frågan om till vilken instans överklagande ska ske. Det föreslås sålunda att vissa beslut som i dag överklagas till regeringen i stället ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vidare finns förslag i fråga om överklagande i anslutning till de nya ärendetyper som behandlas i avsnitt 9 och 10. De överklagandebestämmelser som föreslås i propositionen innebär i sak ändringar endast när det gäller nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. I övrigt föreslås endast redaktionella ändringar. Något underlag för att behandla frågor om överklagande av andra beslut av nätmyndigheten har inte tagits fram

inom ramen för lagstiftningsärendet. Utgångspunkten har i stället varit att den lagstiftningsteknik som hittills har använts för att utforma bestämmelserna om överklagande i ellagen ska tillämpas även i fortsättningen.

I 13 kap. 5 § första stycket ellagen anges i dag att beslut enligt en rad angivna bestämmelser i lagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Överklagande av andra beslut behandlas i paragrafens andra stycke, där det anges att regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt ellagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Det framgår således motsatsvis att endast de beslut som anges i första stycket kan överklagas till domstol.

En uppräknig av överklagbara beslut

Lagrådet har anfört att osäkerhet kan uppstå om det inte uttryckligen framgår i lagstiftningsärendet att avsikten är att andra beslut än de angivna inte ska kunna överklagas. Enligt Lagrådets mening hade det dessutom varit önskvärt med en översikt av vilka typer av beslut som i så fall inte ska kunna överklagas så att en bedömning kan göras av om avvägningen är rimlig.

Lagrådet har vidare ställt sig tveksamt till den valda lagstiftningstekniken med en omfattande uppräknig av vilka beslut som ska kunna överklagas, något som förutsätter att alla typer av beslut kan förutses. Enligt Lagrådets mening är de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses överklagbart som utbildats i praxis tillräckliga för att förhindra omotiverade prövningar hos domstol. En utgångspunkt bör därför enligt Lagrådet vara att en uppräknig av överklagbara beslut bör undvikas och i stället ersättas av mera generellt utformade överklagandebestämmelser.

Regeringens bedömning

Regeringen konstaterar att det i lagstiftningsärendet saknas underlag som möjliggör en sådan fullständig översyn av överklagandebestämmelserna i ellagen som Lagrådet har efterlyst. En sådan översyn är dock inte nödvändig för att nu göra de ändringar som är motiverade av den nya instansordningen. Bestämmelserna om överklagande kan ändras utan att en annan lagstiftningsteknik väljs än den som hittills har använts.

Mot bakgrund av Lagrådets synpunkter, och för att tydliggöra att lagändringarna inte innebär någon ändring i sak när det gäller överklagbarheten, föreslår dock regeringen att lagtexten justeras så att det tydligare framgår att sådana beslut enligt ellagen som inte uttryckligen omfattas av bestämmelserna om överklagande inte kan överklagas till domstol.

Regeringens förslag: Nätmyndighetens beslut i frågor om nätkoncession som avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer ska få överklagas av en ideell förening eller en annan juridisk person som

- har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
- inte är vinstdrivande,
- har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
- har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Den som vill överklaga ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har inte lämnat något förslag i frågan om laga kraft.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen i 16 § andra stycket elförordningen om miljöorganisationers klagorätt har tillkommit med anledning av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003 om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG (EUT L 156, 25.6.2003 s. 17, Celex 32003L0035). Av konventionen och direktivet följer att allmänheten ska få delta vid beslutsprocesser om tillstånd för vissa verksamheter.

En berörd allmänhet ska enligt Århuskonventionen ha rätt att delta i beslut rörande tillståndsprövning av verksamheter som förtecknas i bilaga I till konventionen. Till dessa verksamheter hör anläggning av luftledningar för elektrisk energi med en spänning av minst 220 kV och en längd av mer än 15 km (punkt 17 i konventionsbilagan).

För att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt Århuskonventionen och direktiv 2003/35/EG måste det även i fortsättningen vara möjligt för vissa företrädare för naturskydds- eller miljöskyddsintressen ett överklaga beslut i frågor om nätkoncession. En sådan miljöorganisation är enligt 16 kap. 13 § miljöbalken en ideell förening eller en annan juridisk person som har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen, inte är vinstdrivande, bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år samt har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Med hänsyn till att frågor om överklagande nu ska regleras i ellagen är det nödvändigt att föra in en bestämmelse om miljöorganisationers talerätt i lagen.

I 16 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken finns en bestämmelse som innebär att avgöranden vinner laga kraft mot miljöorganisationer samtidigt som mot parter och andra sakägare utan att avgörandet behöver delges organisationen. En motsvarande bestämmelse framstår som motiverad när det gäller möjligheten att överklaga beslut i frågor om nätkoncession.

6 Spänningsgränsen

Regeringens förslag: När den högsta tillåtna spänningen för ett ledningsnät bestäms i ett beslut om nätkoncession för område, ska följande särskilt beaktas:

- den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,
- inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,
- säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och
- konsekvenser för berörda kunder.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget. *Elsäkerhetsverket* har anfört att det är viktigt att spänningsnivån och dess övre gräns blir tydligt definierad genom att en nominell spänning anges i koncessionsbeslutet. *Svenskt Näringsliv* har framfört att det är ytterst olyckligt om spänningshöjning inom lokalnätsområde driver fram kostnadsökningar för nätkunderna. *Svensk Energi* har framhållit att det ur det samhällsekonomiska perspektivet är viktigt att nätmyndigheten beaktar de befintliga regionnätsledningarna i området samt regionnätsägarnas möjligheter till framtida ledningsbyggnationer. *Fortum Distribution AB* anser att bestämmelserna även framöver bör vara restriktiva mot att lokalnätsägare bygger egna regionnätsanläggningar parallellt med befintligt regionnät. *Vattenfall AB* har avstyrkt förslaget och anfört att de regionnätsledningarna som det i första hand blir aktuellt för nätkoncessionshavaren för område att bygga sig förbi är de ledningar som är mest lönsamma, huvudsakligen i tätbefolkade områden. Effekten av detta för den utjämnade tariffen är en kostnadsomfördelning från tätort till glesbygd, vilket skulle motarbeta lagstiftarens mål.

Bakgrund

Enligt 2 kap. 2 § andra stycket ellagen (1997:857) ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges i ett beslut om nätkoncession för område. I författningskommentaren (prop. 1996/97:136 s. 120) anges att utgångspunkten bör vara den spänning som kan förutses behövas under den planerade koncessionstiden. Spänningen bestäms individuellt för varje nätkoncession och grundas på sökandens uppgifter och övriga omständigheter.

I 2 kap. 7 § ellagen föreskrivs att en nätkoncession för linje endast om det finns särskilda skäl får meddelas för en ledning som är avsedd för

spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen. Innehavaren av en nätkoncession för område ska sålunda i princip ha ensamrätt att bygga ledningar och bedriva nätverksamhet inom den för området angivna högsta spänningen.

Vid tillståndsprövning av en nätkoncession för område avgörs inte var eller hur ledningarna dras fram. Mot denna bakgrund krävs det inte att någon miljökonsekvensbeskrivning upprättas vid ansökan om områdeskoncession (jfr a. prop. s. 45).

Skälen för regeringens förslag

En ny bestämmelse i ellagen

Den omstrukturering av elnätmarknaden som ägt rum efter elmarknadsreformen har medfört önskemål från vissa lokalnätsföretag att nätkoncession för område ska meddelas för högre spänningsnivå än tidigare.

I propositionen föreslås att nätkoncessioner för område i framtiden ska gälla tills vidare (se avsnitt 8). Även detta motiverar att frågan om den högsta tillåtna spänningen ses över, framför allt med avseende på vilka utgångspunkter som bör gälla för prövningen.

Frågan om hur den högsta spänningen för ett ledningsnät ska bestämmas regleras i dag inte uttryckligen i ellagen. Viss vägledning finns i stället i förarbetena. I den mån det finns skäl att införa en ordning som avviker från nuvarande praxis bör detta komma till uttryck i lagtexten.

Elsäkerhetsverket har särskilt berört frågan hur spänningen anges i beslutet. Spörsmålet ligger dock utanför ramarna för det remitterade förslaget, som tar sikte på vilka omständigheter som ska utgöra underlag för beslutet. Regeringen bedömer att det saknas förutsättningar att ta upp frågan i samband med det aktuella lagstiftningsärendet.

Spänning som kan förutses behövas

Om koncessionen gäller på obestämd tid saknas förutsättningar för att förutse vilken spänning som kommer att behövas under hela koncessionstiden. Ett förtydligande bör därför göras i ellagen. Som Energinätsutredningen har föreslagit bör den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet särskilt beaktas när den högsta tillåtna spänningen bestäms.

Inverkan på miljön

När en ledning byggs med stöd av en nätkoncession för område sker ingen särskild prövning hos nätmyndigheten. Det finns i ellagen inget krav på att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas i fråga om en sådan ledning. Det kan visserligen krävas att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas i samband med en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken (se även avsnitt 7). Sådant samråd förutsätter emellertid bl.a. att byggandet av ledningen kan komma att väsentligt ändra naturmiljön. Enligt Energinätsutredningen finns det exempel som

indikerar att samrådsförfarandet är en mer summarisk prövning än koncessionsförfarandet. Prop. 2012/13:70

En högre spänningsgräns för en nätkoncession för område kan alltså medföra att ledningar, som i andra fall kräver nätkoncession för linje och att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, kan byggas efter en något mindre ingående miljöprövning. I likhet med Energinätsutredningen bedömer därför regeringen att nätmyndigheten vid ett beslut om högsta tillåtna spänning bör beakta inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av ledningsnätet inom en nätkoncession för område.

Säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad

Energinätsutredningen har pekat på att en höjning av spänningsgränsen för en nätkoncession för område kan påverka utbyggnaden av elnätet.

I anslutning till nästan alla av landets nätkoncessioner för område finns även regionnät, som i många fall har en annan ägare än det lokalnät som omfattas av områdeskoncessionen. En höjning av spänningsgränsen för nätkoncessionen för område skulle kunna skapa incitament för lokalnätsföretaget att bygga ut sitt ledningsnät till högre anslutningsnivåer parallellt med befintliga regionledningar. Följden kan således bli att en sådan situation uppstår som koncessionslagstiftningen är till för att förhindra, nämligen byggandet av företagsekonomiskt motiverade ledningar till förfång för ledningar som redan finns och som kan vara samhällsekonomiskt mer lönsamt att använda. *Svensk Energi, Fortum Distribution AB* och *Vattenfall AB* har framhållit denna frågeställning under remissrundan.

Som Energinätsutredningen har föreslagit bör mot denna bakgrund säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av ledningsnätet särskilt beaktas när den högsta tillåtna spänningen bestäms för en nätkoncession för område.

Konsekvenser för berörda kunder

Om spänningsgränsen höjs för en nätkoncession för område, kan det få kostnadseffekter för nätkunderna. Energinätsutredningen har särskilt analyserat följande fall.

Om spänningshöjning sker i fråga om ett lokalnät som tillhör ett företag med eget regionnät, blir effekten en kostnadsomfördelning mellan kunderna i lokal- respektive regionnäten medan det totala kostnadsunderlaget förblir opåverkat. På sikt kan en utbyggnad av lokalnätet komma att ske på en högre spänningsnivå, vilket skulle kunna innebära ett minskat kundunderlag på regionnätetsnivå. Då det är samma ägare till lokal- och regionnäten torde utbyggnaden i många fall kunna medföra endast mindre kostnadsomfördelningar mellan kunderna, eftersom företaget totalt sett tar hänsyn till kostnaderna för båda näten.

Om spänningshöjningen i stället skulle avse ett lokalnät som är anslutet till ett regionnät som innehas av ett annat företag är risken för kostnadseffekter i form av kostnadsomfördelningar mellan regionnäts- och lokalnätskunder större. Som antytts ovan kan det uppstå ett incitament för lokalnätsföretaget att bygga ledningar som konkurrerar med regionnätet. Även överlåtelse av existerande ledningar skulle kunna komma i fråga. De förluster som regionnätsföretaget gör genom att företagets ledningar

blir utkonkurrerade kan det kompensera sig för genom att höja nättarifferna för andra regionnätsskunder.

Resonemanget kan även tillämpas för lokalnätets fördel. När det gäller ett lokalnät med få kunder kan t.ex. en höjning av spänningssgränsen innebära en större sänkning av elnätsavgiften för lokalnätets kunder medan avgiften för regionnätsskunder påverkas endast i ringa omfattning.

Det är svårt att generellt uppskatta hur stora kostnadsomfördelningar som kan uppstå, men enligt Energinätsutredningen finns det en risk för större kostnadsomfördelningar som innebär påtagliga kostnadsökningar för bl.a. stora elanvändare. Utredningen har framhållit att det är viktigt att konsekvenserna för berörda kunder noga utvärderas när en ändring av högsta tillåtna spänning aktualiserats. *Svenskt Näringsliv* har betonat att det är olyckligt om en spänningshöjning driver fram kostnadsökningar för nätkunderna. *Vattenfall AB* har särskilt pekat på risken för en kostnadsomfördelning från tätort till glesbygd. Regeringen delar Energinätsutredningens bedömning och föreslår att nätmyndigheten särskilt ska beakta konsekvenser för berörda kunder när spänningssgränsen fastställs. Detta inbegriper sådana hänsyn som *Svenskt Näringsliv* och *Vattenfall AB* har framhållit i sina remissyttranden.

7 Miljökonsekvensbeskrivning

7.1 Gällande rätt

EU-rättslig bakgrund

Skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning ska ses mot bakgrund av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EUT L 26, 28.1.2012, s. 1, Celex 32011L0092). Direktivet, som i det följande benämns MKB-direktivet, har ersatt rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, 5.7.1985, s. 40, Celex 31985L0337).

I artikel 2.1 i MKB-direktivet anges att medlemsstaterna ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av deras art, storlek eller lokalisering blir föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras påverkan innan tillstånd ges. Av artikel 4 framgår att projekten delas in i två huvudgrupper.

I artikel 4.1 i MKB-direktivet anges att projekt som redovisas i direktivets bilaga I, bortsett från vissa undantagsfall, ska bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10. Till de projekt som avses hör anläggning av starkströmsluftledningar med en spänning på 220 kV eller mer och en längd över 15 km.

Enligt artikel 4.2 i MKB-direktivet ska medlemsstaterna när det gäller projekt som redovisas i bilaga II bestämma om projektet ska bli föremål för den särskilda bedömningen genom en granskning från fall till fall eller genom gränsvärden eller kriterier som fastställs av medlemsstaten. I

så fall ska enligt artikel 4.3 i direktivet vissa urvalskriterier som fastställs i bilaga III beaktas. Kriterierna gäller projektens karakteristiska egenskaper, t.ex. föroreningar och störningar, projektets lokalisering och de potentiella effekternas karakteristiska egenskaper. Till de projekt som avses i artikel 4.2 hör anläggningar för överföring av elektrisk energi med luftledningar, som inte omfattas av bilaga I.

Svenska bestämmelser

I 2 kap. 8 a § ellagen (1997:857) anges att en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession för linje. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

När det gäller byggande av ledningar inom ramen för en nätkoncession för område finns inget motsvarande krav i ellagen. Om byggandet av en sådan ledning kan komma att väsentligt ändra naturmiljön, kan samråd komma att äga rum enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Enligt 8 § förordningen (1998:904) om anmälan för samråd ska en anmälan om samråd, i den utsträckning som behövs i det enskilda fallet, innehålla en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken.

7.2 Undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning

Regeringens förslag: Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning i ett ärende om nätkoncession för linje för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer inte med regeringens. Utredningen har föreslagit att kravet att en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession för linje ska gälla endast för luftledningar med en spänning överstigande 50 kV och för jordkablar med en spänning överstigande 130 kV. För ledningar med lägre spänning ska enligt förslaget berörd länsstyrelse vid samråd enligt 6 kap. 4 § miljöbalken få besluta att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag. *Naturvårdsverket* och *Riksantikvarieämbetet* har avstyrkt förslaget. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* har ställt sig tveksam till utredningens resonemang och påpekat att en miljökonsekvensbeskrivning ska genomföras när miljöbalken så kräver. *Statens jordbruksverk* (*Jordbruksverket*) är tveksamt till förslaget vad gäller luftledning och har framhållit att även jordkabel kan innebära restriktioner för markanvändningen. *Vattenfall AB* anser att den del av förslaget som innebär att länsstyrelsen ska få besluta till förslaget som innebär att länsstyrelsen ska få besluta att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas bör utgå. *Statens fastighetsverk* anser att man inte bara kan utgå ifrån vilken spänning som nätet planeras för utan att hänsyn också behöver tas utifrån hur skyddsvärt området som nätet ska dras över är. En miljökonsekvensbeskrivning kan enligt verket

ur ett kulturmiljöperspektiv vara lika viktig inför förläggning av kabel i mark som planering för luftledning. *Fiskeriverket* har anfört att även omfattningen av de anläggningsåtgärder som kan komma att krävas i det enskilda fallet bör vara en bevekelsegrund. *Energimarknadsinspektionen* har påpekat att det är av stor vikt att inspektionen även fortsättningsvis har möjlighet att infordra de ytterligare uppgifter som behövs för att ett ärende ska kunna avgöras. *Fortum Distribution AB* har anfört att det är önskvärt med ett förtydligande kring hur spänningsnivån beskrivs.

Skälen för regeringens förslag

Koncessionsformens betydelse

Nätkoncession för linje är framför allt avsedd för de högre spänningsnivåerna på stamnätet och regionnäten. Det finns dock nätkoncessioner för linje för ledningar på lägre spänningsnivåer, såsom 6, 10 och 20 kV.

Spänningsgränsen för nätkoncessioner för område bestäms i normalfallet till 20 kV, men det finns betydande variationer. I vissa större städer tillämpas högre spänningsnivåer specifikt för jordkabel. Exempelvis har en spänningsgräns på upp till 110 kV beviljats för jordkabel inom en nätkoncession för område i Stockholmsområdet. I mars 2009 var den högsta spänningsnivån för luftledning inom en nätkoncession för område 70 kV.

Att det i allmänhet inte krävs någon miljökonsekvensbeskrivning när en ledning ska byggas med stöd av en nätkoncession för område innebär att det i vissa fall är koncessionsformen snarare än ledningens beskaffenhet som avgör om det krävs en miljökonsekvensbeskrivning.

Kostnaderna för att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning

Enligt Energinätsutredningens uppfattning medför upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning som regel betydande kostnader och fördröjning i tillståndsprocessen för den sökande. Utredningen har bedömt att luftledningar upp till och med 50 kV och jordkablar upp till och med 130 kV ofta inte innebär någon särskild påverkan på miljön. Inom nämnda spänningsspann är det enligt utredningen inte ledningens spänning som är avgörande för om påverkan på miljön kan anses föreligga, utan det är mer karaktären av de omgivningar genom vilka ledningarna är tänkta att gå som är avgörande. Utredningen har därför föreslagit att det absoluta kravet på en miljökonsekvensbeskrivning tas bort för nämnda spänningsintervall och ersätts med en bestämmelse att berörd länsstyrelse får besluta att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas vid samråd enligt miljöbalken.

Naturvårdsverket gör inte bedömningen att nuvarande former för samråd och framtagande av MKB-dokument vid planeringen av nätkoncession för linje behöver medföra obefogade kostnader eller fördröjningar av tillståndsprocesserna. Även *Riksantikvarieämbetet* har anfört att kostnaden är relativt liten. Regeringen delar dock utredningens bedömning att det finns ett visst utrymme för lättnader när det gäller kravet på miljökonsekvensbeskrivning i ärenden om nätkoncession för linje.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har framhållit att bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar är ett område där svensk lag utgör implementerade EU-direktiv. De ledningar som avses med utredningens förslag omfattas dock inte av det stränga kravet på miljökonsekvensbeskrivning i artikel 4.1 i MKB-direktivet. Det finns utrymme för en sådan mera nyanserad bedömning som anges i artikel 4.2 i direktivet.

Utformningen av bestämmelser om undantag

Med hänsyn till det anförda bedömer regeringen att det finns utrymme för undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning i ärenden där den aktuella ledningen inte kan antas ha någon betydande miljöpåverkan. Med hänsyn till vad *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* har anfört i sitt remissvar finns skäl att anmärka att den skyldighet som är föremål för överväganden i propositionen följer av 2 kap. 8 a § andra stycket ellagen. Det är således inte aktuellt att inskränka skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning enligt annan lagstiftning.

Naturvårdsverket har anfört att utredningens förslag om att skapa en särskild samrådsform enligt 6 kap. miljöbalken förefaller mindre väl genomtänkt. Även *Riksantikvarieämbetet* och *Vattenfall AB* har framfört invändningar i denna del. Regeringen kan konstatera att en ordning där kravet på miljökonsekvensbeskrivning knyts till samråd enligt miljöbalken kräver ett större mått av samordning mellan bestämmelserna i balken och ellagen än vad Energinätsutredningen har förutsatt. Regelverket kan också antas bli mer överskådligt och lättillgängligt om kravet att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning regleras i 2 kap. ellagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till kapitlet.

Regeringen bedömer också att det, inte minst med hänsyn till de kriterier som nämns i artikel 4.3 i MKB-direktivet, kan krävas en mer utförlig reglering av när en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas än den som Energinätsutredningen har föreslagit.

Mot bakgrund av det som nu har redovisats föreslår regeringen att den generella skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning i ett ärende om nätkoncession för linje kvarstår i ellagen och att det införs ett bemyndigande till regeringen att meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

Flera remissinstanser, bl.a. *Statens fastighetsverk* och *Fiskeriverket*, har under remissrundan lämnat synpunkter som närmast tar sikte på hur bestämmelser om undantag bör utformas. Sådana synpunkter bör tas till vara när regeringen meddelar föreskrifter med stöd av det föreslagna normgivningsbemyndigandet. Även de invändningar som har framförts av *Jordbruksverket* är av sådan karaktär att de bör beaktas i ett sådant sammanhang.

8 Nätkoncessionens giltighetstid

8.1 Gällande rätt

Nuvarande giltighetstider

Bestämmelser om tidsbegränsade tillstånd fanns i 1902 års ellag redan vid dess tillkomst. Enligt nuvarande 2 kap. 13 § ellagen (1997:857) ska en nätkoncession för linje meddelas för 40 år och en nätkoncession för område för 25 år. I 2 kap. 14 § ellagen anges att nätkoncessionens giltighetstid på ansökan av koncessionshavaren får förlängas med 40 år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med 25 år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får en kortare tid bestämmas när nätkoncession meddelas eller giltighetstiden förlängs. I ett ärende om förlängning av giltighetstiden tillämpas i stort sett samma bestämmelser som vid en prövning av en ansökan om ny koncession.

Återkallelse av nätkoncession

I 2 kap. 18 § ellagen finns bestämmelser om återkallelse av nätkoncession. En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis, om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning eller om staten, med stöd av lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen. När det gäller en utlandsförbindelse kan nätkoncessionen vidare återkallas om koncessionshavaren inte längre uppfyller de särskilda kraven i 2 kap. 10 § andra stycket första meningen ellagen.

8.2 Nätkoncession ska gälla tills vidare

Regeringens förslag: En nätkoncession ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje ska dock få begränsas att gälla för en viss tid om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden ska i ett sådant fall få vara som längst 15 år.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det. *Boverket* har avstyrkt att tillstånd ska gälla tills vidare för nätkoncession för linje. *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* har avstyrkt förslaget. Vikten av möjlighet till omprövning av nätkoncessionen har framhållits av bl.a. *Sveriges kommuner och landsting*. *Kammarrätten i Stockholm* anser att tidsgränsen om 15 år inte är tillräckligt belyst.

Tidigare bedömning

I motiven till 1997 års ellag anförde regeringen följande skäl för att behålla systemet med tidsbegränsade nätkoncessioner (prop. 1996/97:136 s. 46).

”Systemet med tidsbegränsade nätkoncessioner är ändamålsenligt och bör behållas i den nya ellagstiftningen. Genom att nätkoncessionen är tidsbegränsad möjliggörs en omprövning när det gäller avvägningen mellan nätägarens intressen och andra samhällsintressen. Elledningar är stora och viktiga infrastrukturinvesteringar. De konsekvenser som en ledning kan medföra i form av exempelvis markintrång går normalt att överblicka vid koncessionsgivningen. Därför är täta prövningar av villkoren för koncessionen inte nödvändiga. För att samhällsutvecklingen skall kunna beaktas i tillräcklig utsträckning bör dock nätkoncessioner vara tidsbegränsade. Genom en begränsad men ändå lång giltighetstid för koncessionen säkerställs en lämplig avvägning mellan de allmänna intressena och nätägarens intressen. Principen att ge koncessioner för viss tid, som tillämpats sedan ellagen infördes, har också visat sig fungera väl. Tidsbegränsade nätkoncessioner kan ses som en garanti för koncessionshavaren att ledningens sträckning förblir oförändrad under koncessionens giltighetstid.”

I den nya ellagen begränsades giltighetstiden för en nätkoncession för område till 25 år. Regeringen hänvisade i motiven (a. prop. s. 47) till vikten av att koncessionsområdena har en kostnadsstruktur som medger en tillräckligt stor utjämning av kostnaderna för elöverföringen. Strävan att skapa lämpliga enheter för koncessionsområdena innebar enligt regeringen att det fanns skäl att ha en kortare giltighetstid för nätkoncession för område än för linje.

Ny lagstiftning

Under tiden efter 1997 har ny lagstiftning tillkommit som är av betydelse för bedömningen av om det fortfarande är ändamålsenligt med tidsbegränsade nätkoncessioner. Möjligheterna för nätmyndigheten att under tillståndets giltighetstid ingripa mot en nätkoncessionshavare har utökats.

Lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar har gett nätmyndigheten ytterligare verktyg att ingripa mot nätkoncessionshavare som inte uppfyller sina åtaganden. Om ett nätföretag, som använder en elektrisk anläggning med stöd av en nätkoncession, i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagen, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, ska förvaltningsrätten, efter ansökan av nätmyndigheten, besluta om särskild förvaltning av den elektriska anläggningen. Om en tillfredsställande förvaltning av en elektrisk anläggning sannolikt inte kan åstadkommas genom tvångsförvaltning eller en tillfredsställande förvaltning sannolikt inte kommer att bestå efter utgången av tiden för en tvångsförvaltning får staten, efter ansökan av nätmyndigheten, lösa anlägg-

ningen från ägaren. Som nämnts i avsnitt 8.1 ska nätkoncession återkallas i ett sådant fall.

År 2005 infördes en rad bestämmelser i ellagen vilka syftar till att skapa drivkrafter för en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser (prop. 2005/06:27, bet. 2005/06:NU6, rskr. 2005/06:96, SFS 2005:1110). Regleringen innehåller särskilda rapporteringskrav, vilket ger nätmyndigheten ett bra underlag för att följa upp att nätkoncessionshavaren har en fullgod leveranssäkerhet i ledningsnätet.

Omprövningsinstitutet i praktiken

Energinätsutredningen har konstaterat att det allmänna inte i någon större utsträckning har sökt att utforma energipolitiken, energisystemets omställning eller övrig samhällsutveckling genom att utnyttja omprövningsinstitutet i ellagen. Tvärtom har samhällsutvecklingen inneburit att utbyggnad av elledningar genom nätkoncession för område skett i oförminskad omfattning utan att någon ny reglering införts.

Vid omprövning av nätkoncession för område, liksom nätkoncession för linje med en spänning som understiger 220 kilovolt, har nätmyndigheten i allmänhet meddelat förnyad nätkoncession utan att prövningen i sak har gett upphov till svårare överväganden. Vad avser nätkoncessioner för linje med en spänning om minst 220 kilovolt (stamledningar) är det enligt Energinätsutredningen främst frågan om ledningarnas elektromagnetiska fält som medför att prövningen i dessa ärenden är mer komplicerad än i övriga ärenden.

Energinätsutredningen har vidare pekat på att möjligheten till omprövning skapar en viss otydlighet om hur bestående en beslutad nätkoncession för linje är med hänsyn till att det endast i undantagsfall förekommer att nätmyndigheten ändrar en beviljad nätkoncession för linje med en spänning som understiger 220 kilovolt. En intressent som önskar en ändring av ledningssträckan kan överskatta möjligheterna till reella förändringar i samband med prövningen av ett ärende om förlängd giltighetstid.

Praktiska hinder för att vägra förlängning

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har som ett skäl för att behålla den nuvarande ordningen anfört att tidsbegränsade tillstånd medför att företagen utsätts för risken att koncessionen ges till något annat företag, vilket enligt fakultetsnämnden verkar effektivitetsfrämjande. Detta är emellertid inte något starkt argument för ett system med tidsbegränsade nätkoncessioner.

Så länge den befintliga nätkoncessionshavaren uppfyller lämplighetskravet i 2 kap. 10 § ellagen finns inget verkligt utrymme för att vägra förlängning av koncessionstiden med hänvisning till att ett annat företag exempelvis skulle driva verksamheten mer kostnadseffektivt.

Det är vidare den befintliga nätkoncessionshavaren som äger eller på annat sätt har rådighet över ledningar och andra anläggningar som omfattas av koncessionen och krävs för att bedriva nätverksamheten. Om en nätkoncession upphör i en situation där de berörda anläggningarna fortfarande är nödvändiga för elförsörjningen, kan komplicerade prak-

tiska problem uppstå. Om ett annat företag får koncession för nätet och de två nätföretagen inte kan komma överens om en försäljning av anläggningarna, blir den nya nätkoncessionshavaren tvungen att bygga ett helt nytt nät. Den tidigare nätkoncessionshavaren skulle å andra sidan vara skyldig att ta bort ledningar med tillhörande anläggningar enligt 2 kap. 19 § ellagen. Detta skulle innebära att befintlig infrastruktur går till spillo och att berörda elkunder under en lång tid skulle bli utan el till dess att ett nytt nät är uppfört inom området.

Av det som nu anförts framgår att det inom ramen för det nuvarande omprövningsinstitutet normalt saknas ett praktiskt alternativ till att förlänga nätkoncessionens giltighetstid. Om nätkoncessionshavaren har visat sig vara olämplig finns i stället möjligheten att ingripa genom särskild förvaltning eller tvångsinlösen.

Strukturförändringar

När det gäller situationer där det kan anses finnas behov av stora strukturella förändringar av distributionsnätet för el av skäl som har att göra med energipolitikens utformning eller energisystemets omställning har Energinätsutredningen bedömt att det torde vara ineffektivt att utnyttja omprövningsinstitutet. Regeringen delar i viss utsträckning utredningens bedömning. Att omprövningen görs med intervall på 25 eller 40 år innebär att andra medel normalt får anses lämpligare för att genomföra nödvändiga strukturförändringar.

Energinätsutredningen har vidare konstaterat att marknaden själv har löst frågan om fortsatta krav på strukturförändringar bland nätföretagen, så att företagen optimalt kan täcka både tätorts- och glesbygdsområden, genom försäljning och i vissa fall sammanslagningar av koncessionsområden sedan den nya ellagen införades. Omprövningsinstitutet måste anses ha haft ringa betydelse för denna utveckling.

Administrativ börda

Regeringen har som målsättning att det ska vara enkelt att driva och äga företag i Sverige. Det är därför angeläget att förenkla reglerna där det är möjligt för att minska den administrativa bördan för företagen. När det gäller nätföretagen kan en sådan regelförenkling också antas komma nätkunderna till godo genom lägre avgifter.

I dag finns ca 325 beviljade nätkoncessioner för område och ca 2 700 nätkoncessioner för linje. Förfarandet vid omprövning är i princip detsamma som vid handläggningen av en ansökan om ny nätkoncession. Detta innebär att en ansökan om förlängd giltighetstid medför en väsentlig administrativ arbetsbörda för nätkoncessionshavaren. Den innebär också en stor arbetsbelastning för de remissinstanser som företräder det allmännas intressen.

Nätkoncessionens karaktär av offentligrättsligt tillstånd

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har anført att med tillstånd som gäller 50-100-150-200 år etc. kommer tillståndsinnehavare med tillsvidarekoncessioner att få en rättslig position som börjar likna ägarens. Som antytts ovan är äganderätten till de anläggningar som används i nätverksamheten oberoende av nätkoncessionen. Att en nät-

koncession gäller tills vidare medför enligt regeringens bedömning inte att den förlorar karaktären av ett offentlighetsligt tillstånd. Även utan en på förhand bestämd slutpunkt gäller ett sådant tillstånd utifrån de förutsättningar som anges i lag, vilket bl.a. betyder att nätkoncessionen kan omprövas eller återkallas om omständigheterna motiverar det, förutsatt att regelverket fått en lämplig utformning.

Som en jämförelse kan pekas bestämmelserna om tillstånd enligt miljöbalken. Det är inte någon allmän regel att tillstånd enligt balken är tidsbestämda. I stället finns särskilda bestämmelser om när ett tillstånd ska lämnas för begränsad tid (se 16 kap. 2 § miljöbalken). Tillstånd kan återkallas eller omprövas enligt bestämmelser i 24 kap. miljöbalken.

Andra former för omprövning

Som flera remissinstanser har framhållit är det viktigt att det även i fortsättningen finns utrymme för att ompröva beviljade nätkoncessioner. Omprövningen måste emellertid inte äga rum inom ramen för ett ärende om förlängd koncessionstid.

Boverket har avstyrkt att tillstånd ska gälla tills vidare utan någon aktiv prövning från nätmyndigheten för nätkoncession för linje. Verket har förordat att en automatisk omprövning initieras av nätmyndigheten om en omprövning av nätkoncessionen är befogad. Regeringen bedömer dock att det går att säkerställa att omprövning sker om det är motiverat utan det finns något krav på att sådan ska ske automatiskt när en viss tid har gått.

Mot bakgrund av vad som nu har anförts bedömer regeringen att ordningen med tidsbegränsade nätkoncessioner som kan förlängas efter en fullständig omprövning vid koncessionstidens slut inte längre framstår som ändamålsenlig. Övervägande skäl talar för att i stället införa ett system med nätkoncessioner som gäller tills vidare i förening med andra möjligheter till omprövning. När det gäller den sistnämnda frågan finns överväganden och förslag i avsnitt 9.

Nätkoncession med bestämd giltighetstid i vissa fall

Regeringen föreslår alltså att nätkoncessioner i framtiden ska gälla tills vidare. När det gäller en nätkoncession för linje, kan det emellertid finnas situationer där det redan från början framgår att den aktuella ledningen bara kommer att behövas under en begränsad tid. Under sådana förhållanden framstår det som mer ändamålsenligt att meddela en tidsbestämd nätkoncession snarare än att återkalla koncessionen när ledningen inte längre används. Regeringen bedömer därför att det i fråga om nätkoncessioner för linje bör vara möjligt att meddela koncession för en begränsad tid.

Bestämmelserna om tidsbestämd nätkoncession för linje bör utformas med de gällande reglerna som utgångspunkt. Det bör sålunda vara möjligt att meddela nätkoncession för linje för en viss giltighetstid om det finns särskilda skäl eller sökanden begär det.

Energinätsutredningen har föreslagit att 15 år ska vara den längsta period som nätmyndigheten ska kunna meddela för en bestämd giltighetstid avseende en nätkoncession för linje. Enligt utredningen bör tiden

vara klart kortare än 40 år eftersom med hänsyn till att det efter 40 år ska Prop. 2012/13:70
finnas fler möjligheter att ompröva en nätconcession.

Regeringen delar Energinätsutredningens bedömning att det av lagen bör framgå hur lång en bestämd giltighetstid får vara. *Kammarrätten i Stockholm* anser att tidsgränsen om 15 år inte är tillräckligt belyst. Regeringen delar utredningens bedömning att tiden bör vara klart kortare än 40 år. Några starka skäl att överväga en annan tidsgräns än de 15 år som utredningen har föreslagit har inte framkommit vid remissbehandlingen. Regeringen bedömer att detta får anses vara en väl avvägd tidsgräns.

8.3 Förlängning av giltighetstid

Regeringens förslag: En nätconcession för linje, som har meddelats för en viss tid, ska få förlängas med upp till 15 år i taget efter ansökan av nätconcessionshavaren. Om sökanden begär det, ska det få beslutas att nätconcessionen i stället ska gälla tills vidare.

Om det finns särskilda skäl, ska giltighetstiden för en nätconcession för linje, som har meddelats för en viss tid, få förlängas med högst fem år på oförändrade villkor.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande regelverket utgår ifrån att nätconcessioner meddelas för en viss tid. I 2 kap. 14 och 15 §§ ellagen finns bestämmelser om förlängning av giltighetstiden. Nätconcessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med 40 år i taget, om nätconcessionen avser linje, och med 25 år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas. En nätconcessionshavare kan också ansöka om att en nätconcessions giltighetstid ska förlängas tillfälligt på oförändrade villkor i högst 5 år.

I avsnitt 8.2 redovisas ett förslag som innebär att en meddelad nätconcession som regel ska gälla tills vidare. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, ska emellertid en nätconcession för linje få meddelas för en viss tid, dock som längst 15 år. De nuvarande bestämmelserna om förlängning av giltighetstiden bör fortsätta att gälla i huvudsak oförändrade i fråga om nätconcession för linje som har meddelats för viss tid. Om det alltså finns skäl för en tidsbegränsad nätconcession, bör perioden kunna förlängas som mest med 15 år i taget.

Det kan dock visa sig att de skäl som ursprungligen motiverade att nätconcessionen meddelades för viss tid har förlorat sin betydelse och att den aktuella ledningen kommer att behövas under överskådlig tid. Det bör därför vara möjligt att besluta att nätconcessionen ska gälla tills vidare.

9 Omprövning av nätkoncession

9.1 Ett särskilt omprövningsförfarande för nätkoncession för linje

Regeringens förslag: En nätkoncession för linje som gäller tills vidare ska få omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor. En omprövning ska få göras först 40 år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen ursprungligen meddelats för en viss tid och det senare beslutats att den ska gälla tills vidare, ska tiden dock räknas från dagen för det sistnämnda beslutet.

Sedan en omprövning har gjorts ska en sådan få göras på nytt först 40 år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet. Regeringen ska dock ompröva en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det. *Svea hovrätt* anser att det bör anges att den nya fyrtioårsperioden löper från den dag det nya beslutet vunnit laga kraft. *Länsstyrelsen i Skåne län* har anfört att förslaget bör kompletteras med uttryckliga möjligheter att ompröva en beviljad koncession för område efter 25 år. *Sveriges kommuner och landsting* har anfört att det inte är rimligt att själva omprövningsförfarandet i sig är grund för en ny skyddsperiod och att skyddstiden bör bestämmas på objektiva grunder, inte enligt en schablon. *Kammarrätten i Stockholm* har gett uttryck för samma uppfattning. *Vattenfall AB* har anfört att det tycks oklart om Energinätsutredningen anser att nätkoncessionshavaren ska erlägga de kostnader som uppstår till följd av en ändring av ledningssträckan. Bolaget har vidare har anfört att osäkerheten om nätkoncessionshavaren tvingas bekosta ändring av ledningssträckan leder till att nätbolagen kommer att ansöka om omprövning i stället för att låta koncessionen övergå till en koncession som gäller tills vidare.

Skälen för regeringens förslag

Vissa utgångspunkter

Att nätkoncessioner, för såväl område som linje, gäller tills vidare motiverar enligt regeringens bedömning att möjligheterna till omprövning av koncessionen utökas. Som Energinätsutredningen har påpekat måste dock uppmärksammas att ett förfarande med större möjlighet till omprövning inte får bli ett kontraproduktivt system som leder till en större osäkerhet för alla parter.

Nätkoncessionshavaren måste initialt göra betydande investeringar för att bygga och ta anläggningen i drift och bör därför kunna lita på att beslutet om nätkoncession inte kan ändras under en längre tidsperiod, om inte klart övervägande skäl talar för en ändring.

De möjligheter till ändring som redan i dag finns vid sidan av omprövning vid koncessionstidens slut kan i vissa avseenden anses tillräckliga för att tillgodose berörda allmänna och enskilda intressen. Som nämnts i avsnitt 8.1 kan en nätkoncession under vissa förhållanden återkallas, helt eller delvis. Innehavaren av en elektrisk ledning kan vidare vara skyldig att flytta ledningen i vissa fall enligt bestämmelser i 2 kap. 22 § ellagen.

Olämpliga nätkoncessionshavare

Att en nätkoncessionshavare inte fullgör sina skyldigheter enligt ellagstiftningen skulle kunna motivera att nätkoncessionen omprövas och eventuellt återkallas. En sådan återkallelsemöjlighet fanns också i ellagen före den 1 januari 2005, då lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar trädde i kraft. I motiven till den nya lagstiftningen anförde regeringen bl.a. följande (prop. 2003/04:135 s. 18).

”Ellagen innehåller inga bestämmelser om vad som skall ske efter det att en nätkoncession har återkallats. Någon rätt för staten att lösa in ledningen eller ledningsnätet (anläggningen) eller tvinga fram en överlåtelse finns inte. Följden av en återkallelse blir därför att anläggningens innehavare inte längre får använda anläggningen. Följden av detta i sin tur blir att överföringen av el upphör på nätet och alla elanvändare blir utan el. En sådan situation är oacceptabel och någon återkallelse av en nätkoncession kan därmed i praktiken inte ske.”

Genom lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar infördes en annan form av sanktion mot en misskötsam koncessionshavare (se avsnitt 8.2). Sanktionsformen är utformad så, att den misskötsamme koncessionshavaren kopplas bort från nätverksamheten samtidigt som verksamheten kan fortsätta.

Med hänsyn till den reglering som redan finns finner regeringen inte skäl att införa en särskild omprövningsmöjlighet för att komma till rätta med misskötsamma nätföretag.

Ledningssträckning enligt en nätkoncession för linje

En nätkoncession för linje avser en ledning med en i huvudsak bestämd sträckning. En linjekoncession får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser med undantag för mindre avvikelser som inte motverkar syftet med planen eller bestämmelserna. En kommun måste emellertid ta hänsyn till en befintlig ledning med nätkoncession för linje när den antar en ny detaljplan eller nya områdesbestämmelser. Vid prövning av frågan om beviljande av nätkoncession för linje ska vidare en rad bestämmelser i miljöbalken tillämpas.

En normal samhällsutveckling kan medföra att en befintlig ledning blir ett hinder för ett mer angeläget intresse eller försvårar en mera lämplig och ändamålsenlig markanvändning, dvs. ledningen framstår som ett hinder mot rationell planläggning och fastighetsbildning. Ändrade förhållanden kan vidare medföra att en ledning bör få en annan sträckning med beaktande av miljö-, frilufts- eller kulturintressen. Det är enligt regeringens bedömning tydligt att det även i framtiden måste gå att

ompröva en nätkoncession för linje med hänsyn att marken där en ledning har dragits behöver användas till ett mera angeläget ändamål eller för att skydda andra viktiga intressen. En sådan omprövning kan mynna ut i ett beslut om att ledningens sträckning ska ändras eller att ledningen ska dras med en kabel i marken.

Vattenfall AB har tagit upp frågan om vem som ska bära de kostnader som uppstår till följd av en ändring av ledningssträckan. Om förslaget att nätkoncessionshavaren ska stå för ändringskostnaderna genomförs, måste det enligt bolaget vara tydligt hur företaget ska distribuera kostnaderna till sina kunder, dvs. om det tillåts fakturera den som har nytta av ändringen eller om kostnaderna i ett längre perspektiv ska fördelas mellan alla kunder via nättariffen.

Regeringens förslag, som utvecklas nedan, innebär att en nätkoncessionshavare, på samma sätt som i dag, får en nätkoncession där ledningens sträckning har fastställts med begränsade möjligheter till omprövning under 40 år. Därefter kan ledningens sträckning enligt koncessionen komma att ändras om det krävs för att den även i fortsättningen ska vara lämplig från allmän synpunkt. Mot den bakgrunden finns det inget utrymme för att göra det möjligt för en nätkoncessionshavare att ta betalt av en enskild som kan ha nytta av att koncessionen ändras. De kostnader som uppkommer bör därför behandlas som andra kostnader i nätverksamheten, vilket betyder att de ytterst får bäras av kundkollektivet.

Som *Vattenfall AB* har antytt kan ett elnätsföretag komma att ansöka om omprövning för att undanröja osäkerhet i frågan om företaget kan tvingas bekosta en ändring av ledningssträckningen. Detta föranleder dock inte regeringen att göra någon annan bedömning när det gäller behovet av en möjlighet att ompröva ledningsdragningen.

Ledningssträckning inom ett område

Innehavaren av en nätkoncession för område har ensamrätt att inom området dra elledning upp till en viss spänningsnivå och behöver inte något tillstånd enligt ellagen för att dra en viss ledning. Detta betyder dock inte att nätkoncessionshavaren kan bygga ut nätet utan restriktioner. Vid nybyggnad av elledningar, uppförande av transformatorstationer, ställverk m.m. inom området måste koncessionshavaren iaktta de villkor som är förknippade med koncessionen och vad som följer av andra tillämpliga föreskrifter, bl.a. i miljöbalken, plan- och bygglagen (2010:900), ledningsrättslagen (1973:1144), väglagen (1971:948) och starkströmsförordningen (2009:22), som på olika sätt begränsar möjligheterna att dra ledningar på bekostnad av andra viktiga intressen.

Av det sagda framgår att det inte är möjligt för nätmyndigheten att genom nätkoncession eller genom en omprövning av denna besluta om vilken sträckning ledningar ska ha inom ett koncessionsområde. Det är således inte meningsfullt att införa en omprövningsmöjlighet i fråga om nätkoncessioner för område med hänvisning till behovet av att möjliggöra beslut om ändrad dragning av vissa ledningar.

När det gäller nätkoncession för område finner regeringen sammantaget, i likhet med Energinätsutredningen, att en särskild möjlighet att ompröva en nätkoncession för område inte skulle fylla någon praktisk

funktion. Regeringen ser därför inte något behov av att, som *Länsstyrelsen i Skåne län* har förordat, införa uttryckliga möjligheter att ompröva en beviljad nätkoncession för område efter 25 år.

Skyddstid

Regeringen bedömer att en särskild omprövningsmöjlighet är motiverad i fråga om nätkoncession för linje. Som antytts ovan finns det emellertid skäl som talar mot att en sådan omprövning ska kunna äga rum inom en snar framtid efter det att nätkoncession har beviljats. Det är av stor betydelse för en ändamålsenlig utbyggnad av elnätet att nätföretaget kan vara förvissat om att de investeringar som görs i ledningar och andra anläggningar är tryggade under en lång tid. En nätkoncession för linje bör därför under normala förhållanden kunna omprövas först efter det att en lång tid har förflutit från beslutet att meddela nätkoncession.

En nätkoncession för linje ska enligt regeringens förslag kunna begränsas att gälla för en viss tid om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl (se avsnitt 8.2). Efter ansökan av nätkoncessionshavaren ska det dock kunna beslutas att nätkoncessionen ska gälla tills vidare (se avsnitt 8.3). I det ärende som leder fram till det beslutet ska en prövning göras som motsvarar den som sker i ett ärende om ny nätkoncession. Regeringen bedömer att det är naturligt att skyddstiden i fråga om en sådan nätkoncession räknas från dagen för beslutet att koncessionen ska gälla tills vidare.

Omprövningens omfattning

En omprövning sedan skyddstiden har gått ut bör i princip vara lika omfattande som den prövning som i dag sker i ett ärende om förlängning av giltighetstiden. Den viktigaste skillnaden i förhållande till nuvarande bestämmelser bör i stället vara att omprövningen inte blir obligatorisk. Frågan om under vilka förhållanden ett omprövningsförfarande ska inledas behandlas närmare i avsnitt 9.2.

Det finns inte skäl att i detta sammanhang ompröva nätkoncessions själva fortbestånd. Redan av nu gällande bestämmelser följer att en nätkoncession för linje ska återkallas om ledningen inte längre behövs. Som anförts ovan kan en omprövning vara motiverad av att en ledning bör få en annan sträckning. Vidare kan nya förhållanden kräva att den högsta tillåtna spänningen ändras eller att nätkoncessionen förenas med nya eller ändrade villkor. Ett omprövningsförfarande bör mot denna bakgrund kunna mynna ut i ett beslut om ändrad ledningssträckning, ändrad spänningsgräns eller ändrade villkor.

En ny skyddstid efter omprövning

Energinätsutredningen har föreslagit att ett beslut som fattas efter en fullständig omprövning av nätkoncessionen ska ha som rättsverkan att en ny skyddstid börjar löpa. Några remissinstanser har anförts att en ny skyddsperiod bör meddelas endast om objektiva skäl föreligger för en sådan och det allmänna inte har skäl som väger tyngre och talar mot en ny skyddstid.

Enligt regeringens bedömning är det naturligt att knyta en ny skyddstid till en fullständig omprövning med hänsyn till att prövningen i huvudsak

ska motsvara den som sker när frågan om nätkoncession provas för första gången (se närmare avsnitt 9.3). När det gäller frågan om en skyddstid ska löpa, anser regeringen att det inte bör vara avgörande om prövningen sker för första gången eller efter det att en tidigare skyddsperiod har löpt ut. Allmänna och enskilda intressen bör tillmätas i huvudsak samma betydelse vid båda prövningarna.

Ett viktigt ytterligare skäl för en ny skyddstid är att nätföretaget efter en avslutad omprövning ska kunna göra nya investeringar i de anläggningar som omfattas av koncessionen utan att behöva räkna med en ny prövning under en lång tid efter beslutet. Som utvecklas närmare i avsnitt 9.2 bör detta även kunna vara ett skäl att inleda ett omprövningsförfarande på ansökan av nätkoncessionshavaren.

Även i detta sammanhang bör framhållas att en omprövning inte bör ske med automatik efter det att skyddstiden har gått till ända. Saknas vägande allmänna eller enskilda intressen som motiverar en omprövning, ska en sådan inte äga rum. I så fall tar inte heller någon ny skyddsperiod sin början.

Skyddstidens längd

Energinätsutredningen har föreslagit att möjligheterna till omprövning ska vara begränsade under fyrtio år efter en koncessionsprövning. Några remissinstanser har förordat en ordning där det finns en möjlighet att använda sig av varierande skyddstid beroende av nätägarens skyddsbehov och det allmännas behov av förändring.

Regeringen konstaterar till en början att prövningen av koncessionsfrågor i så stor utsträckning som möjligt bör präglas av förutsebarhet och transparens. En ordning med individuella skyddstider bör mot den bakgrunden införas bara om det i lagen kan läggas fast tydliga kriterier för hur en sådan skyddstid ska bestämmas. Något underlag för en sådan reglering finns inte. Energinätsutredningens förslag ansluter vidare till den nuvarande ordningen där fyrtio år är den giltighetstid som normalt gäller för en nätkoncession för linje. Denna ordning har bedömts vara tillräcklig för att åstadkomma en lämplig avvägning mellan de allmänna intressena och nätägarens intressen (se prop. 1996/97:136 s. 46). Att införa en motsvarande skyddstid kan därför inte anses medföra att andra intressen får en svagare ställning än i dag. Regeringen bedömer därför att skyddsperioden bör vara fyrtio år i enlighet med Energinätsutredningens förslag.

Svea hovrätt har förordat att skyddstiden ska börja löpa först när beslutet i omprövningsärendet har vunnit laga kraft. Det framstår i vissa sammanhang som motiverat att knyta tidsfrister till en sådan tidpunkt snarare än dagen för beslutet (jfr t.ex. avsnitt 10.1). Regeringen bedömer dock att det när gäller skyddstiden efter ett omprövningsärende är en mer lätthanterlig ordning att knyta tidsfristen till dagen för prövningsmyndighetens beslut.

Prövningsmyndighet

En omprövning bör ske hos den myndighet som har att pröva frågan om meddelande av nätkoncession i första instans. Det betyder att nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet utom i ärenden som gäller en

utlandsförbindelse. I det sistnämnda fallet bör regeringen ompröva Prop. 2012/13:70
nätkoncessionen.

En tydlig reglering

Lagrådet har anfört att de föreslagna omprövningsreglerna är så svår-
genomträngliga och i sak diskutabla att de inte bör läggas till grund för
lagstiftning utan ytterligare överväganden och bearbetning. De skäl som
Lagrådet har anfört för denna bedömning är i huvudsak följande.

Lagtexten måste tydligt skilja mellan beslutet i fråga om en ompröv-
ning ska inledas och beslutet i själva omprövningsärendet. I det
remitterade förslaget görs ingen sådan åtskillnad och det är oklart vilket
slag av beslut som avses i de olika paragraferna. Lagrådet har anfört att
ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande måste kunna överklagas.

Regeringen anser att det som Lagrådet har anfört i fråga om skillnaden
mellan beslutet i fråga om en omprövning ska inledas och beslutet i
själva omprövningsärendet bör beaktas genom att lagtexten justeras i
förhållande till lagrådsremissen.

Frågan om överklagande behandlas i avsnitt 9.7.

9.2 Förutsättningar för en omprövning

Regeringens förslag: Nätmyndigheten ska få besluta att en
omprövning ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller
en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen.
Nätmyndigheten ska också få besluta att inleda en omprövning på eget
initiativ. En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

En omprövning ska inledas om en omprövning är motiverad med
hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något
annat angeläget allmänt intresse. En omprövning på ansökan av
nätkoncessionshavaren ska också inledas om en omprövning är
motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av
nätverksamheten.

Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning ska inledas i fråga
om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndig-
heten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet
till regeringens prövning.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med
regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget
eller inte framfört några invändningar mot det. *Svea hovrätt* anser att
utredningens hänvisning till miljöbalken är mycket vid och borde
preciseras. *Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät)* har anfört att
ett möjligen mer effektivt alternativ är att kommunen anmäler till
länsstyrelsen att omprövning bör ske.

Skälen för regeringens förslag*Vissa utgångspunkter*

Enligt gällande bestämmelser sker en ny prövning av en nätkoncession för linje på ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett tungt vägande skäl för att införa en ordning där nätkoncessioner gäller tills vidare är att minska de administrativa kostnaderna för företag och myndigheter. En förutsättning för att en sådan målsättning ska kunna förverkligas är att en omprövning inte i realiteten blir obligatorisk efter det att skyddstiden på fyrtio år gått till ända. Samtidigt är det väsentligt att en omprövning kommer till stånd när det är motiverat av viktiga allmänna eller enskilda intressen.

Nätkoncessionshavaren

Det är tydligt att ett nätföretag, som avser att göra nya investeringar i en anläggning som omfattas av en nätkoncession för linje, kan ha ett starkt intresse av att få till stånd en omprövning efter det att en fyrtioårsperiod löpt ut. Genom en sådan omprövning kan företaget skydda planerade eller utförda investeringar. En ordning där en nätkoncessionshavare saknar denna möjlighet skulle kunna avhålla företagen från att göra de investeringar som är påkallade för en säker elförsörjning. Regeringen bedömer därför att det bör finnas utrymme för omprövning efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Kommunen

Som anförts i avsnitt 9.1 måste det gå att ompröva en nätkoncession för linje med hänsyn att marken där en ledning har dragits behöver användas till ett mera angeläget ändamål. När det gäller sådana frågor om markanvändning som regleras i plan- och bygglagstiftningen framstår det som naturligt att det i första hand ligger på kommunen att ta initiativ till en omprövning av en nätkoncession för linje. Enligt plan- och bygglagen ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska enligt lagen ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen ska bl.a. redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden, kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras samt riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Kommunen bör således kunna ansöka om att ett omprövningsförfarande ska inledas. Regeringen bedömer inte att det finns några uttalade fördelar med att, som *Svenska kraftnät* har föreslagit, kommunen i stället anmäler till länsstyrelsen att omprövning bör ske.

Länsstyrelsen

Till de aktörer som enligt nuvarande 8 § elförordningen (1994:1250) ska yttra sig över en ansökan om nätkoncession hör länsstyrelsen i det län som berörs av ansökan. Länsstyrelsen har också viktiga uppgifter enligt miljölagstiftningen. Mot denna bakgrund bör även länsstyrelsen ha

möjlighet att väcka frågan om omprövning av nätkoncession, framför allt när en sådan är påkallad av miljö-, friluft- eller kulturintressen. Prop. 2012/13:70

Nätmyndigheten

Om en omprövning av en nätkoncession är motiverad av sådana allmänna intressen som det åligger kommunen eller länsstyrelsen att särskilt bevaka, bör det i första hand ligga på dessa aktörer att väcka frågan om omprövning hos nätmyndigheten. Det kan emellertid finnas fall där en omprövning är motiverad ur allmän synpunkt utan att kommunen eller länsstyrelsen kommer in med en ansökan. Det bör därför vara möjligt för nätmyndigheten att på eget initiativ inleda förfarandet.

Bestämmelserna om nätkoncession är en offentlighetsreglering som har tillkommit främst med hänsyn till behovet av elnätet byggs ut på ett sätt som är lämpligt från allmän synpunkt. Det finns inte heller någon rätt för enskilda fastighetsägare eller andra sakägare att få frågor om nätkoncession prövade av nätmyndigheten. Ingenting hindrar dock att nätmyndigheten vidtar åtgärder med anledning av en anmälan från en enskild. Motsvarande bör gälla i fråga om omprövning av nätkoncession. Någon rätt för andra än nätkoncessionshavaren, kommunen och länsstyrelsen att komma in med en formell ansökan om omprövning bör sålunda inte införas.

En ansökan ska kunna avslås utan att en omprövning görs

En omprövning kommer att vara förenad med inte obetydliga kostnader för berörda företag och myndigheter och innebär även att yttranden behöver hämtas in från fastighetsägare och andra sakägare. En fullständig omprövning av en nätkoncession för linje kommer vidare att ha som rättsverkan att en ny skyddstid om fyrtio år börjar löpa.

Det kan inte utan vidare förutsättas att en omprövning är motiverad vid varje tillfälle en ansökan görs. Den som väckt frågan om omprövning kan ha överskattat det praktiska behovet av att ett sådant förfarande inleds. Med hänsyn till kostnaderna och de ingripande rättsverkningarna av en fullständig omprövning av nätkoncessionen bedömer regeringen att det är lämpligt att, som Energinätsutredningen har föreslagit, låta nätmyndigheten göra en inledande prövning av en ansökan om omprövning för att avgöra om en sådan prövning ska ske. Myndigheten bör kunna besluta att inte inleda en omprövning.

När det är nätmyndigheten själv som tar initiativet måste det förutsättas att myndigheten noga överväger behovet av omprövning innan förfarandet inleds.

Som framgått i avsnitt 9.1 ska regeringen göra omprövningen i fråga om utlandsförbindelser. Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning ska inledas i fråga om en sådan nätkoncession, bör myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Angelägna allmänna intressen

Frågan om vad som kan motivera att en meddelad nätkoncession för linje omprövas har berörts i avsnitt 9.1. Det måste gå att ompröva en nätkoncession för linje med hänsyn att marken där en ledning har dragits

behöver användas till ett mera angeläget ändamål eller för att skydda andra viktiga intressen. Den kommunala översiktsplanen, som bl.a. ska redovisa grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområden bör utgöra ett väsentligt underlag för den bedömning som ska ske när frågan om omprövning av en nätkoncession i linje aktualiseras.

Omprövning med hänsyn till miljön

Energinätsutredningen har föreslagit att bl.a. skäl enligt 2–4 kap. miljöbalken ska vara grunder för att inleda en omprövning. I de aktuella kapitlen finns miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt bestämmelser om hushållning med mark- och vattenområden. Bestämmelserna tillämpas i dag vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Som utvecklas närmare i avsnitt 9.4 är avsikten att de aktuella föreskrifterna ska tillämpas även vid en omprövning av nätkoncession efter det att skyddstiden löpt ut.

Svea hovrätt har anfört att hänvisningen till miljöbalkens lagrum är mycket vid och borde preciseras på något sätt för att göra bestämmelserna lättare att tillämpa. Regeringen bedömer emellertid att det inte finns skäl att i sak snäva in utrymmet för omprövning i förhållande till Energinätsutredningens förslag. I linje med *Lagrådets* förslag bör det i lagtexten anges att en omprövning ska inledas om det är motiverat med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken.

Omprövning av företagsekonomiska skäl

Som framgått ovan bör en omprövning kunna komma i fråga på ansökan av nätkoncessionshavaren som önskar skydda investeringar i de anläggningar som omfattas av nätkoncessionen. Som Energinätsutredningen har framhållit ska en omprövning inte komma i fråga endast med anledning av mindre ordinarie underhållsarbete som det ingår i nätkoncessionshavarens skyldigheter att utföra enligt ellagen. För att en omprövning ska äga rum bör det krävas att den är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

9.3 Förhållanden som ska beaktas vid en omprövning

Regeringens förslag: En omprövning av nätkoncession för linje ska avse följande krav:

- att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
- att ledningen är avsedd för en spänning som överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen eller att det annars finns särskilda skäl för att tillåta en lägre spänningsgräns, och
- att nätkoncessionen inte strider mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Nätkoncessionen ska vid omprövning få förenas med nödvändiga villkor.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har föreslagit att även nätkoncessionshavarens allmänna lämplighet ska beaktas vid omprövningen, liksom företags-ekonomiska skäl för nätkoncessionshavaren.

Remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Allmänt

Som framgått i avsnitt 9.1 ska ramen för omprövningen vara ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor för nätkoncessionen. Inom denna ram bör omprövningen enligt regeringens bedömning i huvudsak motsvara den som görs vid ansökan om en ny nätkoncession. Nätmyndigheten ska alltså inte inskränka sin prövning till de omständigheter som lagts till grund för beslutet att inleda en omprövning.

Lämplighet från allmän synpunkt

Enligt nuvarande 2 kap. 6 § ellagen får nätkoncession meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. En omprövning enligt de nya bestämmelserna gäller inte nätkoncessionens fortsatta giltighet. Det kan alltså inte komma i fråga att upphäva koncessionen med hänvisning till att anläggningen inte längre är lämplig från allmän synpunkt. Lämplighetskravet måste dock beaktas på andra sätt. Nätmyndigheten måste vid sin prövning se till att anläggningen i fortsättningen svarar mot lämplighetskravet. I detta sammanhang kommer prövningen framför allt att ta sikte på ledningsdragningen.

Energinätsutredningen har föreslagit att även företagsekonomiska överväganden ska göras. Med hänsyn till nätkoncessionens ändamål bedömer regeringen att nätkoncessionshavarens förhållanden bör beaktas i den utsträckning de har betydelse för anläggningens lämplighet från allmän synpunkt.

Spänningsgränsen

Av 2 kap. 7 § ellagen framgår att det krävs särskilda skäl för att en nätkoncession för linje ska meddelas för en ledning som är avsedd för spänning som inte överstiger högsta tillåtna spänning för de områden med nätkoncession som berörs av ledningen. När frågan om tillåten spänning behandlas inom ramen för en omprövning bör särskilt beaktas att spänningsgränsen för nätkoncessionen svarar mot de angivna kraven.

Detaljplan och områdesbestämmelser

Enligt 2 kap. 8 § ellagen får en nätkoncession för linje inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras. Det är tänkbart att kommunen under koncessionstiden har fastställt en detaljplan eller områdesbestämmelser och ledningens placering inte är förenlig med planen eller bestämmelserna. Det bör därför vara möjligt att inom ramen

Prop. 2012/13:70 för en omprövning beakta att nätkoncessionen uppfyller kraven i 2 kap. 8 §.

Nätkoncessionshavarens allmänna lämplighet

Energinätsutredningen har föreslagit att även 2 kap. 10 § ska tillämpas vid en omprövning. Bestämmelserna i den paragrafen gäller dock frågan om vem som får beviljas nätkoncession. Som framgått i avsnitt 9.1 kan dock inte det omprövningsförfarande som regeringen föreslår mynna ut i att koncessionen tas ifrån innehavaren. Det finns därför inte anledning att särskilt beakta nätkoncessionshavarens allmänna lämplighet inom ramen för omprövningsförfarandet. Som framhållits i avsnitt 9.1 finns det andra sanktionsformer mot misskötsamma nätkoncessionshavare.

Villkor

Vid en omprövning enligt de nya bestämmelserna ska nätmyndigheten ta ställning till om villkoren för nätkoncessionen ska ändras eller koncessionen förenas med nya villkor. I det sammanhanget bör bedömningen ske på samma sätt som när det gäller en ny nätkoncession. Nätkoncessionen ska sålunda, på det sätt som i dag anges i 2 kap. 11 § ellagen, förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

9.4 Miljöprövningen

Regeringens förslag: I omprövningsärenden ska miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt bestämmelser om hushållning och miljö kvalitetsnormer tillämpas.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innebär att en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver upprättas i vissa angivna fall.

Remissinstanserna: *Vattenfall AB* har anfört att huvudregeln bör vara att en miljökonsekvensbeskrivning inte krävs vid omprövning av befintliga ledningar. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Tillämpning av miljöbalkens bestämmelser

Av 2 kap. 8 a § första stycket ellagen framgår att miljöbalkens allmänna hänsynsregler samt bestämmelser om hushållning och miljö kvalitetsnormer ska tillämpas i ärenden om nätkoncession för linje. Regeringen bedömer att bestämmelserna även bör tillämpas vid det nya omprövningsförfarandet.

Miljökonsekvensbeskrivning

I 2 kap. 8 a § andra och tredje styckena ellagen finns bestämmelser om när en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession för linje. Det är sökanden, dvs. nätkoncessionshavaren, som har att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Det nya omprövningsförfarandet förutsätter emellertid inte en ansökan från nätföretaget. De regler som finns om miljökonsekvensbeskrivning vid ansökan om nätkoncession kan således inte utan vidare tillämpas vid en omprövning.

Vattenfall AB har anfört att huvudregeln bör vara att en miljökonsekvensbeskrivning inte krävs vid omprövning av befintliga ledningar. Regeringen bedömer att det är tveksamt om en sådan ordning går att förena med EU-rättens krav på området (jfr avsnitt 7.1).

En utgångspunkt bör i stället vara att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas om en sådan hade varit nödvändig i ett ärende om meddelande av ny nätkoncession. I avsnitt 7.2 redovisas ett förslag som innebär att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande. Det bör även när det gäller omprövningsärenden vara möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om undantag.

9.5 Utredningen i omprövningsärendet

Regeringens förslag: Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen. Nätmyndigheten ska få förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett beslut om föreläggande ska få förenas med vite.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nu gällande regler inleds ett ärende om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Tillsammans med ansökan ska nätkoncessionshavaren lämna in det underlag som krävs för prövningen. Bestämmelser om detta finns bl.a. i 5 § elförordningen (1994:1250).

Regeringen finner inte skäl att frångå principen att det är nätkoncessionshavaren som ska tillhandahålla den utredning som krävs för nätmyndighetens prövning. I den mån det nödvändiga underlaget inte redan har kommit in till nätmyndigheten, exempelvis i samband med att

en ansökan om omprövning lämnades in, bör nätkoncessionshavaren vara skyldig att tillhandahålla den utredning som krävs. Nätmyndigheten bör ha möjlighet att förelägga nätkoncessionshavaren att lämna in underlaget. Detta innebär inte att nätföretagen åläggs någon ökad administrativ börda i förhållande till det gällande regelverket. Förelägganden bör kunna förenas med vite.

9.6 Omprövning av villkor

Regeringens förslag: Villkor för en nätkoncession ska få ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Villkoren för en nätkoncession för område ska även utan ansökan få omprövas sedan 25 år förflutit efter det att villkor senast meddelades. I det sammanhanget ska nätkoncessionen även få förenas med nya villkor.

Nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet. Regeringen ska dock pröva frågan om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningens förslag gäller endast omprövning efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Remissinstanserna har tillstyrkt utredningens förslag eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Villkor för nätkoncession

I 2 kap. 11 och 11 a §§ ellagen finns bestämmelser om villkor för nätkoncession.

Av 2 kap. 11 § framgår att en nätkoncession ska förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljö mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

Enligt 2 kap. 11 a § får en nätkoncession för sin giltighet göras beroende av att den som innehar koncessionen ställer säkerhet för kostnaderna att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och att vidta andra åtgärder för återställning.

Villkor kan meddelas i fråga om såväl områdeskoncession som linjekoncession. I praktiken är det emellertid främst i fråga om nätkoncession för linje som bestämmelserna har betydelse.

En fristående omprövningsmöjlighet

Som framgått i avsnitt 9.1 föreslår regeringen att det ska vara möjligt att ompröva villkor för nätkoncession för linje inom ramen för ett större omprövningsförfarande som även omfattar ledningens sträckning och tillåtna spänning. En nätkoncessionshavare kan emellertid ha befogad

anledning att få ett villkor ändrat eller upphävt utan att det finns skäl för en fullständig omprövning enligt de föreslagna bestämmelserna. Detta innebär att om en nätkoncessionshavare har en önskan om att få ett villkor omprövat, skulle nätkoncessionshavaren, om frågan inte skulle regleras särskilt, vara tvungen att göra en ny ansökan om nätkoncession.

När det gäller nätkoncession för område innebär förslaget i propositionen att koncessionen ska gälla tills vidare utan något särskilt omprövningsförfarande.

Med hänsyn till det anförda bedömer regeringen, i likhet med Energinätsutredningen, att det bör finnas ett förenklat förfarande för nätkoncessionshavaren att begära omprövning av villkor och föreslår därför att nätkoncessionshavaren ska kunna begära att villkor ändras eller upphävs utan att behöva ansöka om en ny nätkoncession.

Omprövning utan ansökan

Villkor för nätkoncession har sin största praktiska betydelse när det gäller nätkoncessioner för linje. Energinätsutredningen har dock föreslagit att möjligheten att ändra eller ta bort villkor efter ansökan ska finnas oberoende av koncessionsform. Regeringen gör ingen annan bedömning. Frågan uppkommer emellertid om det inte även i fråga om nätkoncession för område bör vara möjligt att ändra villkor utan ansökan. En sådan möjlighet finns ju i fråga om nätkoncession för linje i och med att en sådan ska kunna omprövas bland annat på initiativ av nätmyndigheten när en fyrtioårig skyddstid har gått till ända.

Regeringen uppfattar att det inte bör uteslutas att ett motsvarande behov kan uppkomma även i fråga om en nätkoncession för område. Det bör därför vara möjligt för nätmyndigheten att ta initiativ till att ompröva villkoren för en nätkoncession för område när detta är motiverat ur allmän synpunkt. I likhet med vad som föreslås gälla för nätkoncessioner för linje bör möjligheten vara begränsad såtillvida att omprövningen bara kan äga rum med ett visst tidsintervall. Regeringen bedömer att en lämplig sådan period är 25 år, vilket i dag är giltighetstiden för en nätkoncession för område.

Prövningsmyndighet

Även när det gäller villkor bör omprövningen göras av den myndighet som har att pröva frågan i första instans vid meddelande av nätkoncession. Det betyder att nätmyndigheten ska vara prövningsmyndighet utom i ärenden som gäller en utlandsförbindelse. I det sistnämnda fallet bör regeringen ompröva villkoren.

Regeringens förslag: Nätmyndighetens slutliga beslut i ett omprövningsärende ska få överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. I övriga fall ska beslutet få överklagas till mark- och miljödomstol.

Nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning efter ansökan ska få överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse. I andra fall ska beslutet få överklagas till mark- och miljödomstol.

Beslut om föreläggande att ge in utredning ska få överklagas till mark- och miljödomstol.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen har föreslagit att överklagande ska ske hos allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund (Advokatsamfundet)* har anfört att ytterligare överväganden bör göras såvitt avser möjligheten att överklaga ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Jönköping* har förordat att alla beslut i frågor om nätkoncession överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Förvaltningsrätten i Linköping* har konstaterat att omständigheterna i stort till övervägande del talar för det lagda förslaget. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Nätmyndighetens slutliga beslut i omprövningsärendet

Nätmyndighetens beslut i omprövningsfrågor bör kunna överklagas om beslutet innebär att myndigheten skiljer ärendet från sig. Detta gäller till en början det beslut genom vilket nätmyndigheten avslutar ett fullständigt omprövningsförfarande. Ett sådant beslut bör överklagas i samma ordning som beslut om meddelande av nätkoncession. Det betyder att ett beslut ska överklagas till regeringen om det avser en stamledning och annars till mark- och miljödomstol. De närmare övervägandena när det gäller vilken domstol som bör pröva ett överklagande redovisas i avsnitt 5.4. Där behandlas också de invändningar som har framförts av *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Jönköping*.

Beslut att avslå en ansökan om omprövning

Även beslut att inte inleda en omprövning efter ansökan bör kunna överklagas. Även i fråga om ett sådant beslut bör i huvudsak samma ordning gälla för överklagandet som när det gäller koncessionsbeslut i allmänhet. Om beslutet gäller en stamledning bör det således överklagas till regeringen.

Till skillnad från det beslut som avslutar ett fullständigt omprövningsförfarande kan nätmyndighetens beslut att inte inleda en omprövning avse en utlandsförbindelse. De viktigaste utlandsförbindelserna är stamledningar. Det finns dock regionledningar som förbinder det svenska elnätet med utlandet. Om ett omprövningsförfarande inleds i fråga om en sådan utlandsförbindelse ska regeringen göra prövningen som första och enda instans. Mot den bakgrunden framstår det som naturligt att nätmyndighetens beslut att avslå en ansökan överklagas till regeringen om ärendet avser en regionledning som är en utlandsförbindelse.

Beslut att inleda ett omprövningsförfarande

Advokatsamfundet har framhållit att ett omprövningsförfarande avseende en meddelad koncession utgör en ingripande åtgärd i enskilda ekonomiska förhållanden och att det ställs höga krav på såväl proportionalitet som rättssäkerhet när det gäller denna typ av ingripanden. *Lagrådet* har anfört att med hänsyn bl.a. till de motstående intressen som kan förekomma i ett koncessionsärende och till de kostnader som en omprövning kan medföra för koncessionshavaren måste ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande kunna överklagas.

Det kan till en början konstateras att det förslag som läggs fram i propositionen innebär en lättnad för nätkoncessionshavarna på så sätt att det inte som i dag måste ske en obligatorisk omprövning för att en nätkoncession för linje ska fortsätta att gälla. Regeringen föreslår inte heller en ordning där en ansökan från en myndighet med automatik ska föranleda en fullständig omprövning. Som en jämförelse kan nämnas en sådan omprövning som ska äga rum efter ansökan enligt 24 kap. 7 § miljöbalken. Regeringen noterar också att det även i andra sammanhang finns beslut som fattas inom ramen för ett förfarande och som medför kostnader och andra olägenheter för parterna utan att det därför är möjligt att överklaga beslutet särskilt. Beslut som en domstol fattar under rättegången kan exempelvis inte alltid överklagas särskilt. Av särskilt intresse i detta sammanhang är ett beslut av en domstol att meddela prövningstillstånd efter ett överklagande. Ett sådant beslut kan inte överklagas särskilt trots att processen i överrätten kan medföra stora kostnader för klagandens motpart.

Syftet med förslaget om ett särskilt omprövningsförfarande, som ersätter ordningen med förlängd giltighetstid efter ansökan, är till en början att, så långt det är möjligt, undvika onödiga merkostnader för de berörda aktörerna. Samtidigt är avsikten att säkerställa att en omprövning verkligen äger rum i de fall där det är motiverat och att prövningen i ett sådant fall inte blir omotiverat resurskrävande. En möjlighet att särskilt överklaga nätmyndighetens beslut att inleda ett omprövningsförfarande skulle medföra såväl tidsutdräkt som kostnader till nackdel för andra berörda. Enligt regeringens bedömning har en möjlighet att överklaga inte ett sådant praktiskt värde för nätkoncessionshavarna att det uppväger de olägenheter en överprövning medför i övrigt. De remissinstanser som särskilt bevakar nätkoncessionshavarnas intressen har inte heller efterlyst någon överklagademöjlighet.

Regeringen anser därför att det som *Advokatsamfundet* och *Lagrådet* har anfört inte med nödvändighet motiverar att det införs en möjlighet att

överklaga. I stället måste en avvägning göras mellan motstående intressen, såväl allmänna som enskilda, när det gäller omprövningen av en nätkoncession. Den ordning som föreslås i propositionen är förenlig med högt ställda krav på rättssäkerhet. Det finns mot denna bakgrund inte skäl att införa en möjlighet att överklaga nätmyndighetens beslut att inleda ett omprövningsförfarande.

Beslut om förelägganden

I avsnitt 9.5 föreslår regeringen att nätmyndigheten ska få förelägga nätkoncessionshavaren att ge in utredning i omprövningsärendet. Förelägganden är av sådan ingripande karaktär att de bör kunna överklagas oavsett om de förenas med vite eller inte. Ett beslut om föreläggande bör överklagas till mark- och miljödomstol.

10 Färdigställande av ledning

10.1 Skyldighet att färdigställa ledning inom viss tid

Regeringens förslag: En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl ska nätmyndigheten kunna förlänga tiden för färdigställande efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Regeringen ska pröva ärendet om det avser en utlandsförbindelse.

En nätkoncession för linje ska få återkallas helt eller delvis om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid.

Nätmyndighetens beslut om förlängning av tiden för färdigställande ska få överklagas till mark- och miljödomstol. Om ärendet avser en stamledning, ska dock beslutet överklagas till regeringen.

Energinäsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det. *Svensk Energi* anser att färdigställandetiden bör vara minst sju år. *Fortum Distribution AB* har anfört att förslaget kan leda till att ytterligare beslut överklagas, med risk för förseningar i beslutsprocessen och projektet i dess helhet samt behov av kontrollbesiktningar från nätmyndigheten. *Fortum Distribution AB* anser att den generellt fastställda färdigställandetiden bör vara längre än fem år och att det bör vara lätt att få förlängd färdigställandetid.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Jönköping* har förordat att alla beslut i frågor om nätkoncession överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Förvaltningsrätten i Linköping* har konstaterat att omständigheterna i stort till övervägande del talar för

Skälen för regeringens förslag

Konsekvenser av att en ledning inte färdigställs

När det gäller nätkoncession för linje är huvudregeln att en ledning inte får börja byggas innan nätkoncession har beviljats. Ansökan och beviljande av nätkoncession är alltså ett steg av flera när ett nätföretag ska bygga en ledning och ta den i drift. Det är därför möjligt att det senare i processen dyker upp andra hinder, som får till följd att ledningen aldrig uppförs.

Att en nätkoncession för linje har beviljats berör andra än nätkoncessionshavaren. En meddelad nätkoncession för linje innebär i praktiken till viss del ett hinder för en fastighetsägare att använda en del av fastighetens mark. Nätkoncessionen innebär vidare att ingen annan än nätkoncessionshavaren får bygga en ledning med samma sträckning, oavsett om koncessionen faktiskt kommer till användning.

Om en nätkoncession för linje meddelas utan att ledningen därefter färdigställs, får det sålunda negativa konsekvenser för andra än nätkoncessionshavaren. Enligt nuvarande bestämmelser finns inte heller någon möjlighet att återkalla en nätkoncession för linje endast med hänvisning till att den ledning koncessionen avser inte har uppförts. Nätkoncessionshavaren är inte heller skyldig att ta bort eventuella påbörjade ledningsdragningar och andra tillhörande anläggningar.

Ledningar som tas ur bruk

Den beskrivna situationen liknar i viss mån den att ledningen har tagits ur bruk. Nätkoncessionen utgör även då en belastning för fastighetsägaren och ett hinder för andra nätföretag att utnyttja ledningssträckningen. Av 2 kap. 17 § ellagen (1997:857) framgår emellertid att en ledning inte får vara ur bruk längre än sammanlagt tre år utan tillstånd av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten. Vidare anges i 2 kap 18 § första stycket 1 ellagen att en nätkoncession ska återkallas, helt eller delvis, om en ledning inte längre behövs för en säker elförsörjning.

Behovet av en ny bestämmelse om färdigställande

I propositionen föreslår regeringen att nätkoncessioner för linje ska gälla tills vidare (se avsnitt 8). Mot den bakgrunden bedömer regeringen att en situation där en ledning inte färdigställs kan få större praktiska konsekvenser än med det nuvarande regelverket. Det bör därför införas en möjlighet att återkalla en nätkoncession för linje, helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt anläggningen inom en viss tid. Som *Lagrådet* har framhållit är det dock inte nödvändigt att införa en föreskrift om obligatorisk återkallelse i förseningsfall.

Som Energinätsutredningen har anfört bör färdigställandetiden vara så utsträckt att det i de allra flesta fall inte ska vara några problem för koncessionshavaren att färdigställa ledningen. En tidsgräns om fem år framstår som väl avvägd. Det står klart att en längre färdigställandetid

ibland kan vara motiverad, men den frågan bör enligt regeringens bedömning inte hanteras genom att en längre tid slås fast i lag som några remissinstanser har förordat.

Förlängning av tiden

Det kan finnas skäl att medge förlängning av femårsperioden, exempelvis om det är fråga om att uppföra en omfattande och komplicerad anläggning. Det bör därför vara möjligt att efter ansökan av nätkoncessionshavaren förlänga tiden för att färdigställa anläggningen.

Fortum Distribution AB har framhållit att förslaget innebär att ytterligare ett beslut, som kan överklagas, kan behöva tas av nätmyndigheten och att detta medför en risk för förseningar i beslutsprocessen. Det kan inte uteslutas att beslutsprocessen i något fall kan kompliceras av att ett särskilt beslut måste fattas i frågan om förlängning. När det gäller mer omfattande eller komplicerade projekt framstår det dock som en naturlig utgångspunkt att frågan om förlängd färdigställandetid väcks redan på ett tidigt stadium och kan hanteras utan alltför stora problem inom ramen för koncessionsärendet. Regeringen bedömer att den lösning som Energinätsutredningen har föreslagit är en lämplig avvägning mellan de olika intressen som måste beaktas i detta sammanhang.

Instansordningen

Enligt det förslag som redovisas i avsnitt 5.2 ska beslut i frågor om nätkoncession i de flesta fall meddelas av nätmyndigheten i första instans. Ärenden som rör en utlandsförbindelse ska dock prövas av regeringen. Denna ordning bör gälla även beslut om förlängning av tiden för färdigställande.

När det gäller överklagande bör ordningen vara densamma som när det gäller beslut om meddelande av nätkoncession. Det innebär att beslutet ska överklagas till mark- och miljödomstol om det gäller en regionledning och till regeringen om det gäller en stamledning. De närmare övervägandena när det gäller vilken domstol som bör pröva ett överklagande redovisas i avsnitt 5.4. Där behandlas också de invändningar som har framförts av *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Jönköping*.

10.2 Anmälningsskyldighet

Regeringens förslag: En innehavare av en nätkoncession för linje ska redovisa till nätmyndigheten i vilken utsträckning ledningen är färdigställd senast tre månader innan tiden för färdigställande löper ut.

En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det. *Svensk Energi* och

Skälen för regeringens förslag

Nätkoncession för linje

I avsnitt 10.1 redovisar regeringen sitt förslag att en innehavare av en nätkoncession för linje ska vara skyldig att färdigställa ledningen inom en viss tid. För att nätmyndigheten ska ha möjlighet att ingripa, när en ledning inte har uppförts i enlighet med koncessionen, bör nätkoncessionshavaren vara skyldig att redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd senast tre månader innan tiden för färdigställande löper ut.

Nätkoncession för område

Energinätsutredningen har även föreslagit en skyldighet för innehavare av en nätkoncession för område att anmäla till nätmyndigheten vilka ledningar med en spänning överstigande 20 kV som nätföretaget byggt med stöd av koncessionen. Skyldigheten ska enligt förslaget fullgöras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts. En sammanställning av sådana uppgifter bör enligt utredningens bedömning kunna vara ett hjälpmedel vad gäller en optimal planering av utbyggnaden av ledningar i landet. Regeringen delar utredningens bedömning.

Svensk Energi och *Fortum Distribution AB* har förordat en ordning där en samlad anmälan görs en gång per år. Regeringen bedömer dock att det är ändamålsenligt att knyta tidsfristen för anmälan till den tidpunkt då ledningen färdigställs. Det finns dock inte något hinder för att en nätkoncessionshavare, som har de praktiska förutsättningarna, gör samlade redovisningar halvårsvis.

11 Strukturförändringar av elnät

<p>Regeringens bedömning: Det bör inte införas särskilda bestämmelser om tillåtlighetsprövning vid strukturförändringar av elnätet.</p>
--

Energinätsutredningens förslag: Vid en strukturförändring av elnätet ska en tillåtlighetsprövning ske som omfattar projektet i dess helhet. Efter det att regeringen beslutat att ett visst projekt är tillåtet ska nätmyndigheten handlägga tillståndsfrågan i de enskilda delarna av projektet enligt sedvanliga koncessionsregler för linje. Prövningen hos nätmyndigheten ska begränsas till de frågor som inte har prövats av regeringen.

Remissinstanserna: *Energimarknadsinspektionen* har avstyrkt förslaget med hänvisning till att inspektionen har svårt att se behovet av en särskild tillåtlighetsprövning. *Kammarrätten i Stockholm* har anfört att det kan vara fördelaktigare för nätkoncessionshavare att planerade ledningar inte är att se som ledningar ingående i ett projekt av strukturförändrande art utan i stället ses som separata ledningar. *Kammarrätten*

har även anfört att det kan uppstå delade meningar om uppförande av vissa ledningar är att se som strukturförändringar och att det bör införas en överklagbar bestämmelse där det fastställs huruvida projektet är av strukturförändrande art. *Lantbrukarnas riksförbund* har anfört att eftersom Stockholms Ström och Uppsala Ström redan är pågående projekt så är frågan om inte förslaget delvis har spelat ut sin roll. *Boverket* har tillstyrkt att det införs regler om tillåtlighetsprövning. Verket menar dock att det bör övervägas om inte tillåtlighetsprövningen bör införas i miljöbalken i stället för i ellagen. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte framfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen måste till en början ta ställning till om det i nuläget finns något praktiskt behov av en sådan tillåtlighetsprövning som Energinätsutredningen har föreslagit.

Energimarknadsinspektionen har anfört att den har svårt att se behovet av en tillåtlighetsprövning vid strukturförändringar av elnät. Det förefaller inte sannolikt att så komplicerade strukturförändringar som de som ska utföras i Stockholm kommer att behöva genomföras i övriga större städer. Enligt *Energimarknadsinspektionens* uppfattning handlar de flesta förändringar om okontroversiella kablifieringar för att bl.a. underlätta bostadsbyggande. *Energimarknadsinspektionen* anser att det inte finns risk för att en viss ledning inte alls skulle gå att uppföra och därigenom försvåra genomförandet av ett helt ledningsprojekt. Detta eftersom en elledning normalt har fler alternativa lösningar än väg och järnväg som utredningen drar paralleller till. Erfarenheter från Stockholms Ström visar att det kan vara svårt att förutse allt vid en övergripande prövning och att det kan finnas anledning att ändra delar av strukturprojektet, t.ex. till följd av opinionsyttringar.

Regeringen finner i likhet med bl.a. *Energimarknadsinspektionen* att mycket talar för att Energinätsutredningens förslag i huvudsak är överspelat. I nuläget finns det inte något uttalat behov av särskilda regler för strukturförändringar av elnät. Det bör därför inte införas särskilda bestämmelser om tillåtlighetsprövning.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

12.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juni 2013.

Energinätsutredningens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2010.

Remissinstanserna har inte berört frågan särskilt.

Skälen för regeringens förslag: En lämplig tidpunkt för lagändringarna att träda i kraft är den 1 juni 2013.

Regeringens förslag: Ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts ska prövas av regeringen även i de fall där nätmyndigheten enligt de nya föreskrifterna ska göra prövningen som första instans.

Energinätsutredningen har inte berört frågan.

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Energinätsutredningens förslag har utgått ifrån att bestämmelserna om prövning i första instans ska vara i huvudsak oförändrade men att regleringen ska finnas i 2 kap. ellagen (1997:857) i stället för i elförordningen (1994:1250).

Regeringens förslag avviker något från Energinätsutredningens och innebär att vissa ärenden som i dag prövas av regeringen som första och enda instans i stället ska prövas av nätmyndigheten (se avsnitt 5.2). Ett litet antal ärenden kommer att vara föremål för regeringens prövning när de nya reglerna börjar gälla. Regeringen bedömer att det är ändamålsenligt att den prövningen slutförs av regeringen.

12.3 Överklagande

Regeringens förslag: Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla i fråga om överklagande av beslut som nätmyndigheten har meddelat före ikraftträdandet.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen föreslås att huvudregeln ska vara att nätmyndighetens beslut i koncessionsfrågor ska överklagas till mark- och miljödomstol i stället för som i dag till regeringen. Vidare föreslås att vissa beslut som enligt gällande bestämmelser får överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället ska överklagas till mark- och miljödomstol. Förslaget redovisas i avsnitt 5.4.

Ett flertal beslut kommer att vara föremål för överprövning hos regeringen när de nya reglerna börjar gälla. Det kan inte heller uteslutas att det vid denna tidpunkt finns beslut som har överklagats till allmän förvaltningsdomstol. Vidare kan det finnas beslut som har meddelats av nätmyndigheten före ikraftträdandet och fortfarande kan överklagas.

Regeringen bedömer att övergången till den nya instansordningen underlättas om de beslut som meddelas före ikraftträdandet får överklagas i enlighet med äldre föreskrifter.

12.4 Nätkoncessionens giltighetstid

12.4.1 Nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet

Regeringens förslag: En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt de nya föreskrifterna gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än 25 år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än 40 år. Det sagda ska inte innebära att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

Ett beslut om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med 25 år eller mer enligt de äldre föreskrifterna ska vid tillämpningen av de nya föreskrifterna om omprövning jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens när det gäller nätkoncessioner för linje med en giltighetstid om 40 år och nätkoncessioner för område med en giltighetstid om 25 år. Utredningen har föreslagit att en ansökan om förlängd giltighetstid för en nätkoncession för linje, vars giltighetstid har löpt ut före datumet för ikraftträdandet, där nätkoncessionshavaren har ansökt om en kortare giltighetstid än fyrtio år ska prövas i sak.

Remissinstanserna: *Affärsverket svenska kraftnät* har anfört att det klart bör framgå att även beslut om förlängning av nätkoncession omfattas av de nya föreskrifterna om omprövning. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

En huvudregel

I likhet med Energinätsutredningen bedömer regeringen att utgångspunkten bör vara att de nätkoncessioner som redan har meddelats vid ikraftträdandet ska fortsätta att gälla utan tidsbegränsning. I fråga om en nätkoncession för område bör detta gälla utan några särskilda begränsningar, förutsatt att koncessionen fortfarande gäller vid ikraftträdandet eller en ansökan om förlängning har lämnats in dessförinnan.

Nätkoncession för linje som har meddelats för en kortare tid än fyrtio år

När det gäller en nätkoncession för linje som har meddelats för en kortare tid än 40 år eller förlängts med en kortare tid finns emellertid skäl som talar för en annan ordning än den som nyss har redovisats. Enligt nuvarande 2 kap. 13 § andra meningen ellagen ska en kortare tid bestämmas om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det. På motsvarande sätt kan giltighetstiden förlängas med en kortare tid enligt 2 kap. 14 § första stycket andra meningen ellagen.

När det gäller en ledning som har byggts med stöd av en nätkoncession för linje kan de skäl som föranlett den kortare giltighetstiden vara sådana

att det inte är lämpligt att koncessionen fortsätter att gälla tills vidare. Detta kan dock främst antas vara fallet när giltighetstiden är betydligt kortare än 40 år. Regeringen föreslår därför att om den senast bestämda giltighetstiden för en nätkoncession för linje är kortare än 25 år ska koncessionen anses ha beviljats för viss tid enligt de nya föreskrifterna. Det bör dock tydliggöras att detta inte innebär att den redan meddelade giltighetstiden begränsas till femton år, vilket enligt lagförslaget annars ska vara den bortre gränsen för en nätkoncession med viss giltighetstid.

Ansökan om förlängning med en kortare tid

Enligt de nuvarande bestämmelserna kan innehavaren av en nätkoncession för linje som har meddelats för fyrtio år ansöka om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid. Om en sådan ansökan lämnas innan de nya föreskrifterna träder i kraft, finns skäl att frångå den nya huvudregeln att nätkoncessionen ska gälla tills vidare. De överväganden som föranlett att nätkoncessionshavaren ansökt om en kortare förlängning får antas vara sådana att det inte kan förutsättas att det är lämpligt att koncessionen fortsätter gälla utan begränsning i tiden. Regeringen föreslår därför att även en sådan nätkoncession ska anses ha meddelats för viss tid vid tillämpningen av de nya föreskrifterna. Det betyder att ansökan ska prövas och att nätkoncessionens giltighetstid får förlängas med högst femton år.

Skyddstid i fråga om omprövning

Det förslag som redovisas i avsnitt 9.1 innebär att en nätkoncession för linje som gäller tills vidare ska få omprövas av nätmyndigheten i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor när fyrtio år har förflutit sedan nätkoncessionen meddelades. Även detta bör gälla oavsett om nätkoncessionen meddelats före eller efter ikraftträdandet.

När det gäller nätkoncessioner som har meddelats före ikraftträdandet, finns det ingen anledning att göra skillnad på beslut att meddela en ny nätkoncession för linje för en tid av fyrtio år och beslut att förlänga giltighetstiden med fyrtio år. Besluten bör behandlas på samma sätt vid tillämpningen av de nya omprövningsbestämmelserna. Det bör vidare beaktas att en nätkoncession för linje enligt förslaget ska gälla tills vidare om den senast bestämda giltighetstiden är 25 år eller mer. Som *Lagrådet* har påpekat bör i konsekvens med detta ett beslut om förlängning med 25 år eller mer i detta sammanhang jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

12.4.2 Ansökan om förlängning med fyrtio år

Regeringens förslag: En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med 40 år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt de nya föreskrifterna om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag: När de nya bestämmelserna träder i kraft, kommer det att finnas öppna ärenden om förlängning av giltighetstiden för nätkoncessioner hos nätmyndigheten och regeringen. Som redan framgått ska dessa redan beviljade koncessioner nu gälla tills vidare. När det gäller nätkoncessioner för område är någon prövning över huvud taget inte motiverad. Ansökningarna om förlängning kan i dessa fall skrivas av från ytterligare handläggning.

När det gäller ansökningar om förlängning med fyrtio år av giltighetstiden för en nätkoncession för linje är frågan emellertid mer komplicerad. En nätkoncessionshavare som har lämnat in ansökan kan ha ett berättigat intresse av att den prövas i sak med hänsyn till att en nätkoncession kan bli föremål för omprövning enligt de nya bestämmelserna först sedan fyrtio år förflutit från beslutet att meddela nätkoncession. Det kan i många fall vara svårt att motivera att en nätkoncessionshavare som lämnat in en ansökan om förlängning, med de kostnader som detta medför, ska hamna i ett sämre läge än den som har lämnat in en ansökan om en ny nätkoncession för linje.

I likhet med Energinätsutredningen bedömer regeringen mot denna bakgrund att en nätkoncessionshavare för linje bör ha rätt att begära att en ansökan om förlängning med fyrtio år prövas i sak, trots att nätkoncessionen även annars ska fortsätta att gälla. Som utredningen har föreslagit bör det vara upp till nätkoncessionshavaren att avgöra om en sådan prövning är motiverad i det enskilda fallet.

Om ansökan bifalls bör nätkoncessionshavaren hamna i samma situation som om en ny nätkoncession för linje har meddelats. En omprövning enligt de nya bestämmelserna ska således kunna äga rum först fyrtio år efter det att beslut har meddelats i ärendet om förlängning. Verkan av att ansökan om förlängning bifalls bör därför vara att nätkoncessionen ska gälla tills vidare och att beslutet vid tillämpningen av omprövningsreglerna ska jämföras med ett beslut att meddela ny nätkoncession. Detta uppnås enklast genom att ansökan behandlas som en ansökan om att en nätkoncession som har meddelats för viss tid ska gälla tills vidare i enlighet med de nya bestämmelser som föreslås i avsnitt 8.3.

Som Energinätsutredningen har föreslagit bör det finnas en bortre gräns för när en nätkoncessionshavare kan begära att en inlämnad ansökan ska prövas i sak. Regeringen bedömer att en sådan gräns kan sättas vid sex månader efter ikraftträdandet, dvs. utgången av november 2013. Om ingen begäran lämnas in, ska ärendet skrivas av. Nätkoncessionen kommer i så fall att fortsätta att gälla tills vidare men kan komma att omprövas enligt de nya bestämmelserna på initiativ av nätmyndigheten eller efter ansökan.

Regeringens förslag: Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet, ska innehavaren av nätkoncessionen färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av maj 2018 i stället för inom den tid som gäller enligt de nya föreskrifterna om skyldighet att färdigställa ledning.

När det gäller sådana ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som har färdigställts före ikraftträdandet ska innehavaren av en nätkoncession för område inte behöva göra någon anmälan före utgången av maj 2014 trots den nya skyldigheten att anmäla en ledning senast sex månader efter det att den färdigställts.

Energinätsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller inte anfört några invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Skyldighet att färdigställa ledning inom viss tid

I avsnitt 10.1 redovisas ett förslag som innebär att en innehavare av en nätkoncession för linje ska ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft. Om ledningen inte färdigställs, kan koncessionen återkallas.

Energinätsutredningen har pekat på behovet av att klargöra vad som ska gälla i fråga om sådana beslut om nätkoncession för linje som har vunnit laga kraft före det att de nya bestämmelserna trätt i kraft. Utredningen har föreslagit att nätkoncessionshavaren i sådana fall ska ha fem år på sig att färdigställa ledningen räknat från ikraftträdandet. I sak gör regeringen samma bedömning som utredningen.

Anmälningsskyldighet

Regeringen har i avsnitt 10.2 föreslagit att en innehavare av en nätkoncession för område som har byggt en ledning med högre spänning än 20 kilovolt inom området ska göra en anmälan om ledningen till nätmyndigheten senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Den föreslagna skyldigheten gäller även ledningar som har färdigställts före ikraftträdandet. Det krävs dock en särskild ordning för ledningar som har färdigställts mer än sex månader före den tidpunkten. Som Energinätsutredningen har framhållit kommer det för vissa nätkoncessionshavare att vara ett tidskrävande arbete att sammanställa och sända in en anmälan till nätmyndigheten. I likhet med utredningen bedömer regeringen att nätkoncessionshavare som redan har färdigställt ledningar när lagändringarna träder i kraft ska få ytterligare tid att rapportera uppgifter. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att nätkoncessionshavaren inte ska behöva anmäla sådana redan färdigställda ledningar före utgången av maj 2014.

13 Konsekvensanalys

13.1 Konsekvenser för myndigheterna

13.1.1 Mark- och miljödomstolarna

Regeringen föreslår att överklagandebestämmelserna i ellagen ändras så att de flesta av nätmyndighetens beslut om nätkoncession överklagas till mark- och miljödomstol i stället för som i dag till regeringen. Energi-nätsutredningen har bedömt att antalet ärenden som skulle omfördelas till domstolsväsendet för prövning kan vara cirka tio per år. Utifrån de senaste årens erfarenheter bedöms emellertid antalet prövningsärenden ha ökat till drygt tjugo, som överförs från regeringen till domstolarna. Omfattningen och komplexiteten av ärendena varierar kraftigt. Målen kan sålunda avse tämligen enkla frågor som huruvida en ledning omfattas av bestämmelserna om undantag från kravet på nätkoncession men även t.ex. uppförande av längre ledningsdragningar i orörd mark i riksintresseområde. Förslaget kommer att innebära ökade kostnader. De ökade kostnaderna för domstolarna kan beräknas till omkring 2 miljoner kronor. Sveriges Domstolar ska kompenseras för denna merkostnad med medel från statens budget. Handläggningstiden bedöms inte öka, förutom möjligen inledningsvis, genom förslaget om ändrade överklagandebestämmelser.

13.1.2 Regeringskansliet

Förslaget om ändrade överklagandebestämmelserna innebär att Regeringskansliets arbetsbelastning minskar något. Regeringskansliet behandlar dock även i fortsättningen överklaganden rörande stamledningar samt utlandsförbindelser.

13.1.3 Energimarknadsinspektionen

Giltighetstiden löper i en nära framtid ut för ett stort antal befintliga nätkoncessioner. Det finns vidare redan i dag ett stort antal ansökningar om förlängning som inväntar beslut hos Energimarknadsinspektionen. Mot denna bakgrund innebär förslaget att nätkoncessioner ska gälla tills vidare på sikt en minskad arbetslastning hos Energimarknadsinspektionen. Ett framtida behov av ökade resursinsatser kan därmed undvikas.

13.1.4 Övriga myndigheter

Ett ärende om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession medför kostnader även för andra myndigheter än Energimarknadsinspektionen, t.ex. därför att myndighetens medverkan krävs vid upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning eller därför att myndigheten ska yttra sig över ansökan. Genom förslaget om tillsvidarekoncessioner minskar resursåtgången för dessa myndigheter.

Förslaget om tillsvidarekoncessioner är positivt ur ett regelförenklingsperspektiv, då det innebär en mindre administrativ börda för nätföretagen. Förslaget kommer att medföra en påtagligt minskad arbetsbelastning för företagen med hänsyn till att förfarandet för förlängning av giltighetstiden av befintlig nätkoncession enligt nu gällande regler är detsamma som för ansökan om en ny nätkoncession.

Vid en ansökan om förlängning ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas, vilket medför kostnader för nätföretagen. Miljöprocessutredningen beräknade i sitt betänkande *Prövning av vindkraft* (SOU 2008:86) att en ansökan om nätkoncession för linje kostar nätföretaget ca 160 000 kr, varav hälften kan hänföras till miljökonsekvensbeskrivningen och samrådet. Under remissbehandlingen av betänkandet anförde Affärsverket svenska kraftnät att dessa kostnader var för låga och vart fall inte giltiga för stamnätet. Om hälften av de ca 75 nätkoncessionerna som prövas varje år endast kommer att prövas vid ett tillfälle, dvs. utan att omprövning sker, innebär det en besparing på minst sex miljoner kronor årligen.

Förslaget om ändrade överklagandebestämmelser torde inte innebära någon ändring av nätkoncessionshavarnas resursinsatser.

13.3 Konsekvenser för kunderna

De minskade resursinsatserna för nätföretagen som har beskrivits i avsnitt 13.2 bör på sikt påverka elnätsavgifterna i sänkande riktning.

13.4 Konsekvenser för miljön

Förslagen medför inte att det blir lättare att bygga ledningar. För att nätkoncession ska meddelas krävs fortfarande att ledningen är lämplig från allmän synpunkt. Det finns således inte någon risk att obehövliga ledningar byggs på grund av de föreslagna bestämmelserna. Genom bestämmelserna om omprövning efter det att skyddstiden passerats finns möjlighet till att göra en prövning som i huvudsak motsvarar den som görs vid ansökan om en ny nätkoncession.

Det föreslås att det ska finnas utrymme för undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning i ärenden om nätkoncession för linje. Ett sådant undantag ska emellertid komma i fråga endast i situationer när det står klart att de åtgärder som kan bli aktuella endast medför en mindre betydande miljöpåverkan.

Förslagen kan mot denna bakgrund inte antas vara förenade med några negativa konsekvenser för miljön.

Förslagen bedöms inte medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, jämställdheten mellan män och kvinnor eller för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen.

Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

2 kap.

1 § En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Paragrafen har ändrats i fråga om vilken myndighet som ska pröva ett ärende om meddelande av nätkoncession. I de flesta fall ska frågan prövas av nätmyndigheten (se 1 a §).

I paragrafen, som motsvarar nuvarande *första stycket*, anges inte längre vilken myndighet som prövar frågan om nätkoncession.

Nuvarande *andra stycket*, som gör det möjligt för regeringen att bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse, utgår.

1 a § Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte annat anges.

11 b §, 4 a § andra stycket, 5 § andra stycket, 11 a § andra stycket, 15 a §, 15 b § tredje stycket, 15 j § andra stycket, 16 § fjärde stycket, 16 a § tredje stycket, 17 § tredje stycket och 18 § tredje stycket finns det bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret, om Försvarsmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

I paragrafen, som är ny, finns bestämmelser om vilken myndighet som ska pröva frågor om nätkoncession enligt kapitlet. Enligt *första stycket* ska frågorna i allmänhet prövas av nätmyndigheten. I vissa fall är det dock regeringen som ska avgöra ärendet. Detta framgår av hänvisningarna i *andra stycket*.

När det gäller frågan om prövningsmyndighet innebär första och andra styckena i praktiken endast mindre ändringar i förhållande till det som i dag anges i 2 och 3 §§ elförordningen. Innebörden är således att det som anges i förordningen i huvudsak ersätts av bestämmelser i ellagen. Det gäller dock inte i fråga om överklagande, där instansordningen delvis ändras (jfr 13 kap. 5 och 6 §§).

Tredje stycket innebär att regeringen får göra prövningen även i andra fall än dem som följer av hänvisningarna i andra stycket. En förutsättning för detta är att ärendet har betydelse för försvaret. Med försvaret menas i detta sammanhang Försvarmaktens, Försvarets materielverks, Fortifikationsverkets och Försvarets radioanstalts verksamhet. Vidare krävs det att Försvarsmakten begär att ärendet ska överlämnas till regeringen

för prövning. Det vanliga torde vara att ärendet rör Försvarsmakten, och kanske någon av de andra myndigheterna. Om det, undantagsvis, rör endast någon av de andra myndigheterna är det ändå Försvarsmakten som ska svara för begäran. Den andra myndigheten får hos Försvarsmakten hemställa att en begäran ska lämnas till regeringen. Nätmyndigheten ska då överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen. Det är således regeringen som avgör om den ska pröva ärendet om nätkoncession i sak.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

1 b § Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

I paragrafen, som är ny, föreskrivs att regeringen ska pröva frågan om meddelande av nätkoncession i två situationer. Detta gäller till en början om ärendet avser en utlandsförbindelse. Regeringen ska också pröva frågan om nätkoncession, om det i ärendet förekommer en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

2 § En nätkoncession ska avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms ska följande särskilt beaktas:

- 1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,**
- 2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,**
- 3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och**
- 4. konsekvenser för berörda kunder.**

Första stycket har inte ändrats, bortsett från en språklig justering.

I andra stycket har en ny bestämmelse tillkommit. Det anges sålunda att vissa förhållanden ska beaktas särskilt när den högsta tillåtna spänningen för ett ledningsnät bestäms.

Av förarbetena till den nuvarande bestämmelsen framgår att utgångspunkten bör vara den spänning som kan förutses behövas under den planerade koncessionstiden (prop. 1996/97:136 s. 120). I propositionen föreslås emellertid att koncessionen i normalfallet ska gälla tills vidare. Av andra stycket andra meningen *första punkten* framgår därför att utgångspunkten ska vara den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet utan någon särskild begränsning i tiden. I praktiken innebär detta att prövningen utgår ifrån förhållandena under den framtid som det är rimligt att överblicka.

Enligt *andra punkten* ska inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet beaktas särskilt. Hänsynen till miljön kan begränsa utrymmet för höga spänningsgränser för en nätkoncession för område.

I *tredje punkten* föreskrivs att säkerställandet av en samhälls-ekonomiskt motiverad utbyggnad av ledningsnätet ska beaktas särskilt. Ett av syftena med bestämmelserna om koncession är att förhindra byggandet av ledningar som är företagsekonomiskt motiverade men till nackdel för ledningar som redan finns och som det är mer lönsamt att använda ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Om spänningsgränsen är hög kan innehavaren av en nätkoncession för område ha ett incitament att bygga ledningar som konkurrerar med befintliga regionledningar. Enstaka regionledningar som har en mindre inverkan på lokalnätets drift behöver dock inte tagna för sig vara hinder för att höja spänningsgränsen för en nätkoncession för område.

En spänningshöjning inom en nätkoncession för område kan innebära kostnadseffekter för nätkunderna. Därför föreskrivs i *fjärde punkten* att konsekvenserna för berörda kunder ska beaktas särskilt när den högsta tillåtna spänningen bestäms.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, efter ansökan av den som avser att bygga eller som använder en elektrisk starkströmsledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

Första stycket har endast ändrats språkligt.

Andra stycket motsvarar nuvarande tredje stycket. Bestämmelsen har anpassats till de nya bestämmelserna om prövningsmyndighet. Frågor om bindande besked ska prövas av nätmyndigheten. Det har även förtydligats att bindande besked lämnas efter ansökan av den som avser att bygga eller använder en ledning (jfr prop. 2001/02:143 s. 141 f.). Bestämmelserna i nuvarande andra stycket har förts över till 4 a §.

Tredje stycket överensstämmer med nuvarande fjärde stycket.

Paragrafen har utformats i linje med *Lagrådets* förslag.

4 a § Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

Regeringen prövar frågor om medgivande av undantag, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen är ny. *Första stycket* motsvarar nuvarande 4 § andra stycket. I sak har bestämmelserna ändrats i fråga om vilken myndighet som ska pröva ett ärende om medgivande av undantag. I de flesta fall ska frågan prövas av nätmyndigheten. I *andra stycket* anges emellertid att regeringen ska pröva frågan om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen har utformats i linje med *Lagrådets* förslag.

5 § *Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nät-koncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots det som anges i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.*

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Första stycket har anpassats till de nya bestämmelserna om prövningsmyndighet. Det är nätmyndigheten som prövar frågan om medgivande, om ärendet inte avser en utlandsförbindelse. I *andra stycket* anges att frågan i det sistnämnda fallet ska prövas av regeringen.

Paragrafen har utformats i linje med *Lagrådets* förslag.

8 b § *Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt 8 a § andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.*

I paragrafen, som är ny, finns ett normgivningsbemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning när det gäller anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande. Detta kan t.ex. gälla en ledning med jämförelsevis låg spänning, förutsatt att byggandet av ledningen inte på annat sätt innebär en väsentlig ändring i naturmiljön. Vid utformningen av föreskrifter om undantag måste hänsyn tas till de krav som ställs upp i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

13 § *En nätkoncession gäller tills vidare.*

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

I *första stycket* föreskrivs enligt förslaget att en nätkoncession gäller tills vidare. Detta är en viktig ändring i förhållande till den gällande regleringen, som innebär att en nätkoncession meddelas för 40 år om den avser linje och för 25 år om den avser område.

Enligt *andra stycket* får en nätkoncession för linje meddelas för en viss giltighetstid om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl, dock längst för en tid om 15 år. Möjligheten för nätmyndigheten att på eget initiativ besluta om en viss giltighetstid bör tillämpas restriktivt. Ett motiv för att tillämpa undantaget kan vara att det finns skäl att anta att en ledning endast kommer att behövas under en kortare tidsperiod.

Bestämmelsen i *tredje stycket* gäller en sådan nätkoncession som meddelas i anledning av att en nätkoncession återkallas med hänvisning till antingen att staten löser in ledningen med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar eller att koncessionshavaren inte längre uppfyller de särskilda förutsättningarna för att inneha en nätkoncession för en utlandsförbindelse. Förslaget i propositionen innebär att en tidsbegränsad nätkoncession inte kan meddelas i fråga om ett område. Bestämmelsen i tredje stycket ska därför gälla endast nätkoncession för linje.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

14 § En nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 13 § andra stycket, får förlängas med upp till femton år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Om sökanden begär det, får det beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

Vid prövning av en ansökan enligt första stycket tillämpas 6–8 a, 10 och 11 §§.

En ansökan enligt första stycket ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökan har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

Paragrafen har ändrats med hänsyn till att nätkoncessioner enligt förslaget i propositionen som regel ska gälla tills vidare.

Ändringarna i *första stycket* innebär att bestämmelserna i paragrafen endast gäller sådana nätkoncessioner för linje som har meddelats för en viss giltighetstid enligt 13 § andra stycket. En sådan nätkoncession kan förlängas med upp till 15 år i taget. En nätkoncessionshavare kan vidare begära att koncessionen ska gälla tills vidare i stället för att förlängas med en begränsad tid.

Ändringarna i *andra stycket* sammanhänger med att bestämmelsen enligt förslaget endast gäller nätkoncession för linje. Prövningen ska i huvudsak gå till på samma sätt som i ett ärende om att bevilja en ny nätkoncession för linje.

Endast en språklig justering har gjorts i *tredje stycket*.

Inga ändringar har gjorts i *fjärde stycket*.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

15 § Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

Paragrafen har ändrats på så sätt att bestämmelserna endast gäller nätkoncessioner för linje med bestämd giltighetstid.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

15 a § Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

I de flesta fall ska ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid prövas av nätmyndigheten (se 1 a §). Av paragrafen framgår emellertid att regeringen ska pröva frågan om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession

15 b § En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor.

En omprövning får göras först fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 14 § första stycket andra meningen, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Bestämmelserna i paragrafen, som är ny, ska ses mot bakgrund av att en nätkoncession för linje, bortsett från vissa undantagsfall, ska gälla tills vidare. I 15 b–15 i §§ finns nya bestämmelser om omprövning av en sådan nätkoncession.

En omprövning enligt de nya bestämmelserna innebär inte att nätkoncessionens fortsatta giltighet sätts i fråga. Som framgår av *första stycket* kan omprövningen i stället mynna ut i beslut om ändring i fråga om ledningssträckning, spänning och villkor för nätkoncessionen.

Av *andra stycket* framgår att en omprövning får ske först sedan 40 år förflutit från beslutet att meddela nätkoncession eller ett beslut enligt 14 § att en nätkoncession som ursprungligen meddelats för viss tid ska gälla tills vidare. Under tiden dessförinnan är möjligheterna till omprövning i huvudsak begränsade till de fall som anges i 18 §. Enligt bestämmelserna i den paragrafen kan en nätkoncession i vissa situationer återkallas helt eller delvis.

I *tredje stycket* anges att regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1, där även *Lagrådets* synpunkter behandlas. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter.

15 c § *Nätmyndigheten får besluta att en omprövning enligt 15 b § ska inledas efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en kommun eller en länsstyrelse som berörs av nätkoncessionen. Nätmyndigheten får också besluta att inleda en omprövning på eget initiativ.*

En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

I *första stycket* finns bestämmelser om vem som får ta initiativ till en omprövning enligt 15 b §. Omprövning får äga rum efter ansökan av nätkoncessionshavaren eller en berörd kommun eller länsstyrelse. Nätmyndigheten har också möjlighet att göra en omprövning på eget initiativ.

I *andra stycket* anges att en ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter, som behandlas i avsnitt 9.1.

15 d § *En omprövning enligt 15 b § ska inledas, om en omprövning är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.*

En omprövning ska också inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att en omprövning enligt 15 b § ska genomföras.

Första stycket gäller sådan omprövning som sker på initiativ av nätmyndigheten eller efter ansökan av någon av de aktörer som anges i 15 c § första stycket första meningen. En ansökan om omprövning måste inte alltid innebära att en omprövning genomförs. Nätmyndigheten ska i stället först ta ställning till om en omprövning är motiverad av sådana skäl som anges i första stycket. Detta gäller även om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse och det enligt 15 b § tredje stycket är regeringen som ska göra omprövningen. Att nätmyndigheten beslutar att inte inleda en omprövning efter ansökan utgör inget hinder för en förnyad ansökan eller att nätmyndigheten senare tar initiativ till en omprövning (jfr 15 i §). Ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande kan inte överklagas (jfr 13 kap. 5, 6 och 8 §§).

En omprövning ska inledas om det är påkallat med hänsyn till sådana intressen som anges i 2–4 kap. miljöbalken, dvs. miljö-, friluft- eller kulturvärden. En omprövning ska även inledas om det är motiverat med hänsyn till något annat angeläget allmänt intresse. Ett sådant intresse kan komma till uttryck i kommunens översiktsplan – t.ex. att marken behöver tas i anspråk för bebyggelseändamål. En omprövning är således motiverad för att få till stånd en annan ledningssträckning.

Enligt *andra stycket* ska en omprövning också inledas om det är motiverat med hänsyn till en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten. En sådan omprövning förutsätter en ansökan från nätkoncessionshavaren. Skäl som motiverar en omprövning i ett sådant fall kan t.ex. vara nätkoncessionshavarens behov av att kunna trygga nya investeringar i de anläggningar som hör till nätkoncessionen.

När nätkoncessionshavaren, kommunen eller länsstyrelsen ansöker om omprövning krävs att det i ansökningen finns ett underlag för att nätmyndigheten ska kunna bedöma om ett omprövningsförfarande är motiverat. Nätmyndigheten har vid denna första prövning endast att ta ställning till om det finns skäl att inleda en omprövning med anledning av de omständigheter som sökanden har anfört. Utgångspunkten för bedömningen är således det underlag som sökanden har tagit fram.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter, som behandlas i avsnitt 9.1 och 9.2.

15 e § Om nätmyndigheten beslutar att en omprövning enligt 15 b § ska inledas i fråga om en utlandsförbindelse, ska myndigheten utreda ärendet och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Det är nätmyndigheten som har att ta ställning till om en omprövning ska inledas. När ärendet gäller en utlandsförbindelse är dock regeringen prövningsmyndighet (se 15 b § tredje stycket). Därför föreskrivs i paragrafen att om nätmyndigheten beslutar att ett omprövningsförfarande ska inledas i fråga om en utlandsförbindelse ska myndigheten utreda ärendet och därefter överlämna det till regeringen för beslut.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter, som behandlas i avsnitt 9.1.

15 f § En omprövning enligt 15 b § ska avse följande krav:

- 1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,***
- 2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 §, och***

3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 8 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

I paragrafen anges de krav som ska beaktas vid en omprövning enligt 15 b §. Prövningen motsvarar delvis den som ska ske i ett ärende om meddelande av nätkoncession. Bestämmelserna i paragrafen, liksom 15 g–15 i §§, är tillämpliga i de fall då nätmyndigheten konstaterat att en omprövning är motiverad.

Enligt *första stycket första punkten* ska prövningen avse att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Detta är enligt 6 § en förutsättning för att nätkoncession ska meddelas. Inom ramen för en omprövning har detta framför allt betydelse när det gäller frågan om ledningens sträckning. En ledning kan ha en olämplig sträckning bl.a. med hänsyn

till att tillräcklig överföringskapacitet redan finns eller att den orsakar onödigt stor skada för tredje man (jfr prop. 1996/97:136 s. 123).

Av *andra punkten* framgår att det som anges i 7 § om spänningsgränsen ska beaktas även i ett omprövningsärende.

Av *tredje punkten* följer att omprövningen ska avse även att nätkoncessionen inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser med undantag för sådana mindre avvikelser som anges i 8 §.

Av *andra stycket* följer att nätkoncessionen vid en omprövning får förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark och vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

Övervägandena finns i avsnitt 9.3. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

15 g § Vid en omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning vid en omprövning. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag tillämpas 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

Av *första stycket* framgår att när en omprövning görs ska bestämmelserna i miljöbalken tillämpas i samma utsträckning som i ett ärende om meddelande av nätkoncession.

I *andra stycket* finns bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivning. Även i denna del gäller samma krav som vid prövningen av en ansökan om ny nätkoncession. Regeringen får dock enligt *tredje stycket* meddela föreskrifter om undantag från kravet att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

15 h § Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

I *första stycket* föreskrivs att nätkoncessionshavaren är skyldig att tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen. Kravet gäller oavsett vem som har tagit initiativ till omprövningen. I normalfallet får det antas att den utredning som krävs i huvudsak svarar mot det underlag som nätkoncessionshavaren ska lämna in i ett ärende om meddelande av

nätkoncession. Med hänsyn till att det handlar om en redan befintlig anläggning kommer dock en del av underlaget att vara tillgängligt för nätmyndigheten redan när ärendet inleds.

I *andra stycket* regleras nätmyndighetens befogenheter om en nätkoncessionshavare inte frivilligt ger in den utredning som behövs för prövningen. Ett sådant föreläggande måste vara preciserat när det gäller vilken utredning som nätkoncessionshavaren ska bidra med.

Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

15 i § Sedan en omprövning enligt 15 b § har gjorts får en sådan omprövning göras på nytt först fyrtio år efter beslutet i det tidigare omprövningsärendet.

Av paragrafen följer att när en omprövning har genomförts får beslutet i ärendet i huvudsak samma verkningar som ett beslut om ny nätkoncession. En ny 40-årsperiod, under vilken möjligheterna till omprövning är begränsade, börjar sålunda löpa från dagen för prövningsmyndighetens beslut. Bestämmelsen är tillämplig endast när en fullständig omprövning har genomförts. Om nätmyndigheten har beslutat att inte inleda en omprövning efter ansökan börjar ingen ny skyddstid att löpa.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1, där även *Lagrådets* synpunkter behandlas. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter.

Ändring av villkor

15 j § Villkor för en nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

I paragrafen finns bestämmelser om ändring eller upphävande av sådana villkor som har meddelats med stöd av 11 §.

Enligt *första stycket* kan ett villkor som gäller för en nätkoncession ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. En prövning enligt paragrafen av villkoren innebär inte att någon omprövning sker av nätkoncessionen i övrigt. Villkor för nätkoncession för linje kan således ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren trots det som sägs i 15 b § *andra stycket* och 15 i §.

Av *andra stycket* framgår att regeringen ska göra omprövningen om nätkoncessionen avser en utlandsförbindelse. I andra fall är nätmyndigheten prövningsmyndighet (se 1 a §).

Övervägandena finns i avsnitt 9.6. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

15 k § Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år förflutit efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

I paragrafen finns en bestämmelse om omprövning av villkor för en nätkoncession för område. När 25 år förflutit från det att villkor senast meddelades, får villkoren omprövas även utan ansökan. Inom ramen för en sådan omprövning kan villkor läggas till, ändras eller upphävas.

Övervägandena finns i avsnitt 9.6. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Överlåtelse av nätkoncession

16 § En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Första stycket har anpassats till de nya bestämmelserna om prövningsmyndighet. Enligt den föreslagna lydelsen anges inte vilken myndighet som prövar frågan om medgivande. Detta framgår i stället av 1 a §. I de flesta fall ska tillståndsfrågan prövas av nätmyndigheten.

Inga ändringar har gjorts i *andra och tredje styckena*.

I *fjärde stycket*, som är nytt, finns en bestämmelse om i vilka fall regeringen ska pröva ärenden om tillstånd.

Färdigställande av ledning

16 a § En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl, får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Paragrafen innehåller nya bestämmelser om färdigställande av en ledning som omfattas av nätkoncession för linje.

Enligt *första stycket* ska nätkoncessionshavaren ha färdigställt ledningen senast fem år efter det att beslutet om att meddela nätkoncessionen vann laga kraft. Att ledningen ska vara färdigställd innebär att den ska vara klar att ta i drift. Alla ledningssträckor ska således vara uppförda.

Enligt *andra stycket* kan tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning kan meddelas redan i samband med beslutet om nätkoncession eller vid ett senare tillfälle, exempelvis om nätkoncessionshavaren under arbetet med att uppföra ledningen finner att ytterligare tid behövs för färdigställandet.

Det krävs särskilda skäl för att tiden ska kunna förlängas. Exempel på sådana skäl är att ledningen är omfattande eller komplicerad att uppföra eller att andra tillstånd som behövs för uppförandet ännu inte har beviljats. Ett beslut om förlängning ska avse en viss tid. Tiden bör vara så tilltagen att nätkoncessionshavaren utan vidare kan antas färdigställa ledningen utan att behöva ansöka om en ny förlängning.

I *tredje stycket* anges att regeringen ska pröva ärenden som avser utlandsförbindelser. I andra fall är nätmyndigheten prövningsmyndighet (se 1 a §).

Övervägandena finns i avsnitt 10.1.

16 b § *En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 16 a § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.*

I paragrafen föreskrivs en skyldighet för innehavaren av en nätkoncession för linje att redovisa graden av färdigställande till nätmyndigheten senast tre månader innan tiden för färdigställande löper ut. Graden av färdigställande gäller i förhållande till den meddelade nätkoncessionen. Skyldigheten gäller oavsett om ledningen är färdigställd eller inte.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

16 c § *En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.*

I paragrafen finns en ny bestämmelse om anmälningsskyldighet för en innehavare av nätkoncession för område. Om nätkoncessionshavaren har byggt en ledning med en högre spänning än 20 kilovolt, ska ledningen anmälas till nätmyndigheten senast sex månader efter färdigställandet.

Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Rätt att ta ledning ur bruk

17 § *En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte utan tillstånd vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.*

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt från elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

I sak har paragrafen ändrats när det gäller det som föreskrivs om beslutande myndighet. I *första stycket* anges inte längre vilken myndig-

het som ska pröva frågan om tillstånd. I de flesta fall ska frågan prövas av nätmyndigheten (se 1 a §).

I *andra stycket* har endast språkliga ändringar gjorts.

Av *tredje stycket*, som är nytt, framgår att regeringen ska pröva tillståndsfrågan om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Återkallelse av nätkoncession

18 § En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, eller

3. om nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 16 a §.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

I *första stycket* har endast språkliga justeringar gjorts.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att en nätkoncession för linje får återkallas, helt eller delvis, om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt ledningen. Om enbart en del av ledningen har färdigställts, får nätkoncessionen återkallas för den del där ledningen inte har färdigställts, förutsatt att detta är möjligt ur teknisk synvinkel. Bestämmelsen avser fallet att ledningen inte har färdigställts i enlighet med det som föreskrivs i 16 a §. Om ledningen färdigställts och sedan tas ur drift eller är färdigställd men aldrig tas i drift, ska återkallande i stället ske enligt första stycket första punkten.

Av 1 a § följer att frågor om återkallelse ska prövas av nätmyndigheten. Ett undantag från huvudregeln framgår emellertid av *tredje stycket*, där det anges att en fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

Övervägandena finns i avsnitt 10.1, där även *Lagrådets* synpunkter behandlas. Paragrafen har utformats i linje med *Lagrådets* förslag.

3 kap.

3 § Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område ska avse varje område för sig. Nätmyndigheten ska dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra ska redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket ska omfattas av samlad redovisning ska fattas när det finns ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap.

12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Ett sådant beslut får också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut ska det anges när den samlade redovisningen ska påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat ska en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten anger i beslutet. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

I sak innebär ändringarna i paragrafen endast att en hänvisning i *andra stycket* till beslut om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 § har utgått. Enligt lagförslaget ska en nätkoncession för område gälla tills vidare. Det kommer således inte längre att meddelas några beslut om förlängning av giltighetstiden. Vidare har det nuvarande *femte stycket* flyttats till den nya 3 a §. I övrigt har språkliga justeringar gjorts i paragrafen.

3 a § Nätkoncession för område ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

Paragrafen, som är ny, överensstämmer i sak med nuvarande 3 § femte stycket.

5 kap.

26 § En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Första och andra styckena har ändrats på så sätt att prövningen ska göras av nätmyndigheten utom när ärendet avser en utlandsförbindelse. I det sistnämnda fallet ska prövningen göras av regeringen.

Tredje stycket överensstämmer med nuvarande andra stycket andra meningen.

13 kap.

5 § *Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. Detsamma gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.*

Paragrafen har fått ett nytt innehåll. Den innehåller nu till en början en bestämmelse om överklagande till regeringen av nätmyndighetens beslut i ärenden om meddelande av nätkoncession (2 kap. 1 §), bindande besked (2 kap. 4 § andra stycket), medgivande av undantag från kravet på nätkoncession (2 kap. 4 a §), medgivande att bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning innan nödvändig nätkoncession har meddelats och medgivande att bygga en transformator- eller kopplingsstation utan hinder av bestämmelsen i 2 kap. 3 § (2 kap. 5 §), förlängning av en nätkoncessions giltighetstid (2 kap. 14 och 15 §§), omprövning av en nätkoncession för linje (2 kap. 15 b §), ändring eller upphävande av villkor för nätkoncession (2 kap. 15 j och 15 k §§), tillstånd till överlåtelse av nätkoncession (2 kap. 16 §), förlängning av tiden för färdigställande av ledning (2 kap. 16 a § andra stycket) samt tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk (2 kap. 17 §). Regeringen ska pröva överklagandet om ärendet avser en stamledning.

Beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt 2 kap. 15 c § överklagas till regeringen om ärendet avser en stamledning eller en regionledning som är en utlandsförbindelse.

Av 6 § 1 och 3 framgår att beslut i de aktuella frågorna i övriga fall ska överklagas till mark- och miljödomstol.

Övervägandena redovisas i avsnitt 5.4, 9.7 och 10.1. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter, som behandlas i avsnitt 5.4 och 9.7.

6 § *Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:*

1. *beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,*

2. *beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §,*

3. *beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,*

4. *beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket,*

5. *beslut om återkallelse av nätkoncession enligt 2 kap. 18 §, och*

6. *beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.*

Paragrafen, som är ny, innebär att en rad beslut i fortsättningen ska överklagas till mark- och miljödomstol.

Förslaget till ändringar i 2 kap. innebär att det direkt av ellagen framgår att beslut i en rad frågor ska meddelas av nätmyndigheten i första instans. Detta är en ändring i förhållande till den nuvarande regleringen, som har som utgångspunkt att regeringen beslutar i koncessionsfrågor om inte nätmyndigheten i förordning har bemyndigats att pröva frågan. De nya bestämmelserna om beslutande myndighet bör sättas i samband med frågan om vilken instans som ska pröva ett överklagande av nätmyndighetens beslut. I vissa fall ska även i fortsättningen beslut i frågor om nätkoncession meddelas av regeringen som första och enda instans.

Enligt *punkten 1* får nätmyndighetens beslut i vissa frågor om nätkoncession, med undantag för ärenden som avser en stamledning, överklagas till mark- och miljödomstol. Om ärendet avser en stamledning, får beslutet överklagas till regeringen enligt 5 § första meningen.

Av *punkten 2* framgår att nätmyndighetens beslut i ärenden om ändring av gränserna för en nätkoncession för område (2 kap. 12 §) alltid överklagas till mark- och miljödomstol.

Punkten 3 gäller beslut att inte inleda en omprövning efter en sådan ansökan som avses i 2 kap. 15 c §. Med undantag för ärenden som avser en stamledning eller en utlandsförbindelse ska ett sådant beslut få överklagas till mark- och miljödomstol. Om nätmyndigheten inleder ett omprövningsförfarande efter ansökan, finns däremot ingen möjlighet att överklaga särskilt. I 5 § finns en bestämmelse om överklagande till regeringen av beslut i ärenden som avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

I *punkten 4* anges att beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket överklagas till mark- och miljödomstol. Ett sådant föreläggande avser nätkoncessionshavarens skyldighet att ge in den utredning som behövs i ett omprövningsärende.

Enligt *punkten 5* ska nätmyndighetens beslut i ett ärende om återkallelse av nätkoncession överklagas till mark- och miljödomstol. I dag överklagas beslutet till allmän förvaltningsdomstol.

I *punkten 6* anges att beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§ överklagas till mark- och miljödomstol. Även sådana beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt nuvarande 5 §.

Övervägandena redovisas i avsnitt 5.4, 9.7 och 10.1. *Lagrådets* synpunkter behandlas i avsnitt 5.4 och 9.7.

7 § Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

- a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 §,**
- b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,**
- c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,**
- d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,**
- e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,**
- f) metodprövning enligt 4 kap. 1 a §,**
- g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,**
- h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,**
- i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,**

- j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och*
k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,
2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt
3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.
Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Paragrafen, som är ny, överensstämmer i sak med delar av nuvarande 5 §. Den innehåller bestämmelser om vilka beslut enligt lagen som överklagas till allmän förvaltningsdomstol. När det gäller de beslut som anges i paragrafen föreslås inga sakliga ändringar i förhållande till de nuvarande bestämmelserna om överklagande.

Av *första stycket första punkten* framgår vilka beslut av nätmyndigheten som får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Till skillnad från vad som gäller i dag ska inga beslut enligt 2 kap. överklagas till förvaltningsdomstol. I 5 § finns nya bestämmelser om när överklagande ska ske till regeringen. I 6 § finns föreskrifter om överklagande till mark- och miljödomstol.

Av *andra och tredje punkterna* framgår att vissa beslut av en tillsynsmyndighet och den systemansvariga myndigheten får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I *andra stycket* anges att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

8 § Andra beslut enligt denna lag än dem som anges i 6 och 7 §§ får inte överklagas till domstol.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut än dem som anges i 5–7 §§.

Paragrafen är ny. I *första stycket* finns en bestämmelse som tydliggör att endast de beslut som anges i 6 och 7 §§ får överklagas till domstol. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Andra stycket, som innehåller en s.k. upplysningsbestämmelse, motsvarar nuvarande 5 § andra stycket.

Frågorna behandlas i avsnitt 5.4.3, där även *Lagrådets* synpunkter behandlas. Paragrafen har utformats med beaktande av *Lagrådets* synpunkter.

9 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b, 15 j–16 a och 17 §§ samt beslut att inte inleda en omprövning efter en ansökan som avses i 2 kap. 15 c §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

Paragrafen, som är ny, motsvarar delvis nuvarande 16 § andra stycket elförordningen.

Av *första stycket* framgår att beslut i en rad frågor om nätkoncession får överklagas av vissa miljöorganisationer. Det rör sig i samtliga fall om beslut som enligt 5 § ska överklagas till regeringen, eftersom besluten gäller ledningar med en spänning på minst 220 kV, dvs. stamledningar.

Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att beslut vinner laga kraft mot miljöorganisationer samtidigt som mot parter och andra sakägare, utan att avgörandet behöver delges organisationen (jfr prop. 1997/98:45 II s. 212 f. och 490 f.).

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

I punkten 1 finns en bestämmelse om ikraftträdande.

2. Trots det som anges i 2 kap. 1 a § ska ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts prövas av regeringen.

Av punkten 2 följer att ärenden som har inletts hos regeringen före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts ska prövas av regeringen även i de fall där nätmyndigheten enligt de nya föreskrifterna ska göra prövningen som första instans. I övrigt ska de nya bestämmelserna tillämpas. I praktiken har bestämmelsen betydelse endast för den lilla grupp av ärenden som enligt nuvarande 3 § elförordningen ska prövas av regeringen men som i framtiden ska prövas av nätmyndigheten som första instans.

Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Bestämmelsen i punkten 3 innebär att beslut som nätmyndigheten har meddelat enligt ellagen före ikraftträdandet ska handläggas enligt de äldre instansordningsreglerna. Beslut enligt 2 kap. 18–20 §§ ska därför överklagas till allmän förvaltningsdomstol. I fråga om andra beslut enligt 2 kap. finns inga bestämmelser om överklagande i ellagen. Däremot innehåller nuvarande 16 § elförordningen föreskrifter om överklagande till regeringen. Regeringens avsikt är att bestämmelserna i elförordningen ska gälla i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Den frågan kommer dock att regleras genom övergångsbestämmelser till de nya föreskrifterna i förordningen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

4. En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 13 § i dess nya lydelse gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

I punkten 4 finns övergångsbestämmelser som klargör vad som ska gälla i fråga om nätkoncessioner som redan har meddelats vid ikraftträdandet.

Av *första stycket* framgår att en nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska fortsätta att gälla utan någon tidsbegränsning. I sådana fall krävs således inte någon ny prövning för att en redan meddelad nätkoncession ska gälla tills vidare. En nätkoncession gäller naturligtvis vid ikraftträdandet om den har meddelats för en tid som fortfarande löper. Bestämmelsen omfattar dock även nätkoncessioner vars giltighetstid har gått ut, under förutsättning att nätkoncessionshavaren har ansökt om förlängning av giltighetstiden. Enligt 2 kap. 14 § tredje stycket gäller nätkoncessionen i ett sådant fall till dess att ansökningen har prövats slutligt.

I *andra stycket* finns bestämmelser om undantag från det som anges i första stycket. I vissa fall ska en nätkoncession för linje anses ha meddelats för en bestämd tid även efter det att lagändringarna har trätt i kraft. Detta innebär dock inte att den redan meddelade giltighetstiden begränsas till 15 år, vilket enligt 2 kap. 13 § i dess föreslagna nya lydelse annars ska vara den borte gränsen för en nätkoncession med viss giltighetstid.

Övervägandena finns i avsnitt 12.4.1.

5. En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 14 § i dess nya lydelse om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

I punkten 5 finns en särskild bestämmelse i fråga om ansökningar om förlängning av giltighetstiden för nätkoncession för linje. Som angetts i avsnitt 12.4.2 finns det skäl att i vissa fall pröva en sådan ansökan i sak trots att nätkoncessionen i annat fall ändå ska fortsätta att gälla tills vidare.

Det anges till en början att en ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, ska prövas i sak om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av november 2013. Om en sådan begäran inte lämnas in, ska ärendet skrivas av. Nätkoncessionen kommer i så fall att gälla tills vidare men kan komma att omprövas enligt 2 kap. 15 b §. Vid en prövning i sak ska 2 kap. 14 § i dess nya lydelse tillämpas. Ansökan ska behandlas som en begäran om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

6. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer ska vid tillämpningen av 2 kap. 15 b § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

Bestämmelsen i punkten 6 gäller en nätkoncession för linje vars giltighetstid redan före ikraftträdandet har förlängts med tjugofem år eller mer efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Vid tillämpningen av de nya omprövningsbestämmelserna ska beslutet om förlängning ha samma rättsverkningar som ett beslut att meddela en ny nätkoncession. Omprövning får således ske först när 40 år har förflutit sedan ärendet om förlängning avgjordes.

Övergångena finns i avsnitt 12.4.1, där även *Lagrådets* synpunkter behandlas. Bestämmelsen har utformats i enlighet med Lagrådets förslag.

7. Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet, ska innehavaren av nätkoncessionen färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av maj 2018 i stället för inom den tid som anges i 3 kap. 16 a § första stycket.

I punkten 7 finns en övergångsbestämmelse som gäller det nya kravet att en innehavare av en nätkoncession för linje senast fem år efter det att beslutet om att meddela nätkoncessionen vunnit laga kraft ska ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser (se avsnitt 10.1). Som angetts i avsnitt 12.5 är det motiverat med en övergångsbestämmelse som ger berörda nätkoncessionshavare ytterligare tid att färdigställa ledningen. Tiden för färdigställande ska därför vara fem år räknat från ikraftträdandet i stället för den tidpunkt när beslutet vunnit laga kraft.

8. Trots det som anges i 2 kap. 16 c § behöver en anmälan inte göras före utgången av maj 2014 i fråga om en ledning som har färdigställts före ikraftträdandet.

Övergångsbestämmelsen i punkten 8 avser kravet att innehavaren av en nätkoncession för område ska anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området till nätmyndigheten. Enligt 2 kap. 16 c § andra meningen ska en anmälan göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts. Övergångsbestämmelsen gäller ledningar som redan är färdigställda vid ikraftträdandet. När det gäller sådana ledningar löper ingen frist för anmälan från färdigställandet. Nätkoncessionshavaren är i stället skyldig att göra en anmälan senast den 31 maj 2014.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 12.5.

Sammanfattning av Energinätsutredningens slutbetänkande Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48)

Prop. 2012/13:70
Bilaga 1

Bakgrund

Utredningens avslutande uppdrag gäller bl.a. att analysera om den nuvarande uppdelningen mellan områdeskoncession och linjekoncession samt dess koppling till reglerna för tariffsättning och redovisning är lämplig för att åstadkomma ändamålsenliga, driftsäkra och kostnads-effektiva elnät och, om så inte är fallet, föreslå åtgärder för detta. Vi ska också beakta de slutsatser som dras vid analysen av elmarknaden och som är relevanta för det förslag till utvidgat koncessionskrav för naturgasmarknaden som lagts fram av El- och gasmarknadsutredningen.

Vidare har vi genom tilläggsdirektiv fått ett antal nya uppgifter. En sådan gäller att analysera om beslut i tillståndsfrågor bör överklagas till förvaltningsdomstol i stället för till regeringen och eventuellt lämna förslag till ändrad instansordning. Utredningen ska också överväga om nätkoncessioner kan förenas med en omprövningsmöjlighet i stället för att vara tidsbegränsade. Slutligen ska utredningen analysera om nuvarande regelverk för tillståndsprovning av en nätkoncession för linje är ändamålsenligt vid strukturförändringar av det befintliga ledningsnätet och eventuellt föreslå lämpliga åtgärder.

Utredningens avslutande redovisning innefattar en inledning där det gällande regelverket och förutsättningarna för utredningsarbetet i övrigt beskrivs i kapitel 1. Därefter redogör utredningen för de gällande regelverken i Norge, Danmark, Finland och Tyskland. I kapitlen 3–8 behandlas i tur och ordning de frågor som räknats upp ovan. I kapitlen 9 och 10 behandlas förslag rörande ikraftträdandet av de föreslagna bestämmelserna samt ekonomiska och andra konsekvenser. I det följande redovisar utredningen de viktigaste förslagen i dessa kapitel.

Avgränsning av områdes- och linjekoncession (kap. 3)

I ellagens 2 kapitel återfinns de bestämmelser som rör nätkoncessioner. Nätkoncession för linje (linjekoncession) avser en ledning med i huvudsak bestämd sträckning och kommer i fråga främst för ledningar med högre spänning, vanligen i stamnätet eller i regionnätet. Nätkoncession för område (områdeskoncession) avser inte en särskild ledning utan ger innehavaren rätt att inom ett angivet område utan särskild provning bygga ledningar som ingår i det lokala överföringsnätet.

En områdeskoncession får endast meddelas om området utgör en med hänsyn till nätverksamheten lämplig enhet. Området får inte helt eller delvis sammanfalla med ett annat koncessionsområde och i beslutet ska en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

Som utredningen redovisar är det inte alltid enkelt att bestämma vilken spänning som kan förutses att behövas under ett nätföretags koncessionstid. Med utredningens förslag att nätkoncession för område

ska gälla till vidare (se kap. 5) ska särskilt beaktas den spänning som kan förutses behövas för att driva nätet under en rimligt överblickbar framtid.

Utredningen föreslår att bestämmelsen i ellagen, att en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet ska anges i ett beslut om nätconcession för område, kompletteras med regler om att vid valet av högsta tillåtna spänning ska beaktas den spänning som kan förutses behövas för att driva nätet, inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av ledningsnätet, säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad och konsekvenser för berörda kunder.

Vid tillståndsprövning av en områdesconcession avgörs inte var och hur en ledning ska dras fram. Detta är skälet till att det inte krävs att en miljökonsekvensbeskrivning upprättas vid ansökan om områdesconcession. För utbyggnad inom ramen för en områdesconcession gäller att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas i den utsträckning som behövs i det enskilda fallet, medan en miljökonsekvensbeskrivning alltid ska ingå i en ansökan om nätconcession för linje.

Enligt vår uppfattning medför upprättandet av en miljökonsekvensbeskrivning som regel betydande kostnader och fördröjning i tillståndsprocessen för den sökande. Det är därför angeläget att krav på upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning, såsom är fallet vid utbyggnad av ett områdesconcessionerat nät, endast ställs där det är av särskild betydelse.

Utredningen anser att luftledningar med en spänning upp till och med 50 kV, och jordkablar upp till och med 130 kV, ofta inte innebär någon särskild påverkan på miljön. Inom nämnda spänningsspann är det inte ledningens spänning som är avgörande för om påverkan på miljön kan anses föreligga, utan det är mer karaktären av de omgivningar genom vilka ledningarna är tänkta att gå som är avgörande. Vi föreslår därför att kraven att en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätconcession för linje tas bort för nämnda spänningsintervall och ersätts med en bestämmelse att berörd länsstyrelse inom ramen för samråd enligt miljöbalken bestämmer om en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas.

Nättariffer och redovisning av nätverksamhet (kap. 4)

Huvudfrågan i kapitel 4 rör samlad redovisning av nätconcession för område tillsammans med ledningar som omfattas av nätconcession för linje. Den nuvarande lydelsen i 11 § redovisningsförordningen anger att ledning som omfattas av nätconcession för linje och som är helt belägen inom koncessionsområdet ska, om ledningen organisatoriskt och tekniskt ingår i området, redovisas tillsammans med nätconcession för område.

Bestämmelsen i 11 § redovisningsförordningen har tillämpats och tolkats på olika sätt av elnätsföretagen, eftersom det är nätföretagen som avgör vilka ledningar som ska redovisas samlat.

Utredningens förslag syftar till att, inom ramen för ellagens grundläggande principer, bättre anpassa reglerna om redovisning och nättariffernas utformning till de gällande förutsättningarna för elnätsverksamhet.

Vi föreslår att bestämmelsen införs i ellagen för att ge ett tydligare författningsstöd samtidigt som bestämmelsen utökas och förtydligas genom delvis ny ordalydelse.

Nätmyndigheten föreslås få möjlighet att, efter ansökan från nätkoncessionshavaren, genom beslut tillåta samlad redovisning i andra fall än de som framgår av den nuvarande lydelsen i 11 § redovisningsförrordningen och de ändringar av bestämmelsen som utredningen föreslår. Samlad redovisning efter nätmyndighetens beslut innebär att ledningarnas funktion i elnätet får större betydelse för hur ledningen redovisas, vilket får betydelse för vilka regler som ska tillämpas vad gäller nättariffernas utformning. Utformningen av nättarifferna för kunder vars anläggningar är anslutna till en viss ledning blir i dessa fall mer beroende av vilken funktion den berörda ledningen har i koncessionshavarens ledningsnät, snarare än vilken koncessionstyp som har meddelats för ledningen.

För koncessionshavaren innebär detta en enklare och tydligare utformning av nättarifferna i koncessionshavarens samlade elnätsverksamhet. För kunderna innebär förslaget att samma tariffsättning tillämpas för den aktuella kundkategorin oavsett om kundens anläggning är ansluten till en ledning som omfattas av nätkoncession för område eller linje.

Vid övergången till samlad redovisning kan nättarifferna komma att påverkas i höjande eller sänkande riktning för olika kundkategorier. För att undvika att alltför stora och omfattande förändringar genomförs direkt, föreslås att nätmyndigheten ska kunna besluta om en övergångsperiod om upp till och med fem år för tillämpning av en enhetlig nättariffstruktur.

Ellagens regler om nättariffernas utformning innebär att nättarifferna ska vara avståndsberoende för samtliga kunder på lokal- och regionnätetsnivå. För inmatningskunder vars anläggningar är anslutna till regionledningar gäller dock att koncessionshavaren får tillämpa avståndsberoende nättariffer. Energinätsutredningens förslag om nya regler för samlad redovisning kan komma att påverka förutsättningarna för vilka regler som ska tillämpas avseende nättariffernas utformning. Dessa konsekvenser får dock anses vara förenliga med de grundläggande principerna om nättariffernas utformning och kostnadsutjämnning i ellagen. Utredningen föreslår därför inga förändringar avseende det regelverket.

Nätkoncessionens giltighetstid (kap. 5)

En nätkoncession meddelas för viss bestämd tid, 40 år för en linjekoncession och 25 år för en områdeskoncession. Om det finns särskilda skäl, eller sökanden begär det, kan en kortare tid bestämmas. Efter ansökan av koncessionshavaren får koncessionens giltighetstid sedan förlängas med 40 år respektive 25 år. I princip ska då samma prövning ske som vid en ansökan om ny koncession. Utredningen har haft i uppdrag att analysera om tillstånden kan förenas med en omprövningsmöjlighet i stället för att vara tidsbegränsade.

Vad gäller omprövningen av nätkoncessioner för område kan generellt sägas att nätmyndigheten i allmänhet har kunnat meddela förnyad nätkoncession utan att prövningen i sak ha gett upphov till svårare överväganden. Utredningen anser att om det skulle finnas behov av förändringar av distributionsnätet för el av skäl som t.ex. har att göra med energipolitikens utformning eller energisystemets omställning, så torde det vara tämligen ineffektivt att utnyttja omprövningsinstitutet. Det bör finnas andra åtgärder som ger snabbare resultat eftersom en omprövning av nätkoncession för område sker med ett tidsintervall om tjugofem år. Till detta ska läggas att sådana strukturella skäl inte har samma tyngd för områdeskoncessioner som för linjekoncessioner, eftersom det allmänna inte har något direkt inflytande genom koncessionsinstitutet över hur nätkoncessionshavaren drar ledningarna inom koncessionsområdet.

Vi föreslår därför att bestämmelsen om att nätkoncession för område ska meddelas för viss tid tas bort och ersättas med en reglering innebärande att nätkoncession för område ska gälla tills vidare. Den nuvarande regleringen i ellagen och i lagen om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar ger enligt utredningens uppfattning i tillräcklig utsträckning möjlighet till omprövning av en områdeskoncession om så skulle krävas därför att koncessionshavaren inte fullgör sina åtaganden.

Det finns enligt utredningens uppfattning goda skäl för att med i huvudsak samma skäl som redovisades avseende nätkoncession för område föreslå att även en nätkoncession för linje ska gälla tills vidare. Ett sådant förslag bör dock kompletteras med uttryckliga möjligheter att ompröva en meddelad nätkoncession. Vi föreslår därför att nätkoncessionen för linje som huvudregel ska gälla tills vidare. Nätmyndigheten har under en inledande fyrtioårsperiod endast möjlighet att ompröva nätkoncessionen enligt de regler som redan gäller i dag för omprövning av en nätkoncession under löpande giltighetstid. När fyrtioårsperioden löpt ut utvidgas skälen för att ompröva och flera parter ska ha möjlighet att begära omprövning.

Nätmyndighetens första prövning blir således att efter ansökan pröva om ett förfarande om omprövning ska inledas. Motiv för att nätmyndigheten ska inleda ett förfarande med omprövning av en nätkoncession ska vara att det finns ett behov med beaktande av samhällsekonomiska skäl, företagsekonomiska skäl för nätkoncessionshavaren eller skäl enligt 2–4 kap. miljöbalken, dvs. miljö-, friluftskäl eller kulturskäl, att inleda ett förfarande med omprövning. En berörd kommun eller länsstyrelse eller nätkoncessionshavaren ska kunna ansöka om omprövning av en nätkoncession för linje när fyrtio har gått sedan koncessionen meddelades. Nätmyndigheten ska också på eget initiativ kunna initiera en omprövning.

Om nätmyndigheten har beslutat om att inleda ett förfarande med omprövning av en befintlig nätkoncession baseras prövningen i detta andra steg på de motiv som kan föreligga för beslutet att inleda ett omprövningsförfarande samt till stora delar de bestämmelser som tillämpas vid en ansökan om en ny nätkoncession för linje.

En förutsättning för att en nätkoncession ska beviljas är att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. En sådan lämplighetsbedömning aktualiseras vanligen när det gäller nätkoncession för linje. En ansökan om linjekoncession ska bl.a. innehålla uppgifter om det överföringsbehov som ledningen är avsedd att tillgodose. Vid ansökningstillfället förutsätts sökanden ha utrett och förberett ärendet till en så detaljerad nivå att ledningens tekniska konstruktion och huvudalternativ för sträckningen har fastställts.

Koncessionsprövningen sker alltså främst utifrån förutsättningarna för varje enskild ledning. Vid större omstruktureringar kan dock flera ledningsprojekt vara beroende av varandra för genomförandet. Som ett exempel kan nämnas projektet Stockholms Ström, där Svenska kraftnät på regeringens uppdrag har utrett utformningen av det framtida kraftledningsnätet på 70–400 kilovolt i Stockholmsregionen.

Utredningen har haft att pröva om det gällande regelverket för tillståndsprövning av en nätkoncession för linje är ändamålsenligt vid strukturförändringar av det befintliga ledningsnätet.

Enligt vår mening är det sannolikt att liknande strukturförändringar av elnätet som de i Stockholm kommer att genomföras i övriga större städer i landet. Utredningen bedömer att det, liksom vid större väg- och järnvägsbyggen, ligger i alla parter intresse att i ett tidigt skede få klarlagt tillåtligheten av en strukturförändring. En förändring är även beroende av att hela projektet kan genomföras så att det blir möjligt att ta bort de ledningar som föreslås tas bort. Det ligger även en osäkerhet i dagens regler genom att hela det föregående arbetet kan bli oanvändbart om det sist ansökta projektet vid en strukturförändring avslås.

Vi föreslår därför att vid en strukturförändring av elnätet ska en tillåtlighetsprövning ske enligt ellagen. Prövningen ska omfatta strukturförändringsprojektet i dess helhet. Efter att regeringen beslutat att ett visst projekt är tillåtet ska nätmyndigheten handlägga tillståndsfrågan i de enskilda delarna av projektet enligt sedvanliga koncessionsregler för linje. Prövningen hos nätmyndigheten ska då begränsas till de frågor som inte har prövats av regeringen.

En ansökan om tillåtlighetsprövning ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Reglerna för tillåtlighetsprövning samordnas med reglerna för linjekoncession i de inledande bestämmelserna i 2 kap. ellagen.

Överklaganden m.m. (kap. 7)

Det krävs tillstånd (koncession) av regeringen för att få bygga eller använda en elektrisk starkströmsledning. Regeringen får dock bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse. Detta innebär att nätmyndighetens beslut i koncessionsärenden, t.ex. om beviljande och överlåtelse av nätkoncession samt ändring av gränser för nätkoncession för område, överklagas till regeringen.

Andra beslut av nätmyndigheten överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt ellagen. Nätmyndigheten har rätt att agera som part i domstol och rätt att överklaga domstols avgörande som har inneburit att nätmyndighetens avgörande har ändrats i sak. Utredningen har haft i uppdrag att analysera om beslut i tillståndsfrågor bör överklagas till förvaltningsdomstol i stället för till regeringen.

Överprövning av beslut enligt elförordningen eller ellagen kan innebära en avvägning mellan intresset för nätkoncessionshavaren att driva sin verksamhet och andra intressenters intresse av att inte drabbas av verksamheten av t.ex. ekonomiska skäl eller miljöskäl.

Vi anser dock att utrymmet för skönsmåssiga bedömningar inte kan bedömas vara så framträdande att de bör tillmätas avgörande betydelse för frågan om regeringen eller förvaltningsdomstolarna betydande behov av att regeringen ska kunna påverka bedömningen av hur olika intressen ska vägas mot varandra i aktuella ärenden enligt elförordningen och ellagen. Dessa bedömningar och intresseavvägningar bör kunna hanteras på ett betryggande sätt av de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Detta gäller enligt utredningens mening också beslut avseende nätkoncession för linje. I tidigare överväganden i dessa frågor har uttalats att ärenden avseende nätkoncession för linje bör överklagas till regeringen eftersom prövningsgrunderna, som numera avser tillämpning av miljöbalken, till stor del avser lämplighetsbedömningar. Vi finner dock att även dessa frågor bör kunna hanteras av förvaltningsdomstolarna. En prövning av beviljande av nätkoncession för linje innefattar dessutom exempelvis frågor som om sökanden ur ett ekonomiskt och administrativt perspektiv är lämplig att godkännas som nätkoncessionshavare.

Utredningen anser således att övervägande skäl talar för att nuvarande instansordning i aktuella ärenden ändras och att dessa ärenden i stället överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Undantag från första stycket är beslut av nätmyndigheten enligt nuvarande 2 § 2 och 4 elförordningen som även fortsättningsvis överklagas till regeringen.

Vårt förslag innebär att i princip samtliga av nätmyndighetens överklagbara beslut i framtiden ska överklagas hos länsrätten som första instans. Länsrättens dom eller beslut överklagas hos kammarrätten, men det krävs prövningstillstånd för att kammarrätten ska pröva överklagandet. Regeringsrätten kommer att vara slutinstans, men det krävs även prövningstillstånd för att Regeringsrätten ska pröva överklagandet

Koncessioner för naturgas (kap. 8)

Naturgaslagen omfattar regler om koncession för naturgasledning, men därutöver gäller, oavsett om ledningen är koncessionspliktig eller inte, annan tillämplig lagstiftning (t.ex. miljöbalken, plan- och bygglagen m.fl.).

Naturgaslagens huvudregel innebär att en naturgasledning inte får byggas eller användas utan tillstånd (koncession) av regeringen. En koncession ska normalt meddelas för 40 år. Koncession krävs dock inte för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation (MR-station).

El- och gasmarknadsutredningen föreslog år 2004 att undantaget från koncessionsplikt för naturgasledningar belägna efter en MR-station avskaffas och att en områdeskoncession för naturgasnät införs. Utredningen har haft i uppdrag att analysera detta förslag om utvidgat koncessionskrav och ska därvid beakta de slutsatser som dras vid analysen av koncessionsuppdelningen på elmarknaden.

Vår uppfattning är dock att det saknas behov av att införa en områdeskoncession för distributionsnät för naturgas. Den nya nu gällande lagstiftningen på området ställer tydliga och omfattande krav på en nätägares verksamhet, även när ledningarna drivs utan koncession. De lagfästa skyldigheterna omfattar nätägarens ansvar för drift, underhåll och utbyggnad av ledningsnätet, liksom den ekonomiska redovisningen, anslutning av ledningar och överföring av gas. Nätägaren har också att upprätta en övervakningsplan och redovisa vidtagna åtgärder utifrån denna plan. Det finns därför enligt utredningens bedömning goda möjligheter att övervaka ett distributionsföretags verksamhet utan att behöva införa en förhandsprövning.

Vi anser att de problem som förslaget om områdeskoncession varit avsett att lösa i huvudsak bör angripas med andra medel. De potentiella problemen bör i de flesta fall kunna lösas inom ramen för det gällande regelverket. Utredningen föreslår endast en ändring av regelverket som avser avgränsningen av koncessionskraven för naturgasledningar.

Syftet med ett distributionsnät, att förse slutförbrukare med naturgas, var det ursprungliga motivet för undantaget från koncessionsplikt. Detta kom sedan att likställas med ledningarnas läge efter en MR-station. Denna koppling har dock visat sig inte vara entydig och kan således ifrågasättas.

Utredningen föreslår därför en ändring av naturgaslagen innebärande att koncession inte krävs för en naturgasledning vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett avgränsat geografiskt område.

Naturgasledningar för vilka koncession inte krävs enligt gällande bestämmelser bör även fortsättningsvis vara befriade från koncessionskrav.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (kap. 9)

Energinätsutredningen föreslår ett antal ändringar i den befintliga lagstiftningen för el och naturgas. Utredningen anser att hinder inte föreligger för att de föreslagna ändringarna i lagstiftningen ska kunna träda i kraft inom en snar framtid. De föreslagna ändringarna bör även kunna träda i kraft vid ett och samma tillfälle, men med vissa övergångsbestämmelser. Sammantaget bör de föreslagna bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 juli 2010.

Ekonomiska och andra konsekvenser (kap. 10)

Utredningen föreslår en rad förändringar i regelverken för tillstånd att bygga och använda elektriska starkströmsledningar. En ändring föreslås också angående undantag från tillståndskravet för naturgasledningar.

Förslagen innebär i flera fall snarare omfördelningar av resurser mellan verksamhetsområden än förändrade resursbehov i de aktuella verksamheterna. Därför torde de samlade konsekvenserna av utredningens förslag kunna bedömas som tämligen måttliga. Vi lämnar en översikt av de ändringar i resursanvändningen och övriga konsekvenser som kan förutses till följd av förslagen.

Flera av förslagen leder enligt vår bedömning till minskade resurskrav, sänkta kostnader och lägre tidsåtgång för myndigheter och nätkoncessionshavare. Förslaget att överklagandebestämmelserna ändras så att ärenden som handläggs och beslutas av nätmyndigheten enligt 2 kap. ellagen ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol leder enligt vår bedömning till krav på en smärre resursförstärkning vid berörd länsrätt, medan ett motsvarande minskat resurskrav uppkommer för regeringen.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 1, 2, 4, 5, 8, 8 a, 13–18 §§, 3 kap. 3 §, 5 kap. 22 och 23 §§, 13 kap. 5 § samt rubriken närmast före 2 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 2 kap. 14 § ska sättas närmast före 2 kap. 15 §,

dels att det i lagen ska införas nya paragrafer, 2 kap. 2 a, 2 b, 10 a, 14 a–14 c, 15 a, 17 a och 21 a §§, 3 kap. 3 a §, 13 kap. 6 § samt ny rubrik närmast före 2 kap. 21 a § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av regeringen. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

2 §¹

En nätkoncession *skall* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *skall* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

En nätkoncession *ska* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *ska* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

Vid en prövning enligt andra stycket ska särskilt beaktas

1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,

2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,

3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad, och

¹ Energinätsutredningen har tidigare föreslagit ändringar i paragrafen i delbetänkandet Nya nät för förnybar el (SOU 2009:02).

4. konsekvenser för berörda kunder.

2 a §

Regeringen ska pröva tillåtligheten av ledningsprojekt av strukturförändrande art. Med sådant projekt avses flera ledningar som för projektets genomförande är beroende av varandra för att åstadkomma ett väl fungerande ledningsnät.

Vid tillåtlighetsprövningen ska en avvägning göras mellan behovet av att projektet genomförs och de samhällsekonomiska effekter och effekter på miljön som projektets genomförande skulle innebära.

Vid prövning av en nätkoncession för linje, som följer av ett beslut om tillåtligheten av ledningsprojekt av strukturförändrande art, ska prövningen begränsas till sådana frågor om ledningarnas närmare sträckning och tekniska utformning som inte prövats vid tillåtlighetsprövningen.

2 b §

Vid en prövning enligt 2 § a ska bestämmelserna i 6 §, 8 a § första stycket och 11 § tillämpas.

En miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan enligt 2 a §. När det gäller förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

Nätmyndigheten ska utreda ärendet enligt 2 a § och sedan, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning.

4 §²

Regeringen får föreskriva undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag skall medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

I enskilda fall får undantag medges från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag ska medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

I enskilda fall får ett bindande besked meddelas om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

5 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Om det finns särskilda skäl får det medges att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får det medges att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

² Senaste lydelse 2002:653.

En nätkoncession för linje får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Bestämmelsen i första stycket ska dock inte tillämpas om detaljplan eller områdesbestämmelser inte är förenliga med regeringens beslut vid tillåtlighetsprövning av ett ledningsprojekt enligt 2 a §.

Lydelse enligt prop. 2008/09:146

Föreslagen lydelse

8 a §

Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap., 5 kap. 3 § och 16 kap. 5 § miljöbalken tillämpas.

En miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession för linje. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

För luftledning med en spänning överstigande 50 kilovolt och för jordkabel med en spänning överstigande 130 kilovolt ska en miljökonsekvensbeskrivning ingå i en ansökan om nätkoncession för linje.

Trots det som sägs i första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

Länsstyrelsen får vid samråd enligt 6 kap. 4 § miljöbalken i det enskilda fallet, i ett koncessionsärende som avser nätkoncession för linje, besluta att en miljökonsekvensbeskrivning ska upprättas i fråga om andra ledningar än de som avses i första stycket.

När det gäller förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag, enligt andra och tredje styckena, gäller 6 kap. miljöbalken.

Trots det som sägs i första, andra och tredje styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i

ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

En innehavare av en nätkoncession för område som har byggt en ledning med högre spänning än 20 kilovolt inom området ska senast sex månader efter det att ledningen färdigställts göra en anmälan om ledningen till nätmyndigheten.

13 §³

En nätkoncession skall meddelas för fyrtio år, om den avser linje, och för tjugofem år, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

Giltighetstiden hos en nätkoncession som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

En meddelad nätkoncession gäller tills vidare. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får en nätkoncession för linje meddelas för en viss giltighetstid, dock som längst en giltighetstid om femton år.

Giltighetstiden hos en nätkoncession för linje som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

³ Senaste lydelse 2004:876.

Förlängning av giltighetstiden

14 §⁴

Nätkoncessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med fyrtio år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med tjugofem år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden skall 2 § andra stycket och 6–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning av giltighetstiden skall göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningsbeslutet har blivit slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas då fyrtio år har förflutit sedan nätkoncessionen meddelades.

Vid en omprövning får beslut fattas om

1. oförändrad nätkoncession avseende ledningssträckning och villkor,

2. att helt eller delvis ändra ledningssträckningen avseende nätkoncessionen, eller

3. att lägga till, ändra eller ta bort villkor för nätkoncessionen.

Om nätkoncessionen omprövas ska en ny fyrtioårsperiod enligt första stycket börja löpa från den dagen som ett nytt beslut meddelas för nätkoncessionen.

14 a §

En nätkoncessionshavare, berörd kommun eller berörd länsstyrelse får hos nätmyndigheten ansöka om ett omprövningsförfarande enligt 14 §.

Ett beslut om att inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt första stycket ska meddelas om en omprövning är motiverad av

1. företagsekonomiska skäl för nätkoncessionshavaren,

⁴ Energinätsutredningen har tidigare föreslagit ändringar i paragrafen i delbetänkandet Nya nät för förnybar el (SOU 2009:02).

2. samhällsekonomiska skäl, eller

3. skäl enligt 2–4 kap. miljöbalken.

Nätmyndigheten får även på eget initiativ besluta om att inleda ett förfarande med omprövning enligt grunderna i andra stycket 2 och 3.

14 b §

I ett ärende som avser omprövning enligt 14 § ska 6–8 a, 10 och 11 §§ tillämpas. Nätmyndigheten ska även beakta de skäl som anges i 14 a § andra stycket 1 och 2.

Nätkoncessionshavaren behöver dock inte utreda alternativa ledningsdragningar såvida inte nätmyndigheten finner att så bör ske med anledning av grunderna för omprövningen.

14 c §

Nätmyndigheten får på ansökan av en nätkoncessionshavare ändra eller ta bort villkor som anges i en meddelad nätkoncession.

Förlängning av giltighetstiden

15 §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av koncessionshavaren, en nätkoncessions giltighetstid förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

En nätkoncession för linje, som har meddelats för viss giltighetstid, får om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det förlängas med en bestämd giltighetstid, dock som längst med en giltighetstid om femton år i taget. En nätkoncession för linje, som har meddelats för viss giltighetstid, får även meddelas att gälla tills vidare.

I ett ärende enligt första stycket ska 6–8 a och 10–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

15 a §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, en nätkoncession för linje med bestämd giltighetstid förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

Överlåtelse och upphörande av nätkoncession

Överlåtelse, ändring eller upphörande av nätkoncession

Lydelse enligt prop. 2008/09:141

Föreslagen lydelse

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om överlåtelse av nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession skall 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

16 §⁵

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

17 §

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte vara ur

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte *utan till-*

⁵ Senaste lydelse 2004:876. 48

bruk längre tid än sammanlagt tre år utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk om ledningen inte utgör en utlandsförbindelse.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd skall meddelas för viss tid.

stånd vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Prop. 2012/13:70
Bilaga 2

17 a §

En innehavare av en nät-koncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet om att meddela nätkoncessionen vann laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om särskilda skäl föreligger kan nätmyndigheten efter ansökan från koncessionshavaren besluta om förlängning av tiden för färdigställande. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

En innehavare av en nät-koncession för linje ska senast tre månader innan den fastställda tiden enligt första eller andra stycket löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken grad ledningen är färdigställd.

Avser en ansökan enligt andra stycket en nätkoncession avseende en utlandsförbindelse, ska nätmyndigheten utreda ärendet och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning.

18 §⁶

En nätkoncession skall återkallas helt eller delvis,

En nätkoncession ska återkallas helt eller delvis,

⁶ Senaste lydelse 2004:876.

Energinätsutredningen har tidigare föreslagit ändringar i paragrafen i delbetänkandet Nya nät för förnybar el (SOU 2009:02).

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, *eller*

3. om koncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen,

3. om koncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen, *eller*

4. om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning inom den fastställda tiden enligt 17 a §.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

Prövning av ärenden

21 a §

Nätmyndigheten ska avgöra ärenden enligt 1, 4, 5, 14, 14 c–17 §§.

Regeringen ska dock avgöra ärenden enligt första stycket om ärendet avser

1. en utlandsförbindelse,
2. en ledning med en spänning om minst 220 kilovolt, om inte regeringen tidigare har prövat ledningen enligt 2 a §, om någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan,

3. beviljande av nätkoncession om det i ärendet förekommer en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen, *eller*

4. beviljande av nätkoncession eller medgivande enligt 5 § om det i ärendet förekommer fråga om medgivande att dra ledningar över mark som förvaltas av Uppsala universitet eller Lunds universitet, om nätmyndigheten och universi-

tetet inte kan enas i frågan.

Nätmyndigheten ska utreda ärenden som anges i andra stycket och därefter, med eget yttrande, överlämna ärendet till regeringens prövning.

3 kap.

3 §⁷

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall avse varje område för sig. Nätmyndigheten *skall* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra skall redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *skall* omfattas av samlad redovisning *skall* fattas när det föreligger ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, *om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 §*, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Sådant beslut kan också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *skall* det anges när den samlade redovisningen *skall* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *skall* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten bestämmer. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *ska* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *ska* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *ska* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *ska* omfattas av samlad redovisning *ska* fattas när det föreligger ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Sådant beslut kan också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *ska* det anges när den samlade redovisningen *ska* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *ska* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten bestämmer. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om

⁷ Senaste lydelse 2002:121.

samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område *skall* redovisas skilt från nätkoncession för linje. *Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.*

samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område *ska* redovisas skilt från nätkoncession för linje *om inte annat anges i 3 a §.*

3 a §

Redovisningen av nätkoncession för område ska även innefatta nätkoncession för linje om nätkoncessionen för linje avser en ledning som organisatoriskt, tekniskt och funktionellt ingår i ett nät som innehas med stöd av nätkoncession för område och helt eller delvis är belägen inom koncessionsområdet.

Nätmyndigheten får efter ansökan av nätkoncessionshavaren, i andra fall än som avses i första stycket, besluta att redovisning av nätkoncession för område även ska innefatta nätkoncession för linje om särskilda skäl talar för sådan redovisning.

Nätmyndigheten får efter ansökan av nätkoncessionshavaren besluta att redovisningen av nätkoncessioner för linje i regionnätverksamheten även ska innefatta vissa ledningar som omfattas av nätkoncession för område om ledningarna sammantaget utgör en organisatoriskt och tekniskt sammanhållen enhet vars funktion är att överföra el till ledningsnät som omfattas av nätkoncession för område.

Om redovisning sker enligt första, andra eller tredje stycket ska en enhetlig nättariff tillämpas. Nätmyndigheten kan i ett beslut enligt andra eller tredje stycket föreskriva att en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nät-

Lydelse enligt prop. 2008/09:141 Föreslagen lydelse

5 kap.

22 §

Vid fastställande av en intäktsram för en nätkoncessionshavares intäkter från ett ledningsnät inom ett område ska intäktsramen fastställas för varje område för sig

Om nätmyndigheten enligt 3 kap. 3 § har medgivit att flera nätkoncessioner för område får redovisas samlat, ska dock dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett område.

Om nätkoncession för område respektive linje redovisas samlat enligt 3 kap. 3 a § första eller andra stycket, ska dessa vid fastställandet av intäktsramen anses utgöra ett område.

23 §

Vid fastställande av en intäktsram för en nätkoncessionshavares intäkter från en regionledning ska intäktsramen fastställas samlat för nätkoncessionshavarens samtliga regionledningar i hela landet.

Om nätkoncession för linje och enstaka ledningar som omfattas av nätkoncession för område redovisas samlat enligt 3 kap. 3 a § tredje stycket, ska dessa vid fastställandet av intäktsramen behandlas som regionledningar.

Lydelse enligt prop. 2008/09:141 Föreslagen lydelse

13 kap.

5 §⁸

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 1, 4, 5, 14, 14 c–20 §§, 3 kap. 3, 3 a, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av nätmyndigheten att avslå en ansökan enligt 2 kap. 14 a §, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§,

⁸ Energinätsutredningen har tidigare föreslagit ändringar i paragrafen i delbetänkandet Nya nät för förnybar el (SOU 2009:02).

beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Nuvarande lydelse

samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 1, 5, 14, 14 c–17 §§ samt nätmyndighetens beslut att avslå en ansökan enligt 2 kap. 14 a § får, om beslutet avser en stamledning, överklagas till regeringen.

Beslut av nätmyndigheten att bevilja nätkoncession eller medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas enligt 2 kap. 5 §, får överklagas till regeringen om beslutet även innehåller en överenskommelse mellan nätmyndigheten och Uppsala universitet eller Lunds universitet enligt 2 kap. 21 a § andra stycket 4.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Föreslagen lydelse

6 §

En sådan ideell förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer, överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 5, 14, 14 c–17 §§ samt nätmyndighetens beslut att avslå en ansökan enligt 2 kap. 14 a § till regeringen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Prop. 2012/13:70
Bilaga 2

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.
2. Bestämmelsen i 2 kap. 17 § a första stycket ska dock avseende nätkoncessioner för linje, där beslut vunnit laga kraft före den 1 juli 2010, tillämpas först från och med den 1 juli 2015.
3. En innehavare av en nätkoncession för område som vid ikraftträdandet av denna lag har en eller flera färdigställda ledningar med högre spänning än 20 kilovolt inom sitt område, ska för dessa ledningar göra en anmälan till nätmyndigheten enligt 2 kap. 10 a § senast den 30 juni 2011.
4. I fråga om överklagande av beslut enligt 2 kap. 1, 4, 5, 12, 14–17 §§ som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.
5. En nätkoncessionshavare som före ikraftträdandet har ansökt om förlängd giltighetstid om fyrtio år för en nätkoncession för linje ska, om nätkoncessionshavaren önskar att få sin ansökan prövad i sak, ska inkomma med ett meddelande om detta till nätmyndigheten senast den 30 juni 2011. Detta gäller oavsett om nätkoncessionens giltighetstid har löpt ut före eller efter ikraftträdandet av lagen. Vid prövning av ansökningar enligt denna punkt ska ärendet handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser.
6. I fråga om ansökningar om förlängning av giltighetstiden för nätkoncession för linje som inkommit till nätmyndigheten före ikraftträdandet ska, om nätkoncessionen meddelas för en kortare giltighetstid än fyrtio år, ansökan prövas i sak. Vid prövning av ansökningar enligt denna punkt ska ärendet handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser. Vid tillämpning av 2 kap. 14 § i sin äldre lydelse får dock giltighetstiden för nätkoncessionen bestämmas som längst med en tid om femton år.

Förslag till lag om ändring i naturgaslagen (2005:403)

Härigenom föreskrivs i fråga om naturgaslagen (2005:403) att 2 kap. 1 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En naturgasledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (koncession) av regeringen. Åtgärder för att bereda plats för en naturgasledning, såsom sprängning, schaktning, skogsavverkning, markberedning eller liknande åtgärder, får inte vidtas innan koncession har meddelats.

Koncession krävs inte för en naturgasledning *som är belägen efter en mät- och reglerstation.*

Koncession krävs inte för en naturgasledning *vars huvudsakliga användning är att överföra naturgas till slutförbrukare inom ett avgränsat geografiskt område.*

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på koncession enligt första stycket i fråga om vissa slag av naturgasledningar eller vissa slag av åtgärder med naturgasledningar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera naturgasledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nät-koncession.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2010.

2. Innehavaren av en naturgasledning som vid ikraftträdandet av denna lag används utan stöd av koncession för naturgasledning får även därefter använda ledningen utan stöd av koncession.

Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av betänkandet Koncessioner för el- och gasnät (SOU 2009:48)

Prop. 2012/13:70
Bilaga 3

Riksrevisionen, Svea hovrätt, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Södermanlands län, Domstolsverket, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Statens fastighetsverk, Ekonomistyrningsverket, Statskontoret, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Kungliga tekniska högskolan i Stockholm (KTH), Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Sametinget, Naturvårdsverket, Boverket, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen, Konsumentverket, Riksantikvarieämbetet, Sveriges kommuner och landsting, Svenskt näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Företagarna, Lantbrukarnas riksförbund, Svensk energi, Svensk fjärrvärme, Näringslivets Regelnämnd, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Oberoende elhandlare, Plast- & Kemiföretagen, Regelrådet, SKGS, Skogsägarnas Riksförbund, Svenska naturskyddsföreningen, Svensk Elbrukarförening, Svenska Gasföreningen, Svenska Biogasföreningen, Sveriges Fastighetsägareförbund (Fastighetsägarna Sverige), Svensk vindenergi, Svensk vindkraftförening, Sveriges energiföreningars riksorganisation, Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges jordägareförbund, Sveriges konsumenter, Tillväxtverket, Uppsala universitet (Juridiska Fakultetsnämnden) och Villaägarnas riksförbund.

Härutöver har Vattenfall AB och Fortum Distribution AB inkommit med yttranden.

Lagförslaget i utkastet till lagrådsremiss

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 1, 2, 4, 5, 8 a och 12–18, 3 kap. 3 §, 5 kap. 26 § och 13 kap. 5 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sjutton nya paragrafer, 2 kap. 1 a, 1 b, 4 a, 15 a–15 h §§, 17 a–17 c §§ och 13 kap. 6–8 §§, samt närmast före 15 b och 17 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av *regeringen*. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

1 a §

Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel, om inte något annat anges.

1 b §

Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

2 §

En nätkoncession *skall* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *skall* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

En nätkoncession *ska* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *ska* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. *När en sådan spänning bestäms ska särskilt beaktas*

1. *den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,*

2. *inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,*

3. *säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och*

4. *konsekvenser för berörda kunder.*

4 §¹

Regeringen får *föreskriva* undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag *skall* medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska

Regeringen får *meddela föreskrifter om* undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § får medges i enskilda fall för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag *ska* medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

¹ Senaste lydelse 2002:653.

starkströmsledningarna omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

Regeringen prövar frågor om medgivande av undantag, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

4 a §

I enskilda fall får, på ansökan av den som avser att bygga eller använder en ledning, ett bindande besked meddelas om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningarna omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område där ledningen eller ledningarna är belägna.

5 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Om det finns särskilda skäl, får det medges att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får det medges att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje ska bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas.

En miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i en ansökan om nätkoncession för linje. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

Trots det som sägs i första och andra styckena behöver frågor som har prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. Om det i målet eller ärendet om tillstånd enligt miljöbalken finns en miljökonsekvensbeskrivning som beskriver de direkta och indirekta effekter på människors hälsa och miljön som linjen kan medföra, behöver det inte finnas någon särskild miljökonsekvensbeskrivning i koncessionsärendet.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten enligt andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

12 §³

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras *av nämndigheten*, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för *koncessionshavaren*.

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för *nätkoncessionshavaren*.

I 5 kap. 25 och 27 §§ finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

13 §⁴

En nätkoncession skall meddelas för fyrtio år, om den avser linje, och för tjugofem år, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En meddelad nätkoncession gäller tills vidare.

Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får en nätkoncession för linje meddelas för en viss tid, dock som längst femton år.

Giltighetstiden hos en nätkoncession som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första

Giltighetstiden hos en nätkoncession *för linje* som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första

² Senaste lydelse 2010:893.

³ Senaste lydelse 2009:892.

⁴ Senaste lydelse 2004:876.

stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nät-koncessionens giltighetstid.

stycket 2 eller 3 får inte sträcka sig längre än den återkallade nät-koncessionens giltighetstid.

14 §

Nätkoncessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med fyrtio år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med tjugofem år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden skall 2 § andra stycket och 6–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning av giltighetstiden skall göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

Efter ansökan av nätkoncessionshavaren får giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas med upp till femton år i taget. Det får även beslutas att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

Vid prövningen av en ansökan enligt första stycket ska 6–8 a, 10 och 11 §§ tillämpas.

En ansökan enligt första stycket ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

15 §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av koncessionshavaren, en nätkoncessions giltighetstid förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

15 a §

Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession

15 b §

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning,

tillåten spänning och villkor när fyrtio år har förflutit sedan nät-koncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut enligt 14 § första stycket, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Sedan en omprövning har skett får en ny omprövning enligt första stycket ske först när fyrtio år har förflutit från dagen för beslutet.

Regeringen omprövar en nät-koncession som avser en utlands-förbindelse.

15 c §

Omprövning enligt 15 b § får ske på initiativ av nätmyndigheten eller efter ansökan av nät-koncessionshavaren, en kommun som berörs av nätkoncessionen eller länsstyrelsen i det län som berörs av koncessionen.

En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten. För att omprövning ska ske efter ansökan krävs ett särskilt beslut att inleda ett omprövningsförfarande.

15 d §

En omprövning enligt 15 b § ska inledas, om det är motiverat

1. av samhällsekonomiska skäl,
2. för att skydda människors hälsa eller miljön mot skada eller olägenhet, eller
3. med hänsyn till hushållningen med mark- och vattenområden.

Ett omprövningsförfarande ska vidare inledas på ansökan av nätkoncessionshavaren, om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

15 e §

Vid en omprövning enligt 15 b § ska beaktas att

1. anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 §,

3. nätkoncessionen uppfyller kraven enligt 8 §, och

4. nätkoncessionen förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

15 f §

Bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken ska tillämpas vid omprövningen enligt 15 b §.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning vid en omprövning. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag gäller 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten enligt andra stycket.

15 g §

Nätkoncessionshavaren är skyldig att tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Föreläggandet får förenas med vite.

15 h §

Villkor för en meddelad nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Villkoren för en nätkoncession för område får omprövas även utan ansökan när tjugofem år förflutit från det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då även förenas med nya villkor.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

16 §⁵

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om överlåtelse av nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

17 §

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk om ledningen inte utgör en utlandsförbindelse.

En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte utan tillstånd vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd skall meddelas för viss tid.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Färdigställande av ledning

17 a §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha

⁵ Senaste lydelse 2009:892.

färdigställt den ledning som nät-koncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl kan tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessions-havaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsför-bindelse.

17 b §

En innehavare av en nät-koncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdig-ställande enligt 17 a § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdig-ställd.

17 c §

En innehavare av en nät-koncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de led-ningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessions-havaren har byggt inom området. Anmälan ska göra senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

18 §⁶

En nätkoncession *skall* åter-kallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nät-koncessionen, *eller*

3. om *koncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

En nätkoncession *ska* återkallas helt eller delvis,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nät-koncessionen,

3. om *nätkoncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nät-koncessionen, *eller*

⁶ Senaste lydelse 2004:876.

4. om nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning inom den fastställda tiden enligt 17 a §.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

3 kap. 3 §⁷

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *skall* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *skall* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *skall* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *skall* omfattas av samlad redovisning *skall* fattas när det föreligger ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Sådant beslut kan också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *skall* det anges när den samlade redovisningen *skall* påbörjas eller upphöra.

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *ska* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *ska* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *ska* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *ska* omfattas av samlad redovisning *ska* fattas när det föreligger ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Sådant beslut kan också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *ska* det anges när den samlade redovisningen *ska* påbörjas eller upphöra.

⁷ Senaste lydelse 2002:121.

I områden som redovisas samlat *skall* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten bestämmer. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område *skall* redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

I områden som redovisas samlat *ska* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten bestämmer. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område *ska* redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

5 kap. 26 §⁸

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *regeringen eller den myndighet som regeringen enligt 2 kap. 16 § har bemyndigat att pröva frågan om överlåtelse av nätkoncessionen.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *myndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *nätmyndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

13 kap. 5 §⁹

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 1 a, 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:

1. beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 h–17 a §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,

2. beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt

⁸ Senaste lydelse 2009:892.

⁹ Senaste lydelse 2012:000.

8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

2 kap. 12 §,

3. beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,

4. beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 g § andra stycket,

5. beslut om återkallelse av nät-koncession enligt 2 kap. 18 §, och

6. beslut om återställnings-åtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.

6 §

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut om samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 §,

2. beslut i ärenden om anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

3. beslut i ärenden om dispens enligt 3 kap. 9 b §,

4. beslut i ärenden om kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 § och 14 §,

5. beslut i ärenden om ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

6. beslut i ärenden om metodprövning enligt 4 kap. 1 a §,

7. beslut i frågor om tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

8. beslut i ärenden om nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

9. beslut i frågor om intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

10. beslut i fråga om godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, samt

11. beslut i fråga om förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§.

Beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut

av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

7 §

Om ärendet avser en stamledning, får nätmyndighetens beslut enligt 2 kap 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 h–17 a §§ överklagas till regeringen. Även beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt 2 kap. 15 c § överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

8 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 h–17 a §§ samt beslut att inte inleda ett omprövningsförfarande efter ansökan enligt 2 kap. 15 c §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
 2. En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.

En nätkoncession för linje ska dock anses ha meddelats för en viss tid enligt 2 kap. 13 § i dess nya lydelse, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än fyrtio år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.

3. En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av juni 2013. Ansökan ska i så fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 14 § i dess nya lydelse om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.

4. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska vid tillämpningen av 2 kap. 15 b § jämföras med ett beslut att meddela nätkoncession.

5. Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikraftträdandet, är innehavaren av nätkoncessionen skyldig att färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av 2017 i stället för inom den tid som anges i 3 kap. 17 a § första stycket.

6. Trots det som anges i 2 kap. 17 c § behöver en anmälan inte göras före utgången av 2013 i fråga om en ledning som har färdigställts före ikraftträdandet.

7. I fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre föreskrifter.

Förteckning över remissinstanserna vid remissbehandlingen av utkastet till lagrådsremiss

Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Umeå tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Linköping, Förvaltningsrätten i Luleå, Domstolsverket, Försvarsmakten, Länsstyrelsen i Skåne län, Naturvårdsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Sveriges kommuner och landsting, Svensk Energi, Lantbrukarnas riksförbund och Fastighetsägarna Sverige.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 1, 2, 4, 5 och 12–18 §§, 3 kap. 3 §, 5 kap. 26 § och 13 kap. 5 § samt rubriken närmast före 2 kap. 16 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tjugo nya paragrafer, 2 kap. 1 a, 1 b, 4 a, 8 b, 15 a–15 i och 17 a–17 c §§, 3 kap. 3 a § och 13 kap. 6–8 §§, samt närmast före 2 kap. 15 b, 17, 17 a och 18 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i lagen närmast före 2 kap. 19 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Återställningsåtgärder”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) av *regeringen*. Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

En elektrisk starkströmsledning får inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Till byggandet av en ledning räknas även schaktning, skogsavverkning eller liknande åtgärder för att bereda plats för ledningen.

1 a §

Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel.

I 1 b §, 4 a § andra stycket, 5 § andra stycket, 11 a § andra stycket, 15 a §, 15 b § tredje stycket, 15 i § tredje stycket, 16 § fjärde stycket, 17 § tredje stycket, 17 a § tredje stycket och 18 § andra stycket finns det dock bestämmelser om att regeringen prövar frågor om nätkoncession i vissa fall.

Regeringen får också pröva sådana frågor om nätkoncession som har betydelse för försvaret,

om Försvarsmakten begär det. Nätmyndigheten ska i ett sådant fall överlämna frågan om prövningsmyndighet till regeringen för avgörande.

1 b §

Regeringen prövar ärenden om meddelande av nätkoncession, om ärendet avser en utlandsförbindelse eller det i ärendet finns en fråga om tillstånd till expropriation som ska prövas av regeringen.

2 §

En nätkoncession *skall* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *skall* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges.

En nätkoncession *ska* avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

I ett beslut om nätkoncession för område *ska* en högsta tillåtna spänning för ledningsnätet anges. När en sådan spänning bestäms *ska* följande särskilt beaktas:

- 1. den spänning som kan förutses behövas för att driva ledningsnätet,*
- 2. inverkan på miljön vid en framtida utbyggnad av nätet,*
- 3. säkerställandet av en samhällsekonomiskt motiverad utbyggnad av nätet, och*
- 4. konsekvenser för berörda kunder.*

4 §¹

Regeringen får *föreskriva* undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

Regeringen får *meddela föreskrifter* om undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § och förbudet att börja bygga enligt 3 § i fråga om vissa slag av ledningar eller stationer eller i fråga om ledningar eller stationer inom vissa områden. En sådan föreskrift får dock inte avse utlandsförbindelser.

¹ Senaste lydelse 2002:653.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 §. Undantag får medges bara för ledningar som är i bruk den 1 januari 1998. Undantag skall medges för en bestämd tid, som kan förlängas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får i det enskilda fallet meddela ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession.

Ansökan om ett bindande besked får även göras av innehavaren av nätkoncessionen för det område, där ledningen eller ledningarna är belägna.

Den som avser att bygga eller som använder en ledning ska, efter ansökan, ges ett bindande besked om huruvida en eller flera elektriska starkströmsledningar omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket.

4 a §

Undantag från kravet på nätkoncession enligt 1 § får i ett enskilt fall medges för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998. Ett sådant beslut om undantag ska avse en bestämd tid, som får förlängas.

Regeringen prövar frågor om medgivande av undantag, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

5 §

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan behövlig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas utan hinder av bestämmelsen i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i av-

Om det finns särskilda skäl, får det medges att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får det medges att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

Regeringen prövar frågor om medgivande, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

8 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt 8 a § andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

12 §²

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras av *nätmyndigheten*, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för *koncessionshavaren*.

I 5 kap. 25 och 27 §§ finns bestämmelser om fördelning av intäktsramen vid ändring av koncessionsgränser.

Gränserna för en nätkoncession för område får ändras, om det behövs för en ändamålsenlig nätverksamhet och det kan ske utan synnerlig olägenhet för *nätkoncessionshavaren*.

13 §³

En nätkoncession skall meddelas för fyrtio år, om den avser linje, och för tjugofem år, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

En meddelad nätkoncession gäller tills vidare.

En nätkoncession för linje får dock begränsas att gälla för en viss tid, om sökanden begär det eller om det annars finns särskilda skäl. Giltighetstiden får i ett sådant fall vara som längst femton år.

Giltighetstiden hos en nätkoncession som meddelas i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte *sträcka sig* längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

Giltighetstiden för en nätkoncession för linje som meddelas med anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3 får inte *vara* längre än den återkallade nätkoncessionens giltighetstid.

² Senaste lydelse 2009:892.

³ Senaste lydelse 2004:876.

14 §

Nätkoncessionens giltighetstid får på ansökan av koncessionshavaren förlängas med fyrtio år i taget, om nätkoncessionen avser linje, och med tjugofem år i taget, om den avser område. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, får kortare tid bestämmas.

I ett ärende om förlängning av giltighetstiden skall 2 § andra stycket och 6–11 §§ tillämpas.

Ansökan om förlängning av giltighetstiden skall göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

Om det finns särskilda skäl, får en nätkoncessions giltighetstid förlängas även om giltighetstiden inte har löpt ut.

En nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid enligt 13 § andra stycket, får förlängas med upp till femton år i taget efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Om sökanden begär det, får det beslutas att nätkoncessionen i stället ska gälla tills vidare.

Vid prövning av en ansökan enligt första stycket tillämpas 6–8 a, 10 och 11 §§.

En ansökan enligt första stycket ska göras senast två år före koncessionstidens utgång. Nätkoncessionen gäller till dess att ansökningen har prövats slutligt.

15 §

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av koncessionshavaren, en nätkoncessions giltighetstid förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

Ett ärende enligt första stycket får avgöras utan att någon annan än sökanden haft tillfälle att yttra sig.

Om det finns särskilda skäl får, på ansökan av nätkoncessionshavaren, giltighetstiden för en nätkoncession för linje, som har meddelats för en viss tid, förlängas tillfälligt på oförändrade villkor. En tillfällig förlängning får meddelas för högst fem år.

15 a §

Regeringen prövar ärenden om förlängning av en nätkoncessions giltighetstid enligt 14 eller 15 §, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Omprövning av nätkoncession

15 b §

En nätkoncession för linje som gäller tills vidare får omprövas i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkor fyrtio år efter det att nätkoncessionen meddelades. Om nätkoncessionen gäller tills vidare efter ett beslut

enligt 14 § första stycket andra meningen, ska tiden dock räknas från dagen för det beslutet.

Efter ett beslut om omprövning enligt första stycket får en förnyad omprövning ske först fyrtio år från dagen för det tidigare omprövningsbeslutet.

Regeringen omprövar en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse.

15 c §

Omprövning enligt 15 b § får ske efter ansökan av nätkoncessionshavaren, en kommun som berörs av nätkoncessionen eller av länsstyrelsen i det län som berörs av koncessionen. Nätmyndigheten får också besluta om omprövning på eget initiativ.

15 d §

En omprövning enligt 15 b § ska göras, om det är motiverat

1. för att skydda människors hälsa eller miljön mot skada eller olägenhet,

2. med hänsyn till hushållningen med mark- och vattenområden, eller

3. för att tillgodose något annat angeläget allmänt intresse.

En omprövning på ansökan av nätkoncessionshavaren ska också göras om en omprövning är motiverad för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av nätverksamheten.

15 e §

En ansökan om omprövning ska ges in till nätmyndigheten.

Nätmyndigheten ska avslå en ansökan, om en omprövning inte är motiverad av sådana skäl som anges i 15 d §.

Om nätmyndigheten finner att omprövning ska ske i fråga om en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse, ska myndig-

15 f §

Vid en omprövning enligt 15 b § ska det beaktas att

1. anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 §,
3. nätkoncessionen uppfyller kraven enligt 8 §, och
4. nätkoncessionen förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

15 g §

Vid omprövning enligt 15 b § tillämpas 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken.

Nätkoncessionshavaren ska upprätta en miljökonsekvensbeskrivning vid en omprövning. För förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag tillämpas 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på miljökonsekvensbeskrivning enligt andra stycket för anläggningar vars miljöpåverkan kan antas vara mindre betydande.

15 h §

Nätkoncessionshavaren ska tillhandahålla den utredning som behövs för omprövningen.

Nätmyndigheten får förelägga nätkoncessionshavaren att ge in den utredning som behövs. Ett sådant beslut om föreläggande får förenas med vite.

15 i §

Villkor för en meddelad nätkoncession får ändras eller upphävas efter ansökan av nätkoncessionshavaren.

Villkoren för en nätkoncession för område får omprövas även

utan ansökan tjugofem år efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då även förenas med nya villkor.

Regeringen prövar frågor enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Överlåtelse och upphörande av nätkoncession **Överlåtelse av nätkoncession**

16 §⁴

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om överlåtelse av nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

Vid prövning av en ansökan om överlåtelse av nätkoncession ska 10 § tillämpas. Detsamma gäller vid prövning av en ansökan om nätkoncession i anledning av återkallelse av en nätkoncession enligt 18 § första stycket 2 eller 3.

Om en intäktsram vid överlåtelsen ska fördelas enligt 5 kap. 25 § andra stycket, får tillstånd till överlåtelse inte lämnas om inte fördelningen har godkänts enligt 26 § första stycket samma kapitel.

En nätkoncession får inte överlåtas utan tillstånd.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Rätt att ta ledning ur bruk

17 §

En koncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år utan tillstånd av regeringen. Regeringen får bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om tillstånd att tillfälligt ta en ledning ur bruk om ledningen inte utgör en utlandsförbindelse.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt ur elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd skall meddelas för viss tid.

En nätkoncessionshavare får tillfälligt ta en ledning som omfattas av nätkoncession för linje ur bruk. Ledningen får dock inte utan tillstånd vara ur bruk längre tid än sammanlagt tre år.

Tillstånd enligt första stycket får inte meddelas, om det är olämpligt från elförsörjningssynpunkt. Ett tillstånd ska meddelas för viss tid.

⁴ Senaste lydelse 2009:892.

Regeringen prövar ärenden om tillstånd enligt första stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

Prop. 2012/13:70
Bilaga 6

Färdigställande av ledning

17 a §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast fem år efter det att beslutet att meddela nätkoncession vunnit laga kraft ha färdigställt den ledning som nätkoncessionen avser.

Om det finns särskilda skäl får tiden för färdigställande förlängas efter ansökan av nätkoncessionshavaren. Ett beslut om förlängning ska meddelas för viss tid.

Regeringen prövar ärenden om förlängning enligt andra stycket, om ärendet avser en utlandsförbindelse.

17 b §

En innehavare av en nätkoncession för linje ska senast tre månader innan tiden för färdigställande enligt 17 a § löper ut till nätmyndigheten redovisa i vilken utsträckning ledningen är färdigställd.

17 c §

En innehavare av en nätkoncession för område ska till nätmyndigheten anmäla de ledningar med en högre spänning än 20 kilovolt som nätkoncessionshavaren har byggt inom området. Anmälan ska göras senast sex månader efter det att ledningen färdigställts.

Återkallelse av nätkoncession

18 §⁵

En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen, *eller*

3. om *koncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

En nätkoncession *ska* återkallas helt eller delvis,

2. om staten, med stöd av 1 kap. 5 § lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar, löser in den eller de ledningar som avses med nätkoncessionen,

3. om *nätkoncessionshavaren* inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen, *eller*

4. om *nätkoncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 17 a §.*

En fråga om återkallelse av en nätkoncession som avser en utlandsförbindelse prövas av regeringen.

3 kap.

3 §⁶

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *skall* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *skall* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *skall* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *skall* omfattas av samlad redovisning *skall* fattas när det *föreligger* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession

Redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område *ska* avse varje område för sig. Nätmyndigheten *ska* dock besluta att en nätkoncessionshavares samtliga områden som ligger geografiskt nära varandra *ska* redovisas samlat, om inte områdena sammantagna utgör en för nätverksamhet olämplig enhet.

Beslut i frågan om områden som avses i första stycket *ska* omfattas av samlad redovisning *ska* fattas när det *finns* ett lagakraftvunnet beslut om meddelande av en nätkoncession enligt 2 kap. 1 §, om

⁵ Senaste lydelse 2004:876.

⁶ Senaste lydelse 2002:121.

enligt 2 kap. 1 §, om ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, *om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession enligt 2 kap. 14 §*, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. Sådant beslut *kan* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *skall* det anges när den samlade redovisningen *skall* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *skall* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *bestämmer*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

ändring av gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §, om tillstånd till överlåtelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 16 § eller om återkallelse av en nätkoncession enligt 2 kap. 18 §. *Ett sådant beslut får* också fattas när i övrigt ändrade förhållanden föranleder det.

I ett beslut om samlad redovisning eller ändring av sådana beslut *ska* det anges när den samlade redovisningen *ska* påbörjas eller upphöra.

I områden som redovisas samlat *ska* en enhetlig nättariff tillämpas från den dag som nätmyndigheten *anger i beslutet*. Tiden får inte sättas senare än fem år från beslutet om samlad redovisning eller beslutet om ändring av ett sådant beslut.

3 a §

Nätkoncession för område ska redovisas skilt från nätkoncession för linje.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket för ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

5 kap.
26 §⁷

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *regeringen eller den myndighet som regeringen enligt 2 kap. 16 § har bemyndigat att pröva frågan om överlåtelse av nätkoncessionen.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *myndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

En fördelning enligt 25 § andra stycket ska godkännas före överlåtelsen. Fråga om godkännande prövas av *nätmyndigheten. Regeringen ska dock pröva frågan, om ärendet avser en utlandsförbindelse.*

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till *prövningsmyndigheten* tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

13 kap.
5 §⁸

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3, 6–8, 9 b, 11, 14 och 15 §§, 4 kap. 1 a, 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§, 8 kap. 4 a § samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Följande beslut av nätmyndigheten får överklagas till mark- och miljödomstol:

1. beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 i–17 a §§, med undantag för ärenden som avser en stamledning,

2. beslut om gränserna för en nätkoncession för område enligt 2 kap. 12 §,

3. beslut att avslå en ansökan enligt 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en regionledning som inte är en utlandsförbindelse,

4. beslut om föreläggande enligt 2 kap. 15 h § andra stycket,

5. beslut om återkallelse av nätkoncession enligt 2 kap. 18 §, och

6. beslut om återställningsåtgärder enligt 2 kap. 19 och 20 §§.

⁷ Senaste lydelse 2009:892.

⁸ Senaste lydelse 2012:335.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Prop. 2012/13:70
Bilaga 6

6 §

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

- a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 §,
- b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,
- c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,
- d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,
- e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,
- f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,
- g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,
- h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,
- i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,
- j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och
- k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

7 §

Nätmyndighetens beslut enligt 2 kap. 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 i–17 a §§ får överklagas till regeringen, om ärendet avser en stamledning. Detsamma gäller

beslut att avslå en ansökan enligt 2 kap. 15 c §, om ärendet avser en stamledning eller en utlandsförbindelse.

Regeringen meddelar föreskrifter om överklagande till regeringen av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

8 §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga nätmyndighetens beslut enligt 2 kap 1, 4–5, 14, 15, 15 b och 15 i–17 a §§ samt beslut att avslå en ansökan enligt 2 kap. 15 c §, om beslutet avser anläggningar för starkströmsluftledning med en spänning på minst 220 kilovolt och en längd av minst 15 kilometer.

Den som vill överklaga med stöd av första stycket ska göra det innan tiden för överklagande har gått ut för parterna och sakägarna.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013.
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.
 3. En nätkoncession som gäller vid ikraftträdandet ska gälla tills vidare.
En nätkoncession för linje som gäller vid ikraftträdandet ska dock anses som en sådan nätkoncession för linje som enligt 2 kap. 13 § i dess nya lydelse gäller för en viss tid, om den senast bestämda giltighetstiden är kortare än tjugofem år eller nätkoncessionshavaren före ikraftträdandet har ansökt om att giltighetstiden ska förlängas med en kortare tid än fyrtio år. Detta innebär inte att den giltighetstid som redan har bestämts begränsas.
 4. En ansökan, som har lämnats in före ikraftträdandet, om förlängning av giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska prövas i sak, om nätkoncessionshavaren begär det före utgången av oktober 2013. Ansökan ska i sådant fall behandlas som en ansökan enligt 2 kap. 14 § i dess nya lydelse om att nätkoncessionen ska gälla tills vidare.
 5. Ett beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med fyrtio år ska vid tillämp-

ningen av 2 kap. 15 b § jämställas med ett beslut att meddela nät-koncession.

Prop. 2012/13:70
Bilaga 6

6. Om ett beslut att meddela nätkoncession för linje har vunnit laga kraft före ikrafträdandet, ska innehavaren av nätkoncessionen färdigställa den ledning som nätkoncessionen avser före utgången av april 2018 i stället för inom den tid som anges i 3 kap. 17 a § första stycket.

7. Trots det som anges i 2 kap. 17 c § behöver en anmälan inte göras före utgången av april 2014 i fråga om en ledning som har färdigställts före ikrafträdandet.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2012-10-31

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Dag Victor samt justitierådet Annika Brickman.

Prövning av nätkoncession

Enligt en lagrådsremiss den 11 oktober 2012 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Andreas Lindholm.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Allmänt

Överklagande till domstol

I den nu gällande lagen föreskrivs i 2 kap. 1 § första stycket att en elektrisk starkströmsledning inte får byggas eller användas utan att tillstånd (nätkoncession) lämnats av regeringen. Enligt andra stycket får emellertid regeringen bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse.

I elförordningen (1994:1250) 2 och 3 §§ finns bestämmelser som innebär att det med vissa undantag ankommer på nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession.

Regleringen innebär att frågor om nätkoncession i allmänhet prövas av nätmyndigheten med möjlighet för den som är missnöjd med myndighetens beslut att överklaga till regeringen (16 § nätförordningen). Det är härefter möjligt att begära rättsprövning av regeringens beslut i Högsta förvaltningsdomstolen enligt lagen (2006:304) om rättsprövning.

I remissen föreslås att denna instansordning ändras genom att det i lagen (som huvudregel) föreskrivs att det är nätmyndigheten som prövar frågor om nätkoncession och att myndighetens beslut ska överklagas till domstol.

Frågan om en på detta sätt ändrad instansordning har varit föremål för övervägande också i tidigare lagstiftningssammanhang. I prop. 1993/94:162 (s. 133) gjordes dock den bedömningen att prövningsgrunderna när det gäller koncession för starkströmsledningar till så stor del avsåg lämplighetsbedömningar att ärenden om nätkoncession även i fortsättningen borde överklagas till regeringen.

Mot den bakgrunden framstår de skäl som nu framförs för att göra en annan bedömning som anmärkningsvärt kortfattade. I remissen görs, med hänvisning till det svenska stamnätets centrala betydelse för samhälls-ekonomi, bedömningen att det beträffande stamledningar är *starkt* motiverat att koncessionsfrågor även i fortsättningen ska prövas av regeringen som sista instans (se 13 kap. 7 § i förslaget). Beträffande region-

ledning och nätkoncession för område sägs däremot att sådana synpunkter (samhällsekonomiska) inte är så framträdande att de tagna för sig motiverar att regeringen, hellre än en domstol, ska pröva ett överklagande.

När det gäller inlagen av lämplighetsbedömningar redovisas i remissen Energinätsutredningens uppfattning (SOU 2009:48 s. 23 f.; jfr s. 188 ff.) att utrymmet för skönsmässiga värderingar inte är så framträdande att de bör tillmätas avgörande betydelse och att de intresseavvägningar som ska göras inom ramen för koncessionsprövningen ”bör kunna hanteras på ett betryggande sätt” av domstol samt att utredningen därvid särskilt pekat på att sådana lämplighetsbedömningar som tidigare skulle ske enligt den numera upphävda naturresurslagen i dag görs enligt miljöbalken och att beslut enligt miljöbalken överklagas till domstol.

Härutöver sägs i remissen endast att huvudregeln när det gäller nätmyndighetens beslut enligt ellagen är att dessa överklagas till domstol samt att ”utvecklingen under den tid som gått efter tillkomsten av de nuvarande bestämmelserna om överklagande i ellagen och elförordningen” enligt regeringens bedömning visar att ”det inte längre finns starka skäl för att ha en annan ordning när det gäller andra beslut om nätkoncession än sådana som gäller stamnätet”.

Bedömningen kan vara ägnad att förvåna inte bara med hänsyn till att den utan närmare motivering avviker från tidigare bedömning utan också mot bakgrund av exempelvis det tillägg som regeringen, med anledning av påpekande från Lagrådet, gjorde i prop. 2003/04:135 om särskild förvaltning av elnät (avsnitt 5.10) angående nätverksamhetens stora betydelse för samhället. Men också om bedömningen godtas skulle det enligt Lagrådets uppfattning ha funnits anledning att överväga inte endast instansordningen utan också utformningen av de materiella reglerna.

I förhållande till de flesta jämförbara länder utmärks Sverige av att domstolsprövningen av förvaltningsbeslut i allmänhet inte endast avser beslutens laglighet utan till stor del också deras lämplighet. Denna ordning vilar på historiska traditioner (jfr t.ex. Eivind Smith, Sverige som konstitutionell demokrati, SvJT 2000 s. 11) men innebär inte att ett förvaltningsbeslut uppbyggt regelsystem utan vidare kan användas för den kontroll av förvaltningen som typiskt sett är en domstolssuppgift.

Detta är ett förhållande som Lagrådet vid olika tillfällen haft anledning att uppmärksamma. Här kan bl.a. hänvisas till de omfattande yttranden som Lagrådet lämnat i anslutning till förslag till ny instans- och processordning i utlänningsärenden (yttranden den 9 oktober 2002 och 9 maj 2005, det förra delvis återgivet i SvJT 2002 s. 964, det senare bilaga 17 i prop. 2004/05:170 s. 481). Lagrådet avstyrkte i bägge fallen de framlagda förslagen med bl.a. den motiveringen att godtagbara rättssäkerhetsgarantier i ett domstolsförfarande förutsatte att de materiella reglerna var utformade så att rättstillämpningen kunde bli enhetlig och förutsebar men att de lagregler som domstol föreslogs tillämpa var allmänt hållna och att avgöranden inte sällan behövde träffas på grundval av lämplighetsbedömningar där andra aspekter än rättsliga fick bli styrande.

De synpunkter som Lagrådet då framförde gör sig också gällande i förhållande till det nu framlagda förslaget. De bestämmelser som är styrande för prövningen av nätkoncessionsfrågor (främst 2 kap. 6–12 §§) berörs i princip inte alls av det framlagda förslaget. Dessa bestämmelser

är kortfattade och mycket allmänt hållna. Besluten förutsätts genomgående styras av lämplighetsbedömningar, främst från ”allmän synpunkt”. Enligt Lagrådet skulle det, om nu avsikten är att domstol ska överta ansvaret för kontrollen av lämplighetsbedömningar av detta slag, varit naturligt att frågan om den materiella regleringens utformning och förutsättningarna för en effektiv domstolskontroll hade belysts i remissen. Några överväganden av detta slag redovisas emellertid inte.

Lagrådet vill i sammanhanget erinra om att också enligt den nuvarande ordningen kan nätkoncessionsfrågor bli föremål för domstolsprövning efter ansökan om rättsprövning av regeringens beslut. Vid sådan prövning (se t.ex. RÅ 2000 not. 9, HFD 2011 not. 60 och HFD 2011 not. 76) görs ingen närmare lämplighetsprövning utan vad som prövas är om, som det brukar uttryckas, det beslut som regeringen fattat ”överskridit gränserna för det handlingsutrymme som föreligger”.

Även i ett system där nätmyndighetens beslut överklagas inte till regeringen utan till domstol är det naturligtvis tänkbart att begränsa domstolens kontrollfunktion på motsvarande sätt. En följd av en sådan ordning skulle emellertid, om den inte kompletteras med någon annan form av omprövningsmöjlighet, bli att nätmyndighetens lämplighetsbedömningar endast i begränsad omfattning skulle kunna bli föremål för prövning. Å andra sidan finns det såväl praktiska som principiella skäl som starkt talar för att lämplighetsbedömningar inom gränserna för det handlingsutrymme som de nuvarande reglerna ger inte bör göras till en domstolsuppgift.

Lagrådet vill i sammanhanget också erinra om den strävan att renodla domstolarnas uppgift som nu under ganska lång tid varit vägledande för reformarbetet på det området (jfr härtill exempelvis vad Lagrådet anförde inledningsvis under 16 kap. i sitt yttrande över förslaget till Miljöbalk i prop. 1997/98:45 s. 484 ff. om bl.a. det principiellt betänkliga i att ålägga domstolar prövningar som har karaktär av förvaltningsuppgifter och regeringens kommentar till detta; a. prop. s. 461).

Val av domstol

Enligt Energinätsutredningens förslag skulle nätmyndighetens beslut som huvudregel överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Under beredningen av utredningens förslag har emellertid fråga uppkommit om att låta beslut i frågor om nätkoncession enligt 2 kap. i stället överklagas hos de numera inrättade mark- och miljödomstolarna. Denna fråga har gjorts till föremål för en särskild begränsad remissomgång. I enlighet härmed föreslås i lagrådsremissen att vissa angivna beslut rörande koncessionsfrågor ska överklagas hos mark- och miljödomstol utom i några kvalificerade fall då överklagande fortfarande ska göras hos regeringen. Samtidigt ska enligt förslaget vissa andra angivna beslut enligt lagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

När det gäller ordningen med överklagande av förvaltningsbeslut enligt en och samma lag hos två olika domstolsslag gör Lagrådet följande överväganden.

Som framhålls i remissen är utgångspunkten numera att beslut av en förvaltningsmyndighet ska kunna överklagas till allmän förvaltnings-

domstol. Det bör finnas tungt vägande skäl för att avvika från denna ordning, särskilt om man avviker inte endast på så sätt att en annan överklagandeinstans väljs – t.ex. mark- och miljödomstol – utan att man, såsom enligt förslaget, även tillskapar en komplicerad och svårbedömbart ordning med överklagande enligt samma lag till olika domstolsslag.

Att överklagande i form av förvaltningsbesvär enligt en och samma lag ska ske hos olika domstolsslag beroende på vilken karaktär det överklagade beslutet anses ha medför risk för såväl kompetenskonflikter som motstridiga avgöranden och olikformig praxis i närliggande frågor. En förutsättning för en sådan lösning bör vara att det står klart att de olika slagen av beslut klart kan särskiljas och saknar samband med varandra och att inga olägenheter kan uppstå till följd av frågornas handläggning hos två olika domstolsslag, såsom att domstolarna gör olika tolkningar av vissa bestämmelser i lagen. Dessa frågor behandlas mycket kortfattat i remissen och är enligt Lagrådets mening otillräckligt belysta.

Någon analys av eventuella processuella svårigheter med den föreslagna regleringen finns inte heller i remissen. Förutom risken för olikformig tolkning och praxis i de första domstolsinstanserna vill Lagrådet erinra om att mark- och miljödomstolarna respektive förvaltningsdomstolarna har olika högsta instanser som båda kommer att ansvara för prejudikatbildning rörande ellagen. Det kan inte bortses från risken att likartade frågor skulle kunna bedömas olika i de båda prejudikatinstanserna. Det bör även erinras om att Högsta förvaltningsdomstolen prövar ansökningar om rättsprövning av sådana beslut som fortfarande ska överklagas till regeringen. Det kan även av detta skäl inte uteslutas att de två högsta instanserna skulle kunna hamna i olika bedömningar i samma rättsfråga.

Ytterligare frågor gäller vilken domstol som ska pröva ett överklagande av ett beslut som inte finns med bland de uppräknade men som enligt fast praxis eller europarätten bör kunna överklagas, och vilken domstol som ska ta sig an ett överklagande av ett beslut som är svårt att kategorisera eller som innebär ställningstagande i flera frågor. Uppenbarligen förutsätter den föreslagna regleringen att nätmyndigheten aldrig fattar annat än beslut som klart kan hänföras till en viss bestämmelse i lagen.

Omprövning

Eftersom en elnätskoncession för linje enligt förslaget ska gälla tills vidare har det ansetts nödvändigt att utöka möjligheterna till omprövning av koncessionen. Avsikten med de nya omprövningsreglerna (2 kap. 15 b – i §§) är sammanfattningsvis följande.

Nätmyndigheten ska få besluta om omprövning i fråga om ledningens sträckning, tillåten spänning och villkoren för koncessionen sedan – i normalfallet – fyrtio år förflutit sedan koncessionen meddelades. En omprövning kan företas på ansökan av koncessionshavaren, en berörd kommun eller länsstyrelse eller på nätmyndighetens eget initiativ.

En förutsättning för ett beslut om omprövning är att en sådan är motiverad med hänsyn till de intressen som anges i 2 – 4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse, eller, vid ansökan av

nätkoncessionshavaren, med hänsyn till intresset att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv drift av verksamheten.

Nätmyndigheten ska avslå en ansökan om omprövning om den inte är motiverad med hänsyn till angivna intressen eller om förutsättningar i övrigt inte föreligger.

Om nätmyndigheten finner att en omprövning ska genomföras är koncessionshavaren skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning och även i övrigt tillhandahålla den utredning som behövs.

Av det sagda framgår att nätmyndighetens prövning ska göras i två steg. Först har myndigheten att avgöra om förutsättningar för omprövning föreligger och således om ett omprövningsförfarande ska inledas. Om så är fallet ska därefter omprövningen genomföras och slutligen fattas beslut i själva omprövningsärendet. Det senare beslutet kan innebära en förändring av vad som dittills gällt i fråga om sträckning, tillåten spänning och koncessionsvillkor, men det kan också innebära att koncessionen lämnas oförändrad.

Lagrådet anser mot denna bakgrund att lagtexten tydligt måste skilja mellan beslutet i fråga om en omprövning ska inledas och beslutet i själva omprövningsärendet. I det remitterade förslaget görs ingen sådan åtskillnad och det är oklart vilket slag av beslut som avses i de olika paragraferna.

I 15 b § andra stycket föreskrivs t.ex. att ”en förnyad omprövning” får ske först fyrtio år efter ”ett beslut om omprövning”. Med ”ett beslut om omprövning” får enligt Lagrådets mening förstås ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande. Av författningskommentaren framgår emellertid att avsikten är att det är beslutet i omprövningsärendet som ska vara utgångspunkten för fyrtioårsfristen. Vad som avses med ”en förnyad omprövning” och när en sådan ska anses inledd kommenteras inte.

Av överklagandebestämmelserna i 13 kap. 5 och 7 §§ framgår att ett beslut att avslå en ansökan om omprövning kan överklagas. Vid fördragningen har framkommit att det däremot inte ansetts behövas något formligt beslut för att bifalla en ansökan eller för att i annat fall inleda ett omprövningsförfarande. Någon möjlighet skulle inte heller finnas att överklaga ett sådant beslut. Med hänsyn bl.a. till de motstående intressen som kan förekomma i ett koncessionsärende och till de kostnader som en omprövning kan medföra för koncessionshavaren måste emellertid enligt Lagrådet även ett beslut att inleda ett omprövningsförfarande kunna överklagas.

Sammanfattningsvis anser Lagrådet att de föreslagna omprövningsreglerna är så svärgenomträngliga och i sak diskutabla att de inte bör läggas till grund för lagstiftning utan ytterligare överväganden och bearbetning.

I det remitterade förslaget finns tre paragrafer vari uppräknas beslut som ska kunna överklagas. Den första anger i sex punkter de beslut som ska kunna överklagas hos mark- och miljödomstol, den andra i tre punkter med underrubriker de beslut som ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, och den tredje de kvalificerade beslut – i princip av samma slag som de som ska prövas av mark- och miljödomstol – som alltjämt ska kunna överklagas hos regeringen.

Vid föredragningen i Lagrådet har upplysts att listan över överklagbara beslut är avsedd att vara heltäckande. Andra beslut än de angivna ska således inte kunna överklagas.

Förvaltningsbeslut får numera överklagas hos domstol om inte annat anges i lag eller förordning. Det finns i övrigt inga allmänna regler om vilka typer av beslut som kan överklagas. Riktlinjer för bedömningen har utvecklats i praxis, bl.a. att beslutet ska vara dokumenterat och att det ska ha en inte oväsentlig effekt för den som klagat (se t.ex. RÅ 2007 ref. 7, jfr SOU 2010:29 En ny förvaltningslag). Särskilda bestämmelser om överklagande, vilka kan se ut på olika sätt, kan emellertid finnas i specialförfattningar. Ett exempel är den i remissen förekommande konstruktionen att överklagbara beslut räknas upp. Om ingenting sägs om andra beslut hänvisas man i sådant fall till sedvanlig lagtolkning (se a. bet. s. 615 f. och Hellners-Malmqvist, Förvaltningslagen, 2 uppl. 2007, s. 63).

Sammanfattningsvis kan inte den slutsatsen dras att endast beslut som i en specialförfattning angetts som överklagbara kan överklagas. En tolkning av bestämmelserna kan visserligen leda till detta resultat, men osäkerhet kan uppstå om det inte uttryckligen framgår i lagstiftningsärendet att avsikten är att andra beslut än de angivna inte ska kunna överklagas (jfr även prop. 2011/12:175 s. 29). Remissen är i detta hänseende inte klarläggande. Enligt Lagrådets mening hade det dessutom varit önskvärt med en översikt av vilka typer av beslut som i så fall inte ska kunna överklagas så att en bedömning kan göras av om avvägningen är rimlig.

Lagrådet ställer sig dessutom tveksamt till den valda lagstiftningstekniken med en omfattande uppräkning av vilka beslut som ska kunna överklagas, något som förutsätter att alla typer av beslut kan förutses. Det kan inte uteslutas att det kan förekomma ytterligare beslut som inte så lätt låter sig kategoriseras, t.ex. för att de rör flera bestämmelser eller är av processuell natur. De kan ändå vara av den arten att de inte bör vara uteslutna från möjligheten till överprövning. Även EU-rätten kan motivera att ett beslut anses överklagbart (jfr RÅ 1997 ref. 65).

Ännu mera tveksam blir konstruktionen med hänsyn till att det i remissen föreslås att vissa uppräknade beslut ska kunna överklagas hos mark- och miljödomstol och andra uppräknade beslut hos allmän förvaltningsdomstol (jfr ovan under Val av domstol). Den föreslagna utformningen riskerar att skapa osäkerhet inte bara om överklagbarheten hos ett visst beslut utan också om vilken domstol som har att ta ställning till ett överklagande.

Enligt Lagrådets mening är de allmänna riktlinjer för när ett beslut anses överklagbart som utbildats i praxis tillräckliga för att förhindra

omotiverade prövningar hos domstol. En utgångspunkt bör därför vara att en uppräknig av överklagbara beslut bör undvikas och i stället ersättas av mera generellt utformade överklagandebestämmelser.

Lagrådet vill i sammanhanget erinra om vad som ovan anförts (under Omprövning) om att vissa bestämmelser i lagförslaget framstår som mycket svårgenomträngliga och att det sannolikt finns fler beslut än de uppräknade som bör kunna överklagas.

Om man vid den slutliga beredningen stannar för att ha såväl mark- och miljödomstol som allmän förvaltningsdomstol som överklagandestanser anser Lagrådet sammanfattningsvis att bestämmelserna bör utformas enligt följande:

13 kap. 5 §

(anger de beslut som överklagas hos regeringen.)

13 kap. 6 §

(anger att beslut i övriga ärenden enligt 2 kap. överklagas hos mark- och miljödomstol.)

13 kap. 7 §

(anger att andra beslut av nätmyndigheten än som avses i 5 och 6 §§ överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.)

Sammanfattande bedömning

Av det anförda framgår att det enligt Lagrådets uppfattning kan riktas kritik mot beredningsunderlaget såväl när det gäller frågan om överklagande till domstol som frågan om till vilken domstol ett sådant överklagande i så fall bör göras. Åtminstone i delar (omprövningsreglerna) framstår också förslagen som svårgenomträngliga och i behov av formell bearbetning. Lagrådet ställer sig också tveksamt till den teknik som använts när det gäller att ange vilka beslut som kan överklagas. Lagrådet har pekat på en form av beslut som enligt förslaget inte skulle kunna överklagas men som enligt Lagrådet är av ett sådant slag att överklagande måste vara möjligt. Det förefaller troligt att motsvarande gäller också andra beslut.

Lagrådet anser sig mot denna bakgrund inte kunna tillstyrka att förslaget i sitt nuvarande skick läggs till grund för lagstiftning.

Lagrådet vill framhålla det angelägna i att lagstiftningsfrågor av det slag som remissen avser inte ses isolerat utan att de principiella frågorna också uppmärksammas och ägnas den omsorg som krävs för att åstadkomma en ändamålsenlig och systematiskt sammanhållen lagstiftning.

Lagrådet förordar att paragrafens första stycke utformas enligt följande:

Nätmyndigheten prövar frågor om nätkoncession enligt detta kapitel om inte annat anges.

Ändringen i första stycket föranleder att ordet 'dock' i andra stycket bör utgå.

2 kap. 4 §

Lagrådet anser att andra stycket har fått en mindre lämplig utformning och föreslår att stycket får följande lydelse:

Nätmyndigheten ska i det enskilda fallet, på ansökan av den som avser att bygga eller som använder en elektrisk starkströmsledning, lämna ett bindande besked om huruvida ledningen omfattas av föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket.

2 kap. 4 a och 5 §§

Lagrådet anser att beslutsmyndigheten bör anges i var och en av bestämmelserna. Den första meningen i 4 a § bör därför ha följande lydelse:

Nätmyndigheten får i ett enskilt fall medge undantag från kravet på nätkoncession för ledningar som var i bruk den 1 januari 1998.

Vidare bör 5 § utformas enligt följande:

Nätmyndigheten får, om det finns särskilda skäl, medge att en elektrisk starkströmsledning får byggas redan innan nödvändig nätkoncession har meddelats eller att en transformator- eller kopplingsstation får byggas trots vad som anges i 3 §. När en sådan ledning är färdig att tas i bruk får nätmyndigheten medge att ledningen används tills vidare under högst tre år i avvaktan på att ansökan om nätkoncession slutligt avgörs.

2 kap. 12 §

Enligt Lagrådets mening saknas det anledning att ändra paragrafen.

Lagrådet föreslår att 15 d § första stycket får följande lydelse:

En omprövning enligt 15 b § ska göras om det är motiverat med hänsyn till de intressen som anges i 2 – 4 kap. miljöbalken eller något annat angeläget allmänt intresse.

2 kap. 15 f §

Lagrådet anser att paragrafen bör delas upp i två stycken och utformas enligt följande:

En omprövning enligt 15 b § ska avse följande krav:

1. att anläggningen är lämplig från allmän synpunkt,
2. att ledningen är avsedd för en sådan spänning som anges i 7 § och
3. att nätkoncessionen uppfyller föreskrifterna i 8 §.

Nätkoncessionen får vid omprövning förenas med sådana villkor som anges i 11 §.

2 kap. 15 i §

Lagrådet förordar att paragrafens andra stycke bryts ut till en ny paragraf, 15 j §, med följande lydelse:

Villkoren för en nätkoncession för område får även utan ansökan omprövas sedan tjugofem år förflutit efter det att villkor senast meddelades. Nätkoncessionen får då förenas med nya villkor.

2 kap. 18 §

En föreskrift om obligatorisk återkallelse av nätkoncessionen i förseningsfall kan få orimliga konsekvenser vid t.ex. förseningar som är obetydliga eller som inträffar på ett sent stadium och inte kunnat förutses. Lagrådet ifrågasätter om inte tillräcklig kontroll över färdigställandeprocessen kan uppnås genom att punkten 4 i förslaget bryts ut till ett eget stycke med följande lydelse:

En nätkoncession får också återkallas helt eller delvis om koncessionshavaren inte har färdigställt en ledning i rätt tid enligt 17 a §.

5 kap. 26 §

Enligt lagrådsremissens utformning av paragrafen ska ett förslag till fördelning av intäktsramen lämnas in till regeringen i de fall då regeringen har att pröva frågan, nämligen om ärendet rör en utlandsförbindelse. Lagrådet anser att de allmänna överväganden som ligger till grund för det remitterade förslaget talar för att utredningsansvaret även i

dessa fall bör ankomma på nätmyndigheten och föreslår att paragrafens andra stycke delas upp i två stycken med följande lydelse:

Prop. 2012/13:70
 Bilaga 7

Ett förslag till fördelning ska lämnas in till nätmyndigheten tillsammans med de uppgifter som krävs för att pröva förslaget. Om ärendet avser en utlandsförbindelse ska nätmyndigheten utreda frågan och därefter med eget yttrande överlämna ärendet till regeringens prövning.

Frågan om godkännande av förslaget ska handläggas skyndsamt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna, punkten 5

I konsekvens med vad som föreskrivs i punkten 3 av övergångsbestämmelserna bör punkten 5 avse beslut enligt 2 kap. 14 § i dess äldre lydelse att förlänga giltighetstiden för en nätkoncession för linje med tjugofem år eller mer.

Näringsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 7 februari 2013.

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Ohlsson, Norman, Attefall, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Löf, Arnholm.

Föredragande: statsrådet Löf.

Regeringen beslutar proposition 2012/13:70 Prövning av nätkoncession.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
--------------------	--	---

Lag om ändring i
ellagen (1997:857)

2 kap. 4, 8 b och
15 g §§ och 3 kap. 3
och 3 a §§